



# Een onderzoek naar inwoners- en overheidsparticipatie in Roosendaal

[www.partnersenpropper.nl](http://www.partnersenpropper.nl)  
[www.opgavengestuurdwerken.nl](http://www.opgavengestuurdwerken.nl)

**PARTNERS<sup>+</sup>PRÖPPER**  
DENKERS EN DOENERS VOOR DE PUBLIEKE ZAAK

### Colofon

Deze rapportage is opgesteld in opdracht van de Rekenkamer West-Brabant. De rapportage geeft zicht op het beleid en de werkwijze van de gemeente Roosendaal ten aanzien van inwoners- en overheidsparticipatie en de lessen die daaruit getrokken kunnen worden.

De rapportage is opgesteld door drie onderzoekers van het bestuurskundig onderzoeks- en adviesbureau Partners+Pröpper: Ing. Peter Struik MBA, Hilda Sietsema en Mirjam van Haeften.

Noordwijk, 26 mei 2026

## Inhoudsopgave

<b>Deel 1: De Kern</b> .....	<b>4</b>
1 Inleiding.....	5
2 Conclusies.....	7
3 Aanbevelingen.....	10
4 Beantwoording deelvragen.....	12
4.1 Het beleidskader.....	12
4.2 De uitvoering.....	14
4.3 De resultaten.....	18
4.4 Betrokkenheid van de raad.....	20
5 Bestuurlijke reactie van het college van Roosendaal.....	21
6 Nawoord van de Rekenkamer West-Brabant.....	24
<b>Deel 2: De Bevindingen</b> .....	<b>25</b>
1 Het participatiebeleid.....	26
1.1 Doelen, kaders en uitgangspunten.....	26
1.2 Totstandkoming van de participatievisie.....	28
1.3 Inspelen op de nieuwe Omgevingswet en actuele ontwikkelingen.....	29
1.4 Samenvatting.....	30
2 Uitvoering: participatie in de praktijk.....	32
2.1 Algemene beeld.....	32
2.2 Professionele vormgeving en kwaliteit van samenwerking.....	33
2.2.1 Inwonersparticipatie.....	33
2.2.2 Overheidsparticipatie.....	41
2.2.3 Permanente vormen van participatie.....	44
2.3 Borging van participatie in het beleids- en uitvoeringsproces.....	46
2.4 Rol van de raad en het college bij participatie.....	47
3 Resultaten van participatie: realisatiekracht en democratie.....	49
3.1 Algemeen beeld.....	49
3.2 Resultaten inwonersparticipatie.....	50
3.3 Resultaten overheidsparticipatie.....	52
3.4 Evalueren en leren van participatietrajecten.....	53
4 Rol van de raad.....	54
4.1 Kaderstellende rol.....	54
4.2 Controlerende rol.....	55

Bijlage 1	Trajectrapporten .....	56
Bijlage 2	Geïnterviewde voorbeelden .....	72
Bijlage 3	Evaluatiemodel, normenkader en aanpak .....	73
Bijlage 4	Respondenten- en bronnenlijst .....	75

1

De Kern

# 1 Inleiding

Voor de rekenkamer West-Brabant is onderzoek gedaan naar de wijze waarop de gemeente Roosendaal participatie van inwoners heeft vorm gegeven en wat daarvan geleerd kan worden. Het inhoudelijk deel van het onderzoek heeft plaatsgevonden in de periode september 2023 t/m september 2024. Het heeft zich gericht op de huidige en voorgaande bestuursperiode. Participatie van inwoners gaat in de kern over de samenwerking tussen de gemeente en inwoners, met als doel maatschappelijke opgaven te realiseren. We onderscheiden daarbij inwoners- en overheidsparticipatie. Bij inwonersparticipatie gaat het om inwoners de mogelijkheid te geven om gemeentelijk beleid, gemeentelijke plannen en uitvoering te beïnvloeden: **de inwoners doen dan mee**. Maar het kan ook andersom. Inwoners nemen zelf ook initiatieven om hun leefomgeving te verbeteren. Zij maken daar plannen voor en voeren die plannen uit. Soms vragen zij daarbij aan de gemeente om een bijdrage te leveren, in welke vorm dan ook. In dat geval is er sprake van overheidsparticipatie: **de overheid doet dan mee**.

## Centrale vraag

**Hoe geeft de gemeente Roosendaal in de praktijk vorm aan participatiebeleid, wat zijn daarvan de resultaten en wat kan daarvan geleerd worden?**

## Deelvragen

### WAT IS HET BELEIDSKADER VOOR PARTICIPATIE IN ROOSENDAAL?

- 1 Welke uitgangspunten, kaders en regelingen of andere typen verwachtingen hebben raad en college met elkaar afgesproken en/of worden ambtelijke toegepast ten aanzien van inwoners- en overheidsparticipatie?
- 2 Wie heeft een rol gehad bij het tot stand komen van beleid en wat was deze rol?
- 3 In hoeverre speelt de gemeente met het beleid in op de nieuwe Omgevingswet, die per 1 januari 2024 in werking is getreden?

### HOE IS DE UITVOERING VAN PARTICIPATIE IN DE PRAKTIJK?

- 4 Hoe wordt inwoners- en overheidsparticipatie concreet ingezet en wat is de kwaliteit?
- 5 Welke permanente vormen van participatie worden ingezet en wat is het resultaat?
- 6 Op welke wijze is participatie geborgd in de beleids- en uitvoeringsprocessen van de ambtelijke organisatie?
- 7 Wat is de rolverdeling tussen raad, college en ambtelijke organisatie en werkt dat naar tevredenheid?

### WAT ZIJN DE RESULTATEN VAN PARTICIPATIE?

- 8 In hoeverre is het beleid en de uitvoering van de gemeente ten aanzien van inwoners- en overheidsparticipatie doeltreffend?
- 9 Worden participatietrajecten tussentijds en achteraf geëvalueerd en zo ja, wat zijn de uitkomsten en wat is daarmee gedaan?

### HOE WORDT DE RAAD BETROKKEN?

- 10 Hoe vult de raad zijn kaderstellende en controlerende rol in?

### Geselecteerde praktijkvoorbeelden (casussen) voor de verdiepende stap.

In de verdiepende fase van het onderzoek is ingezoomd op vijf casussen, zie de onderstaande tabel. De casussen zijn als volgt geselecteerd:

- > Aan de hand van een digitale enquête is gevraagd aan ambtelijk projectcoördinatoren en participanten wat hun eigen algemeen oordeel is over de resultaten en kwaliteit van participatie ten aanzien van de verschillende voorbeelden. Zie bijlage 3 voor de voorbeelden en het oordeel van respondenten.
- > De resultaten uit de digitale enquête zijn door de onderzoekers geanalyseerd en de verschillende voorbeelden zijn in een schaal van een negatief, neutraal tot een positief oordeel gepositioneerd. Zie bijlage 3.
- > Op basis van deze schaal is een casus geselecteerd met de hoogste score, een gemiddelde score en de laagste score. Daarbij opgemerkt dat de casus Cloetta een grote spreiding liet zien. Sommige respondenten beoordeelden dit participatietraject met een gemiddelde, andere respondenten beoordeelden dit participatietraject als zwaar onvoldoende. Dat er geen gedeeld beeld is over de kwaliteit van dit traject, en het gegeven dat dit traject door sommige respondenten als zeer onvoldoende is beoordeeld, gaf de doorslag om deze casus te selecteren.

Nr.	Casus	Korte beschrijving
<b>Inwonersparticipatie</b>		
1	Ontwikkeling locatie Bulkenaar	In 2025 komt er een nieuw ziekenhuis in het gebied Bulkenaar. Inwoners in het algemeen en direct omwonenden zijn betrokken in een participatietraject. Omwonenden hebben zich georganiseerd in verschillende belangengroepen. Onderwerpen die spelen zijn: <ul style="list-style-type: none"> <li>&gt; De locatiekeuze van het ziekenhuis;</li> <li>&gt; De inpassing van het ziekenhuis in de omgeving;</li> <li>&gt; De inrichting van het landschapspark.</li> </ul>
2	Snoepfabriek Cloetta	Het Zweedse bedrijf Cloetta wil een nieuwe snoepfabriek bouwen op het bedrijventerrein De Meeten 2. Omwonenden maken zich zorgen over de (milieu)effecten van de nieuwe fabriek in hun woon- en leefomgeving.
3	Schaalsprong / Het Gesprek	Een experiment om inwoners te betrekken bij het nadenken over de toekomst van Roosendaal en daar het gesprek over te voeren. Het wordt ondersteund met een digitaal platform voor inwoners. Op deze manier wil de gemeente ook groepen in de samenleving bereiken die niet naar fysieke bijeenkomsten komen.
<b>Overheidsparticipatie</b>		
4	DE-TOLtuin	Het initiatief is gestart vanuit ergernis bij omwonenden over de inrichtings- en onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte. Bewoners hebben eigen doelen geformuleerd: natuurlijk spelen, (moes)tuinieren, recreëren en ontmoeten. Tevens de leefbaarheid vergroten door een perceel waar een school op stond toe te voegen aan de openbare ruimte.
5	Bloesembos	Het initiatief Bloesembos is gestart toen in 2019 alle bomen moesten worden verwijderd vanwege aantasting door de letterzetter. De omwonenden namen het initiatief voor een nieuw plan. Zij wilden herstel van een minibos met veel biodiversiteit en ontmoetings- en speelgelegenheid.

## 2 Conclusies

In dit hoofdstuk wordt de centrale vraag beantwoord: hoe geeft de gemeente Roosendaal in de praktijk vorm aan participatiebeleid, wat zijn daarvan de resultaten en wat kan daarvan geleerd worden?

### Deelconclusie 1

De gemeente Roosendaal wil dat participatie nadrukkelijk onderdeel uitmaakt van het beleids-, besluitvormings- en het uitvoeringsproces. Voor de gemeente is dat maatwerk want iedere opgave is immers weer anders. Daarom verschillen de doelen van participatie per traject, alsmede te bereiken doelgroepen, de mate van invloed voor inwoners en daarmee de werkvormen, de rollen van de raad het college en inwoners. De wijze waarop participatie is vorm gegeven is binnen de gemeente de afgelopen jaren in ontwikkeling. Er wordt door de gemeente geïnvesteerd in inwoners- en overheidsparticipatie. Zowel door de raad als het college en de ambtelijke organisatie.

Het huidige beleid, de participatieverordening en de uitwerking in handreikingen en handvatten voor de uitvoering laten een kwaliteitssprong zien ten opzichte van het rekenkameronderzoek uit 2012. Het is actueel, omvat zowel inwoners- als overheidsparticipatie en bevat leidende principes en doelen die gelden voor alle participatietrajecten van de gemeente. Met de participatieverordening sluit de gemeente aan op de wet 'Versterking participatie op decentraal niveau'. Spelregels zijn verder uitgewerkt, alsmede voor de situaties waarbij het bestuursorgaan kan besluiten juist geen participatie toe te passen. Hiermee is de eerdere aanbeveling uit het rekenkameronderzoek uit 2012 opgevolgd: 'moderniseer de nota Burgers en interactiviteit en herijk participatiemodellen en richt deze in naar de laatste inzichten over burgerparticipatie.' Zie ook deelconclusie 4.

Eerste goede resultaten tekenen zich ook af. Voorbeelden zijn:

- **De Schaalsprong/Het Gesprek:** een traject van inwonersparticipatie;
- **Bloesembos en DE-TOLtuin:** trajecten van overheidsparticipatie.

Rondom de laatste twee spelen daarbij de ambtelijke verbinders een waardevolle rol. Zij helpen initiatiefnemers met het realiseren van de doelen die zij voor ogen hebben en faciliteren enkel daar waar initiatiefnemers dat zelf niet kunnen. Zij slaan dan een brug naar vakspecialisten in de ambtelijke organisatie. Hiermee is ook de eerdere aanbeveling uit het rekenkameronderzoek uit 2012 opgevolgd: 'spits het beleid meer toe op het faciliteren van het zelforganiserend vermogen van de samenleving.'

Er is echter nog veel te doen om de investeringen in inwoners- en overheidsparticipatie verder te laten renderen, zie verder deelconclusies 2 en 3.

### Deelconclusie 2

De raad en het college maken bij de start van planontwikkeling nog onvoldoende transparant en begrijpelijk aan de samenleving waarom de gemeente wel of niet kiest voor inwonersparticipatie, waar participatie dan precies over gaat, waar belanghebbende inwoners wel of geen invloed op hebben en hoe het participatieproces vorm zal worden gegeven. Met andere woorden: de focus van participatie is bij de start van het traject niet helder gemaakt naar de samenleving. Een eerdere aanbeveling uit het rekenkameronderzoek van 2012 is daarmee niet opgevolgd, namelijk 'Organiseer focus en afbakening'. De in dit onderzoek nader bestudeerde voorbeelden De Bulkenaar en Cloetta laten dit zien. Vanaf de start van het informeren van

inwoners hebben inwoners daar andere verwachtingen van participatie dan de gemeente. Dit met name rondom de locatiekeuze.

- **De Bulkenaar:** rondom de locatiekeuze is het voor omwonenden niet helder en transparant hoe de gemeente de afwegingen heeft gemaakt en wat de mogelijkheden tot participatie zijn. De door de gemeente gehanteerde term 'Cocreatie' doet daar nog een schepje bovenop. Betrokken omwonenden hebben daarmee de indruk dat er sprake is van participatie terwijl het tegendeel het geval is ten aanzien van de locatiekeuze. Wel kiest de gemeente voor participatie als het gaat om de inpassing van het ziekenhuis in de leefomgeving en de inrichting van het landschapspark. Het vertrouwen in de gemeente is bij sommige bewonersgroepen echter dusdanig verstoord dat er van constructieve samenwerking geen sprake meer is.
- **Cloetta:** de gemeente heeft ten aanzien van de locatiekeuze niet gekozen voor participatie. Uit gesprekken in het kader van dit onderzoek blijkt dat het college heeft gekozen voor een reguliere planologische procedure voor de bestemmingsplanwijziging. Dat is in principe een keuze die de gemeente kan maken maar omwonenden hebben andere verwachtingen en bedenkingen bij de afwegingen die de gemeente heeft gemaakt en de besluitvormingsprocedure die is gevolgd. De materie en de besluitvorming is daarbij overigens ook zeer complex. Van inwoners die niet dagelijks met deze materie en besluitvorming te maken hebben mag niet verwacht worden dat zij dit makkelijk doorgronden en begrijpen. De gemeente en betrokken omwonenden spreken daardoor elkaars taal niet en omwonenden voelen zich voor voldongen feiten gesteld en ervaren een 'ongelijk speelveld'.

Deze twee voorbeelden laten zien dat in het geval betrokken inwoners al bij de start van planontwikkeling ontevreden zijn over het samenspel met de gemeente, dit negatief doorwerkt gedurende het gehele participatietraject dat volgt. Een 'valse start' leidt tot wantrouwen in het gemeentebestuur en dat valt ook nagenoeg niet meer te repareren, hoezeer de gemeente ook haar best probeert te doen.

### Deelconclusie 3

Zoals eerder genoemd investeert de gemeente in de ontwikkeling van inwoners- en overheidsparticipatie. Zo zijn, om de kwaliteit van inwonersparticipatie te verhogen, ambtelijk participatieadviseurs aangesteld om met projectleiders mee te denken en hen te adviseren en te ondersteunen in de uitvoering als dat nodig is. Een aantal in gang gezette ontwikkelingen zijn echter nog niet tot wasdom gekomen want deze zijn nog niet in de volle breedte van de raad, college en ambtelijke organisatie geïmplementeerd:

- > De raad heeft met het college de afspraak gemaakt dat een raadsvoorstel een participatieparagraaf met inhoud bevat. Dat is echter nog niet het geval.
- > Gesprekken over hoe de representatieve democratie (rol raad) en de participatieve democratie zich tot elkaar verhouden zijn nog niet uitgekristalliseerd. Een eerdere aanbeveling uit het rekenkameronderzoek van 2012 is daarmee nog niet opgevolgd, namelijk 'Investeer in gemeenschappelijke beeldvorming tussen raad en college over de nieuwe rol die het gemeentebestuur in de samenleving wil spelen en wat dit betekent voor het samenspel tussen raad en college'.
- > Inwonersparticipatie is nog versnipperd georganiseerd in de organisatie. Om hier meer eenheid van werken in te krijgen werkt de ambtelijke organisatie aan een zogeheten 'participatie eiland'. Doel is participatietrajecten zichtbaar te maken voor iedereen, ervaringen en lessen met elkaar te delen, en vooral ook een gedeelde werkwijze en taal te ontwikkelen (tussen raad, college en ambtelijke organisatie) over participatie. Hiertoe is ook een toolbox ontwikkeld met participatie-instrumenten en handreikingen, zoals handvatten voor een participatieverslag. Al deze instrumenten worden nog niet breed, uniform en in samenhang toegepast.

- > Versnippering van informatie belemmert de kennisdeling binnen de organisatie en stelselmatige evaluatie van participatietrajecten. Het delen van lessen op basis van evaluaties gebeurt nog niet. Een eerdere aanbeveling uit het rekenkameronderzoek van 2012 is daarmee nog niet opgevolgd, namelijk 'Evalueer stelselmatig de projecten en veranker vervolgens goede voorbeelden en effectieve instrumenten en -werkwijzen door kennisverspreiding binnen de ambtelijke organisatie.'

#### Deelconclusie 4

In 2012 heeft de Rekenkamer ook een onderzoek uitgevoerd naar participatie. De rekenkamer heeft toen vier aanbevelingen gedaan, in de voorgaande deelconclusies wordt hieraan gerefereerd. De onderstaande tabel geeft een korte samenvatting van de opvolging van deze aanbevelingen.

Aanbevelingen rekenkameronderzoek 2012	Opgevolgd?
<p><b>Aanbeveling 1</b>            Investeer in gemeenschappelijke beeldvorming tussen raad en college over de nieuwe rol die het gemeentebestuur in de samenleving wil spelen en wat dit betekent voor het samenspel tussen raad en college.</p>	<p><b>Deels</b>, er is een nieuw beleid en verordening vastgesteld (zie aanbeveling 3) maar gesprekken over hoe de representatieve democratie (rol raad) en de participatieve democratie zich tot elkaar verhouden zijn nog niet uitgekristalliseerd.</p>
<p><b>Aanbeveling 2</b>            Werk toe naar een opgavengestuurde organisatie ter ondersteuning van de nieuwe rol die de gemeente wil spelen in de relatie tot andere partijen in de samenleving.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Organiseer vooraf focus en afbakening. Articuleer helder de diverse belangen die spelen en zoek naar wegen zodat de diverse belangen elkaar kunnen versterken ('win-winsituatie'). Maak duidelijke keuzes daar waar dit niet kan.</li> <li>• Leg de lead en de benodigde mensen en middelen voor de opgaven bij het wijkmanagement. Organiseer voor de opgaven flexibele, integraal werkende teams onder leiding van de wijkmanagers met vertegenwoordigers vanuit alle relevante invalshoeken en afdelingen.</li> </ul>	<p><b>Deels</b>,</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Focus en afbakening komt onvoldoende uit de verf.</li> <li>• De verbindingsmedewerkers slaan een brug naar vakspecialisten in de ambtelijke organisatie.</li> </ul>
<p><b>Aanbeveling 3</b>            Moderniseer de nota 'Burgers en interactiviteit' en vergroot daarmee ook de aansluiting op de nieuwe ambities en rolopvatting van het gemeentebestuur.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Herijk de participatiemodellen en richt deze in naar de laatste inzichten over burgerparticipatie.</li> <li>• Spits het beleid meer toe op het faciliteren van het zelforganiserend vermogen van de samenleving.</li> </ul>	<p><b>Ja</b>, met de participatieverordening sluit de gemeente aan op de wet 'Versterking participatie op decentraal niveau' en spelregels zijn verder uitgewerkt. Het huidige beleid, de participatieverordening en de uitwerking in handreikingen en handvatten voor de uitvoering laten een kwaliteitssprong zien ten opzichte van het rekenkamer-onderzoek uit 2012.</p>
<p><b>Aanbeveling 4</b>            Evalueer stelselmatig de projecten en veranker vervolgens goede voorbeelden en effectieve instrumenten en -werkwijzen door kennisverspreiding binnen de ambtelijke organisatie.</p>	<p><b>Nee</b>, stelselmatige evaluatie van participatietrajecten, en het delen van lessen die hieruit voortkomen, gebeuren nog niet.</p>

## 3 Aanbevelingen

In lijn met de vier deelconclusies doen we de onderstaande vier aanbevelingen.

### **Aanbeveling 1: bouw voort op hetgeen in gang is gezet en leer vooral van praktijkvoorbeelden.**

Zoals genoemd in deelconclusie 1 wordt er door de gemeente geïnvesteerd in inwoners- en overheidsparticipatie. Hiertoe zijn allerlei zaken ontwikkeld en in gang gezet. Het huidige beleid, de participatieverordening en de uitwerking in handreikingen en handvatten voor de uitvoering laten dan ook een kwaliteitssprong zien en er zijn praktijkvoorbeelden met goede en minder goede resultaten. Het is nu belangrijk om daarop voort te bouwen. Hiertoe is het nodig om een gesprek te voeren tussen raad, college en ambtelijke organisatie. Dit ligt in lijn met het voornemen van het college om gesprekken te voeren over hoe de representatieve democratie (rol raad) en de participatieve democratie (rol inwoners) zich tot elkaar verhouden.

Het gesprek moet zorg dragen voor een gedeeld beeld over waar de gemeente nu staat als het gaat om inwoners- en overheidsparticipatie en wat de ambitie is voor de toekomst. Stel hiertoe drie kernvragen:

- > Waar staan we nu?
- > Wat is het gewenste ambitieniveau voor participatie?
- > Wat betekent dat voor de rol van de raad, college en ambtelijke organisatie?

Voedt dit gesprek door vooral te leren van de praktijkvoorbeelden die in dit onderzoek nader zijn bestudeerd. Door het gesprek te richten op de praktijk wordt vermeden dat het blijft bij abstracte termen zoals 'Cocreatie'. Deze termen vragen namelijk om verdere precisering zodat de gemeente en inwoners dezelfde taal gaan spreken en elkaar daardoor beter verstaan.

### **Aanbeveling 2: maak vooraf verwachtingen helder en evalueer tussentijds en achteraf of deze ook worden waargemaakt.**

Zoals genoemd in deelconclusie 2 is het voor inwoners al bij de start van planontwikkeling onvoldoende transparant en begrijpelijk waarom de gemeente wel of niet kiest voor inwonersparticipatie, waar participatie dan precies over gaat, waar belanghebbende inwoners wel of geen invloed op hebben en hoe het participatieproces vorm zal worden gegeven.

Maak dit dan ook duidelijk voordat een participatietraject concreet start. Stem dit voor majeure projecten af tussen raad en college en neem dat op in een participatieplan voor dat traject. Spreek tevens af hoe de raad kan controleren of dat participatieplan ook wordt uitgevoerd, wat de resultaten zijn en of deze overeenkomen met de doelen van het participatieplan.

- In het participatieplan moet de raad op zijn minst aangeven waarom er wel of niet is gekozen voor participatie, wat het doel is van participatie, waar belanghebbenden wel of geen invloed op hebben en waar de raad wel of geen besluit over wil nemen. De verdere uitwerking van het participatieplan - in een proces, werkwijze en werkvormen - kan dan worden gedaan door het college. De handvatten voor een participatieverslag (zoals door de ambtelijke organisatie is ontwikkeld) bevatten overigens al goede ingrediënten voor het maken van een participatieplan.
- Ten slotte kan dan - langs het stramien van het participatieplan - door het college verantwoording worden afgelegd aan de raad. De participatieparagraaf in een raadsvoorstel biedt daartoe ook de ruimte om te rapporteren op de hoofdlijnen.

**Aanbeveling 3: richt een hulpstructuur in dat leren mogelijk maakt.**

Zoals genoemd in deelconclusie 3 zijn een aantal in gang gezette ontwikkelingen nog niet tot wasdom gekomen. Deze zijn nog niet in de volle breedte van de raad, college en ambtelijke organisatie geïmplementeerd. Dat belemmert het lerend vermogen van de raad, het college en de ambtelijke organisatie. Versnel de ontwikkelingen, rol deze gemeentebreed uit en bewaak ook de voortgang:

- > Maak participatietrajecten zichtbaar voor iedereen, deel ervaringen en lessen met elkaar en ontwikkel een gedeelde werkwijze en taal over hoe participatietrajecten te beoordelen op resultaat en kwaliteit;
- > Maak participatietrajecten zichtbaar door alle informatie te centraliseren in het (digitaal) participatie-eiland en voorkom daarmee versnippering van informatie;
- > Maak hiermee stelselmatige evaluatie van participatietrajecten mogelijk en doe dit vervolgens ook.

**Aanbeveling 4: houd de aanbevelingen uit het eerdere rekenkameronderzoek in het oog.**

Door aanbevelingen 1 t/m 3 uit te voeren worden in principe alle aanbevelingen uit het eerdere rekenkameronderzoek van 2012 uitgevoerd. Bewaak dit door deze eerdere aanbevelingen ook tegen het licht te houden wanneer aanbevelingen 1 t/m 3 worden uitgevoerd.

## 4 Beantwoording deelvragen

In dit hoofdstuk worden alle onderliggende deelvragen op hoofdlijnen beantwoord. Voor een meer uitgebreide en gedetailleerde behandeling van alle deelvragen zie verder deel 2.

### 4.1 Het beleidskader

#### 1 *Welke uitgangspunten, kaders en regelingen of andere typen verwachtingen hebben raad en college met elkaar afgesproken en/of worden ambtelijke toegepast ten aanzien van inwoners- en overheidsparticipatie?*

Er is een actueel participatiebeleid. De door de raad in december 2023 vastgestelde participatievisie en -brug vormen de leidende principes voor alle participatieprocessen binnen Roosendaal:

- > De raad en het college willen participatieprocessen nadrukkelijk onderdeel maken van het besluitvormingsproces;
- > Participatietrajecten zijn altijd maatwerk. Er is geen blauwdruk hoe een participatietraject eruit zou moeten zien;
- > Participatie kan ontstaan vanuit verschillende posities, namelijk inwonersparticipatie en overheidsparticipatie.

Participatie moet nadrukkelijk onderdeel uitmaken van het beleids-, besluitvormings- en uitvoeringsproces en het college geeft daarbij aan dat ook de rollen van de raad en het college een plek moeten krijgen. Het gaat daarbij om de vraag hoe de participatieve democratie de representatieve democratie zou kunnen versterken. Het gesprek over ieders rol daarin is echter momenteel nog niet uitgekristalliseerd en nog gaande.

Het participatiebeleid heeft een brede reikwijdte en is bekend bij de raad, het college en de ambtelijke organisatie. Het is van toepassing op alle mogelijke beleidsdomeinen van de gemeente en alle fasen van het beleids- of planproces. Het participatiebeleid omvat ook doelen die de gemeente voor ogen heeft met participatie. Deze sluiten ons inziens aan op de hoofdnomen van de in dit onderzoek toegepaste evaluatiemodel, zie de onderstaande tabel. De doelen van de gemeente sluiten weliswaar niet naadloos aan op de hoofdnormen van het evaluatiemodel maar liggen wel in de 'geest' van deze. Hiermee is het helder welke effecten de gemeente nastreeft met participatie.

Doelen van participatie	
<b>Realiseren van opgaven</b>	<p><b>Doel Roosendaal:</b> De gemeente hoopt dat inwoners en partijen meewerken aan het realiseren van de gemeentelijke ambities.</p> <p><b>Hoofdnorm evaluatiemodel:</b> Participatie draagt bij aan slagvaardige, snelle en efficiënte realisatie van maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld door het ontstaan van nieuwe ideeën en inzichten en het bundelen van krachten.</p>
<b>Democratie</b>	<p><b>Doelen Roosendaal:</b> Participatieve democratie moet de representatieve democratie versterken. De gemeente doet niet aan schijnparticipatie en maakt geen verplichte ronde.</p> <p><b>Hoofdnorm evaluatiemodel:</b> Participatie versterkt het democratisch gehalte van de wijze waarop dat gebeurt, door een zorgvuldige(re) afweging van belangen en grotere betrokkenheid, draagvlak, invloed en wederzijds begrip en vertrouwen.</p>

De gemeente beschikt ook over een participatieverordening. Dat sluit aan op het wetsvoorstel 'Versterking participatie op decentraal niveau', waarmee in juni 2024 de Eerste Kamer

instemde. Met de nieuwe wet zijn overheden verplicht een participatieverordening op te stellen met heldere afwegingskaders voor participatie. Daarin leggen overheden vast hoe inwoners betrokken worden bij de voorbereiding, uitvoering én evaluatie van beleid. De participatieverordening van de gemeente Roosendaal gaat in op de spelregels die de gemeente hanteert (bevoegdheden van de gemeente, procedures en werkwijzen) en richt zich zowel op inwoners- als overheidsparticipatie. De spelregels zijn uitgewerkt, alsmede de situaties waarbij het bestuursorgaan kan besluiten juist geen participatie toe te passen. Wij merken daarbij op dat de verordening geen makkelijk leesbaar document is voor inwoners, dat overigens ook het geval is in andere gemeenten. Een verordening wordt namelijk vanuit een bestuurlijk-juridisch perspectief geschreven.

In de participatieverordening is verder vastgelegd dat het bestuursorgaan zorgt draagt voor een geanoniseerd eindverslag ter afronding van de participatie. Hiertoe heeft de gemeente ook een handreiking opgesteld.<sup>1</sup> Conform deze handreiking bevat het participatieverslag het volgende: waarover de participatie gaat en wat al vaststaat, het gekozen participatieniveau, een overzicht van betrokken belanghebbenden, de door belanghebbenden ingebrachte meningen en standpunten, hoe deze door de gemeente zijn verwerkt et cetera.

Er worden financiële middelen beschikbaar gesteld voor de inzet van inwoners- en overheidsparticipatie. Dit is maatwerk en verschilt dus per project. Voor de in dit onderzoek nader bestudeerde voorbeelden is dit als volgt:

- > Voor het traject De Bulkenaar was een budget beschikbaar tussen € 25.000,- en € 50.000,-;
- > Voor het traject Cloetta was geen budget voor participatie beschikbaar;
- > Voor het traject Schaalsprong/Het Gesprek was een budget beschikbaar van € 50.000,-;
- > Voor Bloesembos heeft de ambtelijk verbinder een werkbudget waarmee klein materieel kan worden aangeschaft zoals harken en snoeigereedschap;
- > Voor DE-TOLtuin krijgt de stichting jaarlijks een onderhoudsbudget dat qua omvang gelijk is in het geval de gemeente zelf het onderhoud zou moeten doen;

## **2 *Wie heeft een rol gehad bij het tot stand komen van beleid en wat was deze rol?***

De participatievisie en -brug is tot stand gekomen door gesprekken te voeren met de raads werkgroep, het college, de ambtelijke organisatie, inwoners, ondernemers en partners. De opbrengst van deze gesprekken is gebruikt om de participatievisie en -brug op te stellen. In paragraaf 3.4 van dit hoofdstuk gaan we verder in op de betrokkenheid en rol van de raad.

---

<sup>1</sup> Bron: document 'Handvatten en structuur participatieverslag'.

### 3 *In hoeverre speelt de gemeente met het beleid in op de nieuwe Omgevingswet, die per 1 januari 2024 in werking is getreden?*

Als gevolg van de nieuwe Omgevingswet heeft de gemeente de participatieverordening geactualiseerd en hierin zowel inwoners- als overheidsparticipatie meegenomen. Met de participatieverordening sluit de gemeente ook aan op de wet 'Versterking participatie op decentraal niveau'. De verordening gaat verder in op de procedures en werkwijzen die de gemeente hanteert voor participatie. In de door de raad vastgestelde Omgevingsvisie geeft de gemeente aan sterk te hechten aan de inbreng van inwoners en het bedrijfsleven. De gemeente hoopt dat inwoners en partijen zich door de ambities, zoals beschreven in de Omgevingsvisie, laten inspireren en meewerken aan het realiseren van deze ambities.

## 4.2 De uitvoering

### 4 *Hoe wordt inwoners- en overheidsparticipatie concreet ingezet en wat is de kwaliteit?*

Participatie is binnen de gemeente Roosendaal maatwerk, want iedere opgave is weer anders. De doelen van participatie verschillen per traject, alsmede te bereiken doelgroepen, de mate van invloed voor inwoners, de werkvormen, de rollen van de raad het college en inwoners et cetera. Maatwerk wordt gesmeed door projectleiders met ondersteuning van ambtelijk participatie-adviseurs. Daarbij leefden verschillende opvattingen over de aanpak van participatie en kaders over hoe te handelen. Dit is dan ook de reden waarom een participatievisie en -brug is opgesteld en vastgesteld. Het werken met de participatievisie en -brug, en resultaten hiervan, moet nog wel tot volledige wasdom komen omdat deze immers recent in december 2023 zijn vastgesteld.

We hebben in dit onderzoek een drietal voorbeelden verder verdiept om te achterhalen wat de kwaliteit van inwonersparticipatie is en een tweetal voorbeelden als het gaat om overheidsparticipatie.

#### INWONERSPARTICIPATIE

Zowel qua professionele vorming als kwaliteit van samenwerking springt het traject De Schaalsprong/Het Gesprek er positief uit. Zowel de ambtelijke projectleiding als de participanten oordelen hier positief over. Over het traject Cloetta oordelen zowel de ambtelijke projectleiding als de participanten negatief, zowel ten aanzien van de professionele vormgeving als de kwaliteit van samenwerking. Het oordeel rondom het traject De Bulkenaar is meer diffuus. Ten aanzien van professionele vormgeving oordeelt de ambtelijke projectleiding overwegend positief, terwijl de participanten hier neutraal tegenover staan. Het oordeel van de ambtelijke projectleiding over de kwaliteit van samenwerking is op veel punten negatief, de participanten oordelen hier neutraler over.

#### OVERHEIDSPARTICIPATIE

Zowel het traject DE-Toltuin als Bloesembos laten ten aanzien van professionele vormgeving en kwaliteit van samenwerking een positief beeld zien. Zowel de ambtelijke projectleiding als initiatiefnemers oordelen overwegend positief.

We lichten deze bevindingen in de onderstaande tabel verder toe en spiegelen deze aan de doelen van de gemeente zelf. Daaruit blijkt dat de kwaliteit van de uitvoering, ten aanzien van samenwerking en professionele vormgeving, wisselend is. Daarbij merken we op dat de doelen van de gemeente zijn ontleend uit het actuele participatiebeleid van de gemeente dat in december 2023 is vastgesteld. Strikt genomen waren deze doelen dus nog niet vastgesteld op het moment van participatie rondom de geselecteerde casussen. We spiegelen toch aan deze doelen omdat die ons inziens ook goed aansluiten op de hoofdnomen van de in dit onderzoek toegepaste evaluatiemodel, zie de onderstaande tabel. De doelen van de gemeente sluiten

weliswaar niet naadloos aan op de hoofdnormen van het evaluatiemodel maar liggen wel in de 'geest' van deze. Hiermee is het helder welke prestaties de gemeente wil leveren.

Inwonersparticipatie	
Kwaliteit van samenwerking	<p><b>Doelen Roosendaal:</b> De gemeente is transparant over de mogelijkheden voor participatie, handelt transparant en probeert elkaars taal te spreken. De gemeente is rolvast en managet verwachtingen. <b>Hoofdnorm evaluatiemodel:</b> Opgaven zoveel mogelijk vanuit 'teamspel' realiseren, onder andere door open en constructieve interactie, adequate en tijdige communicatie en goed verwachtingenmanagement over en weer.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Cloetta:</i> de gemeente maakt volgens omwonenden vooraf niet helder dat de locatiekeuze vaststaat en geen onderdeel is van participatie. Zij geven aan zich voor voldongen feiten gesteld te voelen. Dat werkt negatief door op de kwaliteit van samenwerking en van participatie is dan nog nauwelijks sprake. Inwoners grijpen dan ook naar instrumenten die zij vanuit rechtswege kunnen inzetten. De gemeente en inwoners spreken ook elkaars taal niet. Het proces en de materie zijn dermate ingewikkeld dat deze voor omwonenden niet te begrijpen zijn. Er is daardoor sprake van een ongelijk speelveld. Omwonenden geven aan dat de gemeente daarbij ook niet heeft geholpen. Wij merken daarbij op dat een specialist (een van de omwonenden) zijn kennis wel heeft ingezet om de complexe materie en proces te doorgronden.</li> <li>• <i>De Bulkenaar:</i> rondom de locatiekeuze is de gemeente volgens omwonenden niet transparant over mogelijkheden tot participatie en scheidt tevens met de term 'Cocreatie' de verkeerde verwachtingen. Dit wordt ook herkend door de Commissie Ombudsman die onder andere daarover een klacht van een bewonersgroep heeft behandeld. De verkeerde verwachtingen werken negatief door op de kwaliteit van samenwerking. Verschillende bewonersgroepen, die mordicus tegen de locatiekeuze zijn, willen ook nauwelijks meer meewerken aan participatie rondom inpassingsmogelijkheden of de inrichting van het landschapspark. Een enkele bewonersgroep kiest voor een andere strategie. Zij blijven het oneens met de locatiekeuze, maar willen wel hun invloedsmogelijkheden benutten voor inpassingsvraagstukken en de inrichting van het park.</li> <li>• <i>Schaalsprong/Het gesprek:</i> de gemeente is volledig transparant over de mogelijkheden voor participatie. Het traject en de werkvormen worden zo ingericht dat de gemeente, maar ook mensen onderling, elkaar gaan begrijpen.</li> </ul>
Professionele vormgeving	<p><b>Doelen Roosendaal:</b> Participatietrajecten zijn altijd maatwerk. De procedure of het plan van participatie wordt vastgelegd, conform de eisen die de Participatieverordening daaraan stelt en het plan maakt deel uit van het besluitvormingsproces. <b>Hoofdnorm evaluatiemodel:</b> Doordachte en passende inrichting van participatietrajecten vanuit overzicht, met inzet van participatieve werkvormen op maat.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Cloetta:</i> er is een bestemmingsplanprocedure ingericht en geen maatwerktraject voor participatie. Uit gesprekken in het kader van dit onderzoek blijkt dat dit laatste ook niet de bedoeling was van de gemeente.</li> <li>• <i>De Bulkenaar:</i> ten aanzien van de locatiekeuze is een bestemmingsplanprocedure ingericht en geen maatwerktraject voor participatie. Ten aanzien van de inpassing is een participatietraject ingericht, maar het ontbreekt volgens bewonersgroepen aan voldoende professionaliteit. Dit wordt op onderdelen ook bevestigd door de Commissie Ombudsman. Rondom de inrichting van het landschapspark gaat dat beter.</li> <li>• <i>De Schaalsprong/Het gesprek:</i> een maatwerktraject uitgevoerd door een gespecialiseerd bureau. Dit is professioneel uitgevoerd; de gemeente en deelnemers zijn hierover over te spreken.</li> </ul>

Overheidsparticipatie	
Kwaliteit van samenwerking	<p><b>Doelen Roosendaal:</b> De gemeente is transparant over de mogelijkheden voor participatie, handelt transparant en probeert elkaars taal te spreken. <b>Hoofdnorm evaluatiemodel:</b> Opgaven zoveel mogelijk vanuit 'teamspel' realiseren, onder andere door open en constructieve interactie, adequate en tijdige communicatie en goed verwachtingenmanagement over en weer.</p> <p>Twee voorbeelden zijn bestudeerd: DE-Toltuin en Bloesembos. Initiatiefnemers ervaren een uitstekende kwaliteit van samenwerking met de gemeentelijke verbinders. Deze spreken de taal van initiatiefnemers, begrijpen de emoties, zijn gericht op maatwerk en gaan in beginsel uit van vertrouwen. De initiatiefnemers ervaren dat in mindere mate met betrekking tot de relatie met de vakspecialisten (groenbeheer) van de gemeente. Dat heeft in het verleden ook tot fricties geleid.</p>
Professionele vormgeving	<p><b>Doelen Roosendaal:</b> Participatietrajecten zijn altijd maatwerk. De procedure of het plan van participatie wordt vastgelegd, conform de eisen die de Participatieverordening daaraan stelt en het plan maakt deel uit van het besluitvormingsproces. <b>Hoofdnorm evaluatiemodel:</b> Doordachte en passende inrichting van participatietrajecten vanuit overzicht, met inzet van participatieve werkvormen op maat.</p> <p>Met initiatiefnemers komen plannen gaandeweg te stand, waarbij verbinders ruimte geven aan initiatiefnemers om ook fouten te kunnen maken. In dat licht is het proces ook ingericht als een leerproces.</p>

### 5 Welke permanente vormen van participatie worden ingezet en wat is het resultaat?

De gemeente werkt met permanente platformen, al dan niet wettelijk verplicht. In dit onderzoek zijn gesprekken gevoerd met de Adviesraad Sociaal Domein (wettelijk verplichting), de Jongerenraad en Bewonersplatformen. Alle platformen hebben de wens om proactief aan de voorkant van beleids- en planontwikkeling betrokken te worden. Zij hebben dit ook geuit naar de gemeente en ervaren dat dit steeds beter gaat. Vaste contactpersonen uit de ambtelijke organisatie helpen hierbij door het leggen van de juiste contacten met de verschillende beleids- en vakafdelingen van de gemeente. Dat leidt ook tot meer invloed van de platformen:

- > Zo is de Jongerenraad betrokken bij de Dag van de Democratie en heeft aan tafel gezeten rondom het Toekomstbeeld 2040. De Jongerenraad kan ook invloed uitoefenen op het beleid en de plannen van de gemeente op uiteenlopende onderwerpen en ideeën inbrengen. In deel 2 van dit rapport geven we een aantal voorbeelden. De Jongerenraad geeft verder aan goed meegenomen te zijn bij de ontwikkeling van de jeugdagenda. De beleidsmedewerker heeft de Jongerenraad actief uitgenodigd om de jeugdagenda door te nemen. Er zijn korte lijnen met de beleidsmedewerker.
- > Voor de samenwerking hebben de dorps- en wijkplatformen een convenant afgesloten met de gemeente. Zij werken met de gemeente samen rondom allerlei verschillende onderwerpen. Er is geen enkel onderwerp uitgesloten. De bewonersplatformen geven mee dat zij een belangrijke rol kunnen spelen in situaties daar waar verschillende belangen spelen. De bewonersplatformen kunnen dan een verbindende rol spelen. Bewonersplatformen hebben de mogelijkheid om verschillende spelers bij elkaar te brengen. Een voorbeeld is de komst van een school. Het bewonersplatform heeft allerlei partijen met elkaar verbonden die kansen zagen of raakvlakken hadden met de komst van de school.
- > De adviesraad streeft naar een proactieve werkwijze en wil daarmee vooral vooraf meedenken met de gemeente. Dat is goed gelukt in het geval van de jeugdagenda en het Integraal Huisvestingsplan voor Kindcentra. De ambtenaren hebben in opmaat naar deze agenda en plannen gesprekken gevoerd met de adviesraad. Punten die door de adviesraad naar voren zijn gebracht zijn ook verwerkt. Een voorbeeld is het onderwerp 'inclusieve samenleving'.

## **6 Op welke wijze is participatie geborgd in de beleids- en uitvoeringsprocessen van de ambtelijke organisatie?**

Zoals eerder genoemd wil de gemeente dat participatie nadrukkelijk onderdeel uitmaakt van het besluitvormingsproces van de gemeente. Hiertoe heeft de raad met het college de afspraak gemaakt dat een raadsvoorstel een participatieparagraaf met inhoud bevat. De inrichting van participatieprocessen moet daarmee transparant deel uitmaken van de besluitvorming. De raad en het college geven verder aan dat het niet voor iedere opgave of project, of onderdelen daarvan, nodig is om een participatieproces in te richten. Niet alle besluiten lenen zich immers voor participatie. Ook in het geval besloten zal worden dat participatie niet zal worden ingezet is het de bedoeling dit in de participatieparagraaf van een raadsbesluit helder te vermelden met een motivatie. Daarmee moeten de keuzes die de raad en het college maken transparant worden.

Om de kwaliteit van inwonersparticipatie te bewaken en te verhogen zijn ambtelijk participatieadviseurs aangesteld om met projectleiders mee te denken en hen te adviseren en te ondersteunen in de uitvoering als dat nodig is. Inwonersparticipatie is echter nog versnipperd georganiseerd in de organisatie. Om hier meer eenheid van werken in te krijgen is het plan om een zogeheten 'participatie eiland' in te richten als digitaal platform. Het doel is participatietrajecten zichtbaar te maken voor iedereen, ervaringen en lessen met elkaar te delen, en vooral ook een gedeelde taal te ontwikkelen (tussen raad, college en ambtelijke organisatie) over participatie. Dit is ook essentieel om stelselmatig trajecten van inwonersparticipatie te evalueren en goede voorbeelden en effectieve instrumenten en -werkwijzen te verankeren door kennisverspreiding binnen de ambtelijke organisatie. Dit was een van de aanbevelingen uit eerder onderzoek van de rekenkamer in 2012. Verder is voor de uitvoering ook een toolkit met participatieve instrumenten in ontwikkeling. De toolkit moet ambtenaren ondersteunen bij het vormgeven en inrichten van het participatieproces. Hier zijn al goede voorbeelden van. Bijvoorbeeld handvatten voor de ambtelijke organisatie voor een participatieverslag en een handreiking participatie voor initiatiefnemers uit de samenleving.<sup>2</sup>

Met betrekking tot overheidsparticipatie spelen binnen de ambtelijke organisatie de zogeheten 'verbinders' een belangrijke rol. Dit zijn ambtelijk functionarissen die voortdurend relaties opbouwen in wijken en buurten. Deze rol is ontstaan uit het programma vitale wijken en dorpen (voorheen: wijkgericht werken). De 'verbinders' zijn de ogen en oren in de wijk of het dorp en zijn namens de gemeente het eerste aanspreekpunt voor alle inwoners en organisaties. Zij helpen initiatiefnemers uit de lokale samenleving om hun initiatieven te realiseren en vormen de schakel tussen de initiatiefnemer en verschillende afdelingen binnen de ambtelijke organisatie. Ook is een gemeentelijke webpagina ingericht 'Het begint met een idee'. Deze webpagina bevat allerlei informatie voor initiatiefnemers waar zij terecht kunnen voor een initiatief als zij samenwerking zoeken met de gemeente, hoe de processtappen eruit zien, wat eventuele subsidiemogelijkheden zijn et cetera.

---

<sup>2</sup> Deze documenten zijn aan de onderzoekers verstrekt naar aanleiding van de ambtelijke verificatie op het conceptrapport van bevindingen.

## **7 Wat is de rolverdeling tussen raad, college en ambtelijke organisatie en werkt dat naar tevredenheid?**

De ambtelijke organisatie ontwikkelt in opdracht van het college participatieplannen voor projecten. De raad wil daarbij meer in positie komen. Zoals hiervoor genoemd heeft de raad met het college hiertoe de afspraak gemaakt dat raadsvoorstellen, indien nodig, een participatieparagraaf bevatten. De participatieparagraaf biedt ruimte om participatieplannen op te nemen en/of resultaten van participatie weer te geven. Dat is echter momenteel nog niet het geval. De bedoeling van de participatieparagraaf is dat de raad informatie van het college ontvangt waardoor de raad zijn kaderstellende en controlerende rol kan invullen. De raad kan dan bijvoorbeeld vooraf meegeven waar inwoners wel of geen invloed op kunnen uitoefenen via participatie. Dat is ook nodig want in de bestudeerde voorbeelden van dit onderzoek is dat onduidelijk. De raad precificeert in die gevallen dat nog onvoldoende en het gevolg is dat inwoners volstrekt andere verwachtingen hebben. Een veelzeggend voorbeeld is het traject rondom De Bulkenaar. De raad geeft niet precies aan waar inwoners wel of geen invloed op hebben. Er wordt door de raad hoogstens gesproken in zeer abstracte termen zoals 'Co creatie'.

### **4.3 De resultaten**

## **8 In hoeverre is het beleid en de uitvoering van de gemeente ten aanzien van inwoners- en overheidsparticipatie doeltreffend?**

In dit onderzoek zijn een drietal voorbeelden verder verdiept om te achterhalen wat de daadwerkelijke resultaten zijn van inwonersparticipatie en twee voorbeelden ten aanzien van overheidsparticipatie.

#### **INWONERSPARTICIPATIE**

Voor het participatietraject Bulkenaar beoordelen zowel de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'voldoende'. Qua algemeen oordeel zitten de ambtelijke organisatie en respondenten nagenoeg op één lijn. Voor het participatietraject Cloetta beoordelen zowel de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'zeer onvoldoende'. Qua algemeen oordeel zitten de ambtelijke organisatie en participanten nagenoeg op één lijn.

Voor het participatietraject De Schaalsprong/Het Gesprek beoordelen zowel de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'ruim voldoende'. Qua algemeen oordeel zitten de ambtelijke organisatie en participanten op één lijn.

#### **OVERHEIDSPARTICIPATIE**

Voor het participatietraject DE-Toltuin beoordelen de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'zeer voldoende tot zeer goed'. De initiatiefnemers beoordelen dit traject nog positiever dan de ambtelijk projectleider. Voor het participatietraject Bloesembos beoordelen de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'voldoende tot goed'. De initiatiefnemers beoordelen dit traject positiever dan de ambtelijk projectleider.

We lichten de bevindingen in de hierna volgende tabellen kort toe en spiegelen deze aan de doelen van de gemeente zelf, die zoals eerder genoemd in de geest aansluiten op de hoofdnormen van het in dit onderzoek toegepaste evaluatiemodel. Uit de tabellen blijkt dat wat betreft inwonersparticipatie de mate van doeltreffendheid wisselend is. Rondom overheidsparticipatie is de uitvoering doeltreffend.

In deel 2 van dit rapport gaan we uitvoeriger in op de resultaten en kwaliteit van inwoners- en overheidsparticipatie rondom de in dit onderzoek bestudeerde voorbeelden.

Inwonersparticipatie	
Realiseren van opgaven	<p><b>Doel Roosendaal:</b> De gemeente hoopt dat inwoners en partijen meewerken aan het realiseren van de gemeentelijke ambities. <b>Hoofdnorm evaluatiemodel:</b> Participatie draagt bij aan slagvaardige, snelle en efficiënte realisatie van maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld door het ontstaan van nieuwe ideeën en inzichten en het bundelen van krachten.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Cloetta:</i> dit doel wordt niet gerealiseerd, belangengroepen zijn tegen de locatiekeuze en willen daar ook niet aan meewerken. Daarbij opgemerkt dat uit gesprekken in het kader van dit onderzoek blijkt dat de gemeente de locatiekeuze ook geen onderdeel wilde laten zijn van participatie.</li> <li>• <i>De Bulkenaar:</i> dit doel wordt als het gaat om de locatiekeuze van het ziekenhuis niet gerealiseerd, als het gaat om de inpassing van het ziekenhuis in de omgeving deels. Bij de inrichting van het landschapspark wordt het doel wel gerealiseerd.</li> <li>• Rondom <i>De Schaalsprong/Het gesprek</i> is het nog te vroeg om te bepalen of participatie daadwerkelijk een bijdrage heeft aan het realiseren van opgaven.</li> </ul>
Democratie	<p><b>Doelen Roosendaal:</b> De gemeente is transparant over de mogelijkheden voor participatie en over bestuurlijke overwegingen en besluiten. Participatieve democratie moet de representatieve democratie versterken. De gemeente doet niet aan schijnparticipatie en maakt geen verplichte ronde. <b>Hoofdnorm evaluatiemodel:</b> Participatie versterkt het democratisch gehalte van de wijze waarop dat gebeurt, door een zorgvuldige(re) afweging van belangen en grotere betrokkenheid, draagvlak, invloed en wederzijds begrip en vertrouwen.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Cloetta:</i> rondom de locatiekeuze is er geen voor inwoners transparant proces. De gemeente richt daartoe ook geen participatietraject in en doet daarmee niet aan schijnparticipatie.</li> <li>• <i>De Bulkenaar:</i> idem als wat betreft locatiekeuze maar ook rondom de keuzes omtrent verbindingswegen ervaren sommige bewonersgroepen onvoldoende transparantie en participatie. Andere bewonersgroepen ervaren rondom inpassingsvraagstukken en de inrichting van het landschapspark wel meer transparantie en invloedsmogelijkheden.</li> <li>• <i>De Schaalsprong/Het gesprek:</i> een uitermate transparant proces en de output geeft veel inzichten aan de raad over hoe inwoners in het algemeen, en doelgroepen in het bijzonder, denken over allerlei onderwerpen. Of dit daadwerkelijk de representatieve democratie zal versterken is nog niet te zeggen want de output is nog niet meegenomen in besluitvorming.</li> </ul>

Overheidsparticipatie	
Realiseren van opgaven	<p><b>Doel Roosendaal:</b> De gemeente hoopt dat inwoners en partijen meewerken aan het realiseren van de gemeentelijke ambities. <b>Hoofdnorm evaluatiemodel:</b> Participatie draagt bij aan slagvaardige, snelle en efficiënte realisatie van maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld door het ontstaan van nieuwe ideeën en inzichten en het bundelen van krachten.</p> <p>Twee trajecten zijn nader bestudeerd: De Toltuin en het Bloesembos. Dit zijn beide inwonersinitiatieven. De initiatiefnemers willen doelen realiseren die in lijn liggen met gemeentelijke ambities, zoals het vergroenen en verfraaien van de leefomgeving, biodiversiteit, speelmogelijkheden voor kinderen, het realiseren van een ontmoetingsplaats te bevordering van sociale cohesie, et cetera.</p>
Democratie	<p><b>Doelen Roosendaal:</b> De gemeente is transparant over de mogelijkheden voor participatie en over bestuurlijke overwegingen en besluiten. Participatieve democratie moet de representatieve democratie versterken. De gemeente doet niet aan schijnparticipatie en maakt geen verplichte ronde. <b>Hoofdnorm evaluatiemodel:</b> Participatie versterkt het democratisch gehalte van de wijze waarop dat gebeurt, door een zorgvuldige(re) afweging van belangen en grotere betrokkenheid, draagvlak, invloed en wederzijds begrip en vertrouwen.</p> <p>De initiatiefnemers werken samen met de gemeentelijk verbinder aan een transparant proces en stemmen af waar initiatiefnemers zelf besluiten over kunnen nemen en wanneer de gemeente dat moet doen.</p>

## **9 Worden participatietrajecten tussentijds en achteraf geëvalueerd en zo ja wat zijn de uitkomsten en wat is daarmee gedaan?**

De informatie over participatietrajecten is versnipperd over de ambtelijke organisatie. Dat hebben de onderzoekers van dit onderzoek ook gemerkt. Het duurde lang voordat relevante informatie beschikbaar was en dat had grote gevolgen voor de planning van het onderzoek. Als redenen werden genoemd de versnippering van informatie, het niet documenteren van relevante informatie, informatie en kennis was verdwenen omdat de desbetreffende medewerker niet meer werkzaam was voor de gemeente et cetera. De optelsom van dit alles belemmert de organisatie om te leren van trajecten en staat goede gezamenlijke evaluaties in de weg. Er is wel een beweging gaande om informatie meer centraal toegankelijk te maken. Dat is een belangrijke voorwaarde om te leren van verschillende trajecten. Zoals genoemd is er een plan om een zogeheten 'participatie-eiland' in te richten als centraal digitaal informatieplatform.

### **4.4 Betrokkenheid van de raad**

#### **10 Hoe vult de raad zijn kaderstellende en controlerende rol in?**

De raad stelt nog onvoldoende de doelen en uitgangspunten van participatietrajecten vast. De raad heeft wel de wens om dat te doen. De raad wil meer aan de voorkant van het proces worden betrokken om zijn kaderstellende rol in te kunnen vullen, dus op het moment dat een participatieplan voor een bepaald traject of project is opgesteld en voordat het wordt uitgevoerd.

De raad wil meer zicht op vraagstukken die spelen: waar hebben participanten wel of geen invloed op, welke doelgroepen willen we bereiken, welke vormen van participatie zijn dan geschikt, hoe koppelen we terug aan participanten en wat is gedaan met hun inbreng? Om deze wens in te vullen zijn een aantal ontwikkelingen in gang gezet:

- > Er is een raads werkgroep Participatie. De werkgroep van de raad is door het college en de ambtelijke organisatie betrokken in de ontwikkeling van de 'Roosendaalse visie op Participatie' en de 'Roosendaalse Participatiebrug';
- > De raad heeft met het college de afspraak gemaakt dat een raadsvoorstel een participatieparagraaf bevat. Daarmee moet de raad beter in positie worden gebracht om zijn rol in te vullen, niet alleen beleidsmatig maar ook voor specifieke projecten die voorliggen. De inrichting van participatieprocessen moet daarmee transparant deel uitmaken van de besluitvorming en een minder vrijblijvend karakter krijgen;
- > Dit jaar 2024 lopen er gesprekken met de raads werkgroep met als doel de rol van de raad te verkennen in participatietrajecten. De vraag die voorligt is: hoe kunnen de representatieve democratie en participatieve democratie elkaar versterken en wat is dan een passende rol voor de raad?

Om zijn controlerende rol in te vullen ontvangt de raad verslagen en opbrengsten van participatiemomenten rondom specifieke trajecten of projecten. Daarnaast krijgt de raad een beeld van de kwaliteit en opbrengst van participatie doordat inwoners inspreken tijdens de raadsvergaderingen. Raadsleden doen ook eigen onderzoek door met inwoners te spreken vanuit hun volksvertegenwoordigende rol. Uit gesprekken in het kader van dit onderzoek blijkt echter dat de controlerende rol nog niet is uitgekristalliseerd. Verschillende fracties en raadsleden kijken met een verschillende bril naar de kwaliteit van een participatietraject. Er is dus binnen de raad nog geen gedeeld beoordelingskader waarmee de raad een eenduidig en consistent oordeel kan vormen over de kwaliteit van een participatietraject. Iedere fractie en/of raadslid beoordeelt dit aan de hand van eigen criteria.

## 5 Bestuurlijke reactie van het college van Roosendaal



Rekenkamer West-Brabant  
t.a.v. mevrouw Sylvia Khadjé  
Postbus 5000  
4700 KA ROOSENDAAL

contactpersoon	: M. van der Linden	Roosendaal	: 19 mei 2026
doorkiesnummer	: 0165 - 579 743	ons kenmerk	: Concerncontrol
onderwerp	: Bestuurlijke reactie Rekenkameronderzoek "Een onderzoek naar inwoners- en overheidsparticipatie in Roosendaal"	bijlage	: Geen

Geachte leden van de Rekenkamer,

De Rekenkamer West-Brabant heeft vanaf 2023 onderzoek verricht naar Participatie binnen de gemeente Roosendaal. Het college kan de keuze voor het onderwerp onderschrijven, vanwege het belang van participatie in de huidige maatschappij. Daarbij is het van belang te benadrukken dat de visie op participatie in december 2023 is vastgesteld en dat wij gedurende de onderzoeksperiode volop bezig waren met het inrichten en toepassen van dit beleid in de praktijk. De Rekenkamer heeft de ontwikkeling van het participatiebeleid van de afgelopen jaren mee laten wegen in hun oordeel. Bij deze geven wij u onze bestuurlijke reactie op de conclusies en aanbevelingen van het rapport.

Algemene opmerkingen bij het onderzoek en rapport:

1. Op de onderzoeksbevindingen zijn ambtelijk reeds enkele gesprekken gevoerd met de Rekenkamer en het onderzoeksbureau. Onderzoekstechnisch zijn vanuit de ambtelijke reactie een aantal op- en aanmerkingen gemaakt, die niet allemaal in het rapport zijn overgenomen, waardoor onduidelijk is of de conclusies en aanbevelingen in het rapport valide zijn. Het rapport onderkent dat niet alle onderzochte trajecten zijn uitgevoerd onder het huidige participatiebeleid. Dit onderscheid wordt echter niet consequent doorvertaald in de analyse en duiding. Daardoor is niet altijd duidelijk in hoeverre bevindingen betrekking hebben op het voormalige beleidskader of op het recent vastgestelde participatiebeleid. Dit vraagt om zorgvuldige interpretatie van de conclusies, met name waar het gaat om uitspraken over structurele beleidskwaliteit.
2. Het college ziet conclusies niet altijd voorzien van een heldere objectieve onderbouwing, hierdoor is het niet mogelijk om in die gevallen in te kunnen schatten of er inderdaad iets ontbreekt aan ons recent hernieuwde participatiebeleid. Het college merkt op dat in het rapport het onderscheid tussen beleidskaders en de uitvoeringspraktijk niet altijd scherp zichtbaar is. Bijvoorbeeld: als inwoners onvoldoende invloed ervaren, kan dit wellicht ook verklaard worden vanuit de beperkte beïnvloedingsruimte en hoeft dit niet automatisch iets te zeggen over de (oude) beleidskwaliteit.

### Conclusies

Wij kunnen ons deels vinden in de conclusies die uw Rekenkamer heeft getrokken. Bij de volgende conclusies willen we graag een reactie geven.

#### *Deelconclusie 2*

**Rapport:** er wordt geconcludeerd dat rondom de locatiekeuze bij De Bulkenaar voor omwonenden niet helder en transparant is hoe de gemeente de afwegingen heeft gemaakt en wat de mogelijkheden tot participatie waren.

**Reactie college:** voor het college is niet helder op basis waarvan deze conclusie is getrokken. De locatiekeuze voor het ziekenhuis is nooit onderwerp van gesprek geweest, het college betreurt het dat

dit wel zo ervaren is door sommige inwoners. Vooral ook omdat dit, zoals het rapport aangeeft, zo van invloed is geweest op het vervolgproces. Het college had van de Rekenkamer West-Brabant graag in het rapport een meer onderbouwde beoordeling gezien over de wijze waarop de gemeente Roosendaal, volgens de Rekenkamer, heeft gecommuniceerd om zodoende te leren ten behoeve van toekomstige participatietrajecten. Het college denkt daarbij onder meer aan de onderwerpen als inhoud van de bewonersbrieven en de aanpak van bewonersavonden.

*Rapport:* casus Cloetta: de gemeente heeft ten aanzien van de locatiekeuze niet gekozen voor participatie

*Reactie college:* Locatiekeuze was bij het dossier Cloetta niet aan de orde. Cloetta had een voornemen om te verhuizen, had hiervoor een specifieke plot op het oog en heeft de gemeente concreet gevraagd om medewerking op deze locatie. De Omgevingswet voorziet niet in een verplichting tot participatie op een locatiekeuze. Daarbij is Cloetta de initiatiefnemer van dit project, zij zijn verantwoordelijk voor de wijze van invulling van participatie/omgevingsdialoog. Het college is van mening dat de getrokken conclusie niet aansluit bij de beschikbare informatie.

#### *Deelconclusie 3*

*Rapport:* De raad heeft met het college de afspraak gemaakt dat een raadsvoorstel een participatieparagraaf met inhoud bevat, Dat is echter nog niet het geval. Over de toolbox met participatie-instrumenten zegt het rapport dat al deze instrumenten nog niet breed, uniform en in samenhang worden toegepast.

*Reactie college:* Het rapport verwijst hiermee naar besluiten die ten tijde van het onderzoek zijn genomen. De conclusies in dit rapport zijn daarom erg prematuur. Het college is van mening dat deze aspecten nu goed zijn geïmplementeerd.

#### *Deelconclusie 4*

*Rapport:* Deels is aanbeveling 2 uit het Rekenkamerrapport 2012 opgevolgd: Focus en afbakening komt onvoldoende uit de verf.

*Reactie college:* Het college kan deze conclusie niet onderschrijven. Momenteel wordt elk participatietraject voorzien van een participatiecanvas, waarin de scope, focus, vorm en afbakening van de participatie beschreven wordt. Dit beleid is tijdens het onderzoekstraject vastgesteld.

### **Aanbevelingen**

Uw rekenkamer heeft aanbevelingen geformuleerd op basis van de bevindingen en getrokken conclusies. Hierbij onze reactie hierop:

#### *Aanbeveling 1* *Bouw voort op hetgeen in gang is gezet en leer vooral van praktijkvoorbeelden*

*Reactie college:* Wij nemen deze aanbeveling over en zijn blij dat de Rekenkamer de kwaliteitsprong onderkent die de gemeente heeft gemaakt met betrekking tot participatie. Het college gaat samen met de raads werkgroep participatie door op de ingeslagen weg waar we steeds het gesprek met elkaar voeren over rolverwachting en -duidelijkheid.

In juni 2026 zal het participatiebeleid ook via de gemeentelijke website inzichtelijk worden, zodat er nog meer uitleg beschikbaar is over het participatie-eiland. Ook zullen op deze website praktijkvoorbeelden gepubliceerd worden.

#### *Aanbeveling 2* *Maak vooraf verwachtingen helder en evalueer tussentijds en achteraf of deze ook worden gemaakt*

*Reactie college:* Wij onderschrijven het belang van heldere verwachtingen vooraf. Het college heeft hier in het huidige beleid en werkwijzen ook nadrukkelijk aandacht voor. Het college legt hier verantwoording over af aan de raad, zodat de raad hier haar controlerende rol kan uitvoeren. Verder neemt het college ervaringen van eerdere en huidige participatietrajecten mee bij toekomstige beleidsaanpassingen.



*Aanbeveling 3 Richt een hulpstructuur in dat leren mogelijk maakt*

*Reactie college:* Er is de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in een hulpstructuur en door het participatiebeleid recent vast te laten stellen met een participatie-eiland, een toolbox met gespreksmethodieken en participatie-instrumenten en het publiceren van eerdere participatietrajecten op de website, is het college van mening dat aan deze aanbeveling reeds opvolging wordt gegeven. We hebben stelselmatige evaluatie van participatietrajecten, en het delen van lessen die hieruit voortkomen geborgd in onze aanpak op het participatie eiland.

*Aanbeveling 4 Houd de aanbevelingen uit het eerdere rekenkameronderzoek in het oog*

*Reactie college:* Het college zal bij verdere beleidsontwikkeling en uitvoering van participatie zeker de aanbevelingen uit het eerdere en huidige rekenkameronderzoek in het oog houden.

Het college is blij dat de Rekenkamer aangeeft dat wij de juiste koers hebben ingezet, waarbij ons participatiebeleid in hoofdlijnen overeenstemt met de belangrijkste aanbevelingen van het rapport. In de verdere ontwikkeling van participatie nemen wij de aanbevelingen dan ook graag mee.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Roosendaal,

De secretaris,

Drs. H.W.J. Klaucke

De waarnemend burgemeester,

Drs. H.J.A. van Merrienboer

## 6 Nawoord van de Rekenkamer West-Brabant

De Rekenkamer heeft kennisgenomen van de bestuurlijke reactie van het college en dankt het college voor de gegeven reflectie op het onderzoek.

De Rekenkamer herkent dat het participatiebeleid van de gemeente Roosendaal zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld en dat in december 2023 een vernieuwde visie is vastgesteld. Het onderzoek heeft mede tot doel gehad deze ontwikkeling in beeld te brengen.

In de bestuurlijke reactie wordt opgemerkt dat onderzoekstechnische ambtelijke opmerkingen niet zijn overgenomen en dat hierdoor twijfel is over de bevindingen. Als Rekenkamer willen we hier benadrukken dat de keuze van de onderzoeksmethodiek de verantwoordelijkheid is van de Rekenkamer als onafhankelijk instituut.

Het onderzoek is uitgevoerd door een onafhankelijk onderzoeksbureau op basis van een combinatie van documentanalyse, casestudies en gesprekken. De Rekenkamer heeft de totstandkoming en kwaliteit van het onderzoek beoordeeld op zorgvuldigheid en consistentie en staat achter de gekozen methodiek en de hieruit voortvloeiende bevindingen en conclusies.

In de bestuurlijke reactie wordt daarnaast stilgestaan bij het onderscheid tussen het (recente) participatiebeleid en de uitvoeringspraktijk. Daarbij wordt gesteld dat de ervaren beperkte invloed van inwoners mogelijk samenhangt met beperkte beïnvloedingsruimte en niet per definitie met de kwaliteit van het beleid.

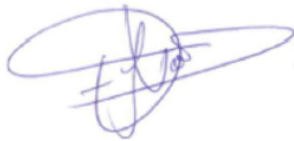
De Rekenkamer merkt op dat een ervaren beperkte beïnvloedingsruimte, direct raakt aan de werking van participatie in de praktijk. Het onvoldoende zichtbaar of duidelijk zijn van deze beïnvloedingsruimte kan niet primair bij inwoners worden neergelegd, maar vraagt om helderheid vanuit de gemeente.

In dit kader acht de Rekenkamer het van belang te wijzen op de bevinding dat de participatieparagraaf bij maatschappelijke opgaven en grote projecten niet consequent wordt toegepast. Juist een zorgvuldige en consistente participatieparagraaf maakt inzichtelijk wat de beïnvloedingsruimte is en op welke wijze participatie wordt vormgegeven.

De Rekenkamer constateert dat het college aangeeft dat inmiddels verschillende verbeteringen in gang zijn gezet. Dit sluit aan bij de bevinding dat ontwikkeling gaande is. Tegelijkertijd blijft het van belang om de in het rapport benoemde verbeterpunten, met name op het gebied van consistente toepassing en borging in de praktijk, verder te realiseren.

De Rekenkamer ziet de bestuurlijke reactie als een bevestiging dat verdere doorontwikkeling van participatie noodzakelijk en gewenst is en vertrouwt erop dat de aanbevelingen uit het rapport daarbij worden betrokken.

Namens de Rekenkamer West Brabant,



Frank Vrolijk, Voorzitter

# 2

## De Bevindingen

# 1 Het participatiebeleid

In dit hoofdstuk staan de deelvragen 1 t/m 3 centraal. In deel 1 van dit rapport zijn deze vragen beantwoord. Dit hoofdstuk biedt een verdere verdieping.

## Deelvragen

- 1 Welke uitgangspunten, kaders en regelingen of andere typen verwachtingen hebben raad en college met elkaar afgesproken en/of worden ambtelijke toegepast ten aanzien van inwoners- en overheidsparticipatie?
  - > Welke ambities en doelen zijn daarbij opgesteld en naar welke effect- en prestatie indicatoren zijn deze vertaald?
  - > In hoeverre zijn de aanbevelingen van het rekenkamerrapport 2012 meegenomen?
  - > Wat is de reikwijdte van participatie: op welke beleidsdomeinen of -trajecten en welke fase(n) van het beleidsproces heeft participatie betrekking?
  - > Wat is het afwegingskader voor het wel of niet toepassen van participatie en hoe en door wie wordt deze afweging gemaakt?
  - > Welke financiële middelen zijn beschikbaar gesteld voor participatie?
- 2 Wie heeft een rol gehad bij het tot stand komen van beleid en wat was deze rol?
  - > Heeft de gemeente in beeld wat de wensen vanuit de samenleving zijn op het gebied van participatie en in hoeverre zijn inwoners betrokken bij de totstandkoming van het beleid in deze?
- 3 In hoeverre speelt de gemeente met het beleid in op de nieuwe Omgevingswet, die per 1 januari 2024 in werking is getreden?

## 1.1 Doelen, kaders en uitgangspunten

De doelen en uitgangspunten van de gemeente ten aanzien van participatie zijn te vinden in verschillende stukken: het ambitieakkoord, een beleidsnota over dienstverlening en een beleidsnota over participatie en een verordening. De reikwijdte van participatie is breed: het is van toepassing op alle mogelijke beleidsdomeinen van de gemeente en alle fasen van het beleids- of planproces. De uitgangspunten zoals te vinden in verschillende stukken bieden inhoudelijke kaders voor de inrichting van participatieve trajecten. Er worden op voorhand geen financiële kaders gesteld. Per participatietraject worden financiële middelen op maat beschikbaar gesteld.

We behandelen de genoemde stukken hieronder verder in chronologische volgorde en sluiten deze paragraaf af met een samenvatting van doelen en uitgangspunten van de gemeente.

### Ambitieakkoord 2022-2026

In de gemeente Roosendaal hebben de coalitiepartijen een zogeheten 'ambitieakkoord' gesloten voor de huidige bestuursperiode. Het huidige ambitieakkoord biedt uitgangspunten voor inwoners- en overheidsparticipatie in Roosendaal. De belangrijkste zijn:<sup>3</sup>

- > 'In de gemeente Roosendaal kunnen inwoners, instellingen en ondernemers erop rekenen dat de lokale overheid samen met hen optrekt. Onze belangrijkste ambitie is om zij aan zij te staan met onze partners om zo het vertrouwen in de politiek en het

<sup>3</sup> Bron: Ambitieakkoord 2022-2026 'Zij aan zij in een gemeente met ambitie'.

- > bestuur te vergroten en de betrokkenheid bij de samenleving te stimuleren;
- > We hebben een open houding, luisteren onbevooroordeeld en denken constructief mee. Als startpunt van nieuwe ontwikkelingen noemen we eerst de overeenkomsten tussen partijen en daarna pas de verschillen. Hierbij zijn de leefwereld en de ideeën voor de eigen buurt, de eigen wijk of het eigen dorp leidend;
- > We informeren mensen tijdig en actief over voorgenomen veranderingen in hun leefomgeving. We zijn transparant over de mogelijkheden voor participatie en over onze uiteindelijke overwegingen en besluiten.'

### Visie op dienstverlening 2021

De gemeente Roosendaal heeft in 2021 een visie op dienstverlening vastgelegd in de beleidsnota 'Onze Dienstverlening'. Deze nota biedt kaders voor inwoners- en overheidsparticipatie in Roosendaal. De belangrijkste zijn:<sup>4</sup>

- > 'We laten proactief zien wat we wel en niet doen en communiceren duidelijk over wat de ander van ons kan verwachten;
- > We zijn transparant door actief beschikbaar stellen van informatie. We zijn goed bereikbaar, vindbaar en benaderbaar;
- > We zijn uitnodigend en staan open voor initiatieven uit de samenleving.'

### Roosendaalse Participatievisie 2023

De gemeente heeft een visie op participatie die door de raad is vastgesteld op 21 december 2023: 'Roosendaalse Participatievisie & Participatiebrug'. Deze visie is het leidende principe voor alle participatieve processen binnen Roosendaal.<sup>5</sup> Er waren twee verschillende redenen om een visie op participatie vast te stellen. Allereerst is een belangrijke aanleiding dat het college constateert dat het vertrouwen in de politiek landelijk al jaren afneemt. Dat geldt ook voor Roosendaal, waar 38% van de mensen nog vertrouwen heeft in de lokale politiek, zo blijkt uit de Quick Scan Lokale Democratie van januari 2021.<sup>6</sup> Ten tweede constateert het college dat er sprake is van een onsamenvangende aanpak op het gebied van participatie, door verouderd beleid dat stamt uit 2003 en verouderde werkwijzen die zijn beschreven in een 'Handboek Participatie 2019'.

Het college wil participatieprocessen nadrukkelijk onderdeel maken van het besluitvormingsproces en daartoe ambtelijk adviseurs op het terrein van participatie aan de voorkant laten adviseren over hoe dat het beste kan. Participatie moet dus nadrukkelijk onderdeel uitmaken van het besluitvormingsproces en het college geeft daarbij aan dat ook de rollen van de raad en het college een plek krijgen. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat hier het gesprek tussen raad en college nog over moet worden gevoerd. De toelichting op het raadsvoorstel geeft daarbij aan dat het gaat om de vraag hoe de participatieve democratie de representatieve democratie zou kunnen versterken.

In de participatievisie zijn verschillende zogeheten 'missies' geformuleerd voor participatie. We vatten deze samen in het onderstaande kader.

---

<sup>4</sup> Bron: Onze Dienstverlening, gemeente Roosendaal 2021.

<sup>5</sup> Bron: Raadsvoorstel Roosendaalse Participatievisie & Participatiebrug, 21 december 2023.

<sup>6</sup> Bron: Toelichting raadsvoorstel Roosendaalse Participatievisie & Participatiebrug.

### MISSIES VAN PARTICIPATIE VAN GEMEENTE ROSENDAAL

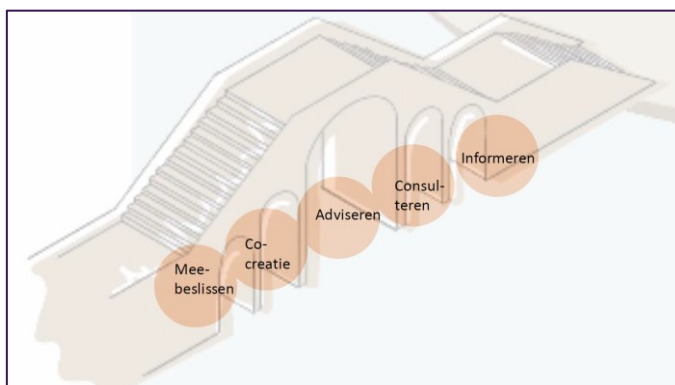
- We handelen transparant en proberen elkaars taal te spreken;
- We doen niet aan schijnparticipatie en maken geen verplichte ronde;
- We zijn rolvast en managen verwachtingen;
- We staan in verbinding met elkaar en weten van elkaars participatietrajecten;
- We bepalen samen de relevantie van participatie en de doelgroep. Participatie is niet altijd nodig en niet iedereen hoeft altijd mee te doen;
- We handelen vanuit de principes: gelijkwaardigheid, respect en passie en we hebben ruimte voor emoties;
- We leren van elkaar participatietrajecten.

Bron: *Roosendaalse Participatievisie & Participatiebrug 2023*

### Roosendaalse

#### Participatiebrug 2023

Verder gaat de participatievisie kritisch in op de traditionele participatieladder, zoals die wordt gebruikt in veel gemeenten. Er wordt aangegeven dat een ladder suggereert alsof er bepaalde niveaus zijn van participatie waarbij het hoogste niveau de meest ultieme vorm zou zijn. Door participatie op deze wijze te belichten worden volgens de gemeente Roosendaal verwachtingen gewekt die niet realistisch zijn.



De gemeente Roosendaal spreekt dan ook over een **participatiebrug** in plaats van een participatieladder. Wij merken daarbij op dat ook in de beschrijving van de participatiebrug wordt gesproken over verschillende niveaus, terwijl de gemeente dat met de metafoer van een brug juist wil vermijden. De volgende niveaus worden genoemd: informeren, consulteren, adviseren, cocreatie en meebeslissen. Zie de figuur hierboven, die is ontleend uit de participatievisie van Roosendaal. Deze figuur maakt wel helder dat alle niveaus nodig zijn om aan de overkant te komen, in dat licht is er geen sprake van een 'ultiem niveau'. Ook wordt in de participatiebrug aangegeven dat participatietrajecten altijd maatwerk zijn. Er is geen blauwdruk hoe een participatietraject eruit zou moeten zien.

Als laatste wordt in de participatiebrug aangegeven dat participatie kan ontstaan vanuit verschillende posities, namelijk inwonersparticipatie en overheidsparticipatie. In de participatiebrug wordt verder een derde positie toegevoegd, te weten netwerkparticipatie, waarbij participatie wordt georganiseerd vanuit partners.

### 1.2 Totstandkoming van de participatievisie

De participatievisie en -brug zijn tot stand gekomen door gesprekken te voeren met de raads werkgroep, het college, de ambtelijke organisatie, inwoners, ondernemers en partners. De opbrengst van deze gesprekken is gebruikt om de participatievisie en -brug op te stellen. Met de participatievisie en -brug is een oude nota 'Burgers en interactiviteit' gemoderniseerd, dat een van de aanbevelingen was uit het eerdere onderzoek van de rekenkamer in 2012.

Door de raad te betrekken, en hiertoe ook een raads werkgroep in te stellen, is geïnvesteerd in gemeenschappelijke beeldvorming tussen raad en college over participatie. Dat was een van de aanbevelingen uit eerder onderzoek van de rekenkamer naar inwonersparticipatie in 2012.

Het is verder uit deze stukken niet duidelijk wat de wensen waren vanuit de samenleving op het gebied van participatie en in hoeverre deze aansluiten op de uiteindelijke participatievisie.

### 1.3 Inspelen op de nieuwe Omgevingswet en actuele ontwikkelingen

#### Participatieverordening

De nieuwe Omgevingswet stimuleert vroegtijdige participatie om tijdig zicht op belangen en meningen te krijgen. Daarbij is veel ruimte voor maatwerk; de wijze van participatie is namelijk vormvrij. De wet geeft het bevoegd gezag en de initiatiefnemer de vrijheid eigen keuzes te maken voor de inrichting van het participatieproces. Dit vanuit de gedachte dat iedere situatie weer anders is. Als gevolg van de nieuwe Omgevingswet, en vooruitlopende op de inwerkingtreding van de 'Wet participatie op decentraal niveau', heeft de gemeente de Inspraakverordening geactualiseerd.<sup>7</sup>

De raad was op basis van wetgeving verplicht om een inspraakverordening vast te stellen waarin regels worden gesteld met betrekking tot de wijze waarop inwoners en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken. In juni 2024 heeft de Eerste Kamer ingestemd met het wetsvoorstel 'Versterking participatie op decentraal niveau'. Met de nieuwe wet zijn overheden verplicht een 'participatieverordening' op te stellen met heldere kaders voor participatie. Daarin leggen overheden vast hoe inwoners betrokken worden bij de voorbereiding, uitvoering én evaluatie van beleid. Dit zorgt bij zowel inwoners als volksvertegenwoordigers voor duidelijkheid over hoe participatie mogelijk is.

In de Participatieverordening wordt het begrip 'participatie' gedefinieerd als:

*'Het betrekken van burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties, overheden en/of andere partijen bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van gemeentelijk beleid, besluiten, plannen en programma's, alsmede (het door de gemeente ondersteunen) van initiatieven van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden met impact op de lokale samenleving en de fysieke leefomgeving.'*

*'Participatie is een breder begrip dan inspraak. Het is een werkwijze waarbij het bestuursorgaan, veelal voordat er sprake is van een concreet beleidsvoornemen dan wel ontwerp-/conceptstuk, actoren bij beleidsontwikkeling betreft.'*

De Participatieverordening richt zich op zowel inwoners- als overheidsparticipatie. Verder gaat de verordening in op de procedures en werkwijzen die de gemeente hanteert. In grote lijnen is dat als volgt:

- 1 Het bestuursorgaan besluit of participatie over een onderwerp wel of niet wordt toegepast;
- 2 Het bestuursorgaan kan voor een of meer beleidsvoornemens een participatieprocedure vaststellen, passend bij dat beleidsvoornemen. De procedure wordt dan vastgelegd in een participatienota en bevat in elk geval de volgende onderwerpen:
  - > Doel van de participatie;
  - > Beïnvloedingsruimte van participatie en kaders voor participatie;
  - > De rol van de participanten, initiatiefnemers en het college/de raad;
  - > De wijze waarop het bestuursorgaan over deze kaders vooraf communiceert;
  - > De wijze waarop en tijdvak waarin inwoners en belanghebbenden hun inbreng kunnen leveren;

<sup>7</sup> Participatieverordening gemeente Roosendaal, 28 december 2023

- > Hoe participanten worden geïnformeerd over de resultaten en vervolg.

Het eerstgenoemde punt gaat over het besluit van het bestuursorgaan of participatie over een onderwerp wel of niet wordt toegepast. In de Participatieverordening wordt dat verder uitgewerkt in artikel 4 van deze verordening. In dat artikel wordt beschreven wanneer het bestuursorgaan besluit dat er geen participatie zal worden toegepast. Bijvoorbeeld:

- > Als participatie bij of krachtens wettelijk voorschrift is uitgesloten;
- > Als er sprake is van uitvoering van hogere regelgeving waarbij het bestuursorgaan geen beleidsvrijheid heeft;
- > Als de uitvoering van een beleidsvoornemen dermate spoedeisend is dat participatie niet kan worden afgewacht;
- > Als het belang van participatie niet opweegt tegen het belang van de verantwoordelijkheid van de gemeente voor kwetsbare groepen in de samenleving;
- > Indien reeds bij een omgevingsplanwijziging in een eerder stadium van de voorbereiding van deze wijziging participatie heeft plaatsgevonden.

In de Participatieverordening is verder vastgelegd dat het bestuursorgaan zorgt draagt voor een geanonimiseerd eindverslag ter afronding van de participatie. Hiertoe heeft de gemeente ook een handreiking opgesteld.<sup>8</sup> Conform deze handreiking bevat het participatieverslag het volgende: waarover de participatie gaat en wat al vaststaat, het gekozen participatieniveau, een overzicht van betrokken belanghebbenden, de door belanghebbenden ingebrachte meningen en standpunten, hoe deze door de gemeente zijn verwerkt et cetera.

### **Omgevingsvisie Roosendaal: De verbonden stad**

De nieuwe Omgevingswet schrijft voor dat iedere gemeente een omgevingsvisie vaststelt. De Omgevingsvisie van gemeente Roosendaal is vastgesteld op 1 december 2022. De omgevingsvisie schets op hoofdlijnen het toekomstige beleid ten aanzien van de fysieke leefomgeving. Roosendaal heeft de ambitie om zich voor de komende tien tot vijftien jaar verder te ontwikkelen als een 'verbonden stad'. Om scherp te houden in de ambities die de gemeente stelt, beschrijft de gemeente in de samenvatting van de omgevingsvisie dat Roosendaal sterk hecht aan de inbreng van de inwoners, het bedrijfsleven en de kennis van onderwijsinstellingen. De gemeente hoopt dat inwoners en partijen zich door de ambities laten inspireren en meewerken aan het realiseren van deze ambities.

## **1.4 Samenvatting**

Uit de voorgaande besproken stukken zijn allerlei doelen en kaders te destilleren die de gemeente Roosendaal stelt ten aanzien van inwoners- en overheidsparticipatie. Voor een samenvatting verkavelen we deze naar het evaluatiemodel dat voor het voorliggende onderzoek is ingezet, zie de onderstaande tabel. Hieruit wordt helder wat de effect- en prestatie indicatoren van de gemeente zijn ten aanzien van inwoners- en overheidsparticipatie.

---

<sup>8</sup> Bron: document 'Handvatten en structuur participatieverslag'.

<b>Kwaliteitsmaatstaven, hoofdnormen en doelen</b>	
De hoofdnormen zijn ontleend aan het evaluatiemodel van dit onderzoek; de doelen zijn die van de gemeente Roosendaal en ontleend aan de beleidsnotities en verordening van de gemeente.	
<b>Realiseren van opgaven</b>	<p><b>Hoofdnorm conform evaluatiemodel</b> Participatie draagt bij aan slagvaardige, snelle en efficiënte realisatie van maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld door het ontstaan van nieuwe ideeën en inzichten en het bundelen van krachten.</p> <p><b>Doelen Roosendaal</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente hoopt dat inwoners en partijen meewerken aan het realiseren van de gemeentelijke ambities.</li> </ul>
<b>Democratie</b>	<p><b>Hoofdnorm conform evaluatiemodel</b> Participatie versterkt het democratisch gehalte van de wijze waarop dat gebeurt door een zorgvuldige(re) afweging van belangen, grotere betrokkenheid, draagvlak, invloed en wederzijds begrip en vertrouwen.</p> <p><b>Doelen Roosendaal</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente is transparant over de mogelijkheden voor participatie en over bestuurlijke overwegingen en besluiten.</li> <li>• Participatieve democratie moet de representatieve democratie versterken.</li> <li>• De gemeente doet niet aan schijnparticipatie en maakt geen verplichte ronde.</li> </ul>
<b>Kwaliteit van samenwerking</b>	<p><b>Hoofdnorm conform evaluatiemodel</b> Opgaven zoveel mogelijk vanuit 'teamspeel' realiseren, onder andere door open en constructieve interactie, adequate en tijdige communicatie en goed verwachtingenmanagement over en weer.</p> <p><b>Doelen Roosendaal</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De gemeente is transparant over de mogelijkheden voor participatie, handelt transparant en probeert elkaars taal te spreken;</li> <li>• De gemeente is rolvast en managet verwachtingen;</li> <li>• 'We staan in verbinding met elkaar en weten van elkaars participatietrajecten';</li> <li>• Participatie is niet altijd nodig en niet iedereen hoeft altijd mee te doen. De gemeente bepaalt dan ook of participatie nodig is en bepaalt de doelgroepen.</li> <li>• De gemeente handelt vanuit de principes: gelijkwaardigheid, respect en passie en biedt ruimte voor emoties;</li> </ul>
<b>Professionele vormgeving</b>	<p><b>Hoofdnorm conform evaluatiemodel</b> Doordachte en passende inrichting van participatietrajecten vanuit overzicht met inzet van participatieve werkvormen op maat.</p> <p><b>Doelen Roosendaal</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Participatietrajecten zijn altijd maatwerk. Er is geen blauwdruk hoe een participatietraject eruit zou moeten zien. Om te helpen dat maatwerk te smeden zijn er handreikingen als onderdeel van een toolbox.</li> <li>• De procedure of het plan van participatie wordt vastgelegd, conform de eisen die de Participatieverordening daaraan stelt en het participatieplan maakt deel uit van het besluitvormingsproces.</li> <li>• Er is een eindverslag ter afronding van het participatieproces, conform de eisen die de Participatieverordening daaraan stelt.</li> </ul>

Tabel: Doelen en voorwaarden van de gemeente Roosendaal, vertaald naar het evaluatiemodel: kwaliteitsmaatstaven en hoofdnormen. Bronnen: alle stukken besproken in dit hoofdstuk.

## 2 Uitvoering: participatie in de praktijk

In dit hoofdstuk staan de deelvragen 4 t/m 7 centraal aan de hand van de bestudeerde casussen. De casussen geven zicht op de dagelijkse praktijk van de gemeente Roosendaal ten aanzien van de werkwijze rondom inwonersparticipatie en overheidsparticipatie.

### Deelvragen

- 4 Hoe wordt inwoners- en overheidsparticipatie concreet ingezet en wat zijn de resultaten?
  - > Welke voorbeelden zijn er geweest?
  - > Welke werkwijzen, methoden en instrumenten zijn ingezet?
  - > In hoeverre zijn de aanbevelingen van het rekenkamerrapport 2012 meegenomen?
  - > Wie waren de participanten en in hoeverre speelt representativiteit daarbij een rol?
  - > Zijn de doelen gerealiseerd?
  
- 5 Welke permanente vormen van participatie worden ingezet en wat is het resultaat?
  - > Welke advies- en inwonersraden zijn er en wat is hun rol en taak? In het bijzonder ten aanzien van jongeren- en wijkraden.
  - > Op welke manier worden deze betrokken en beïnvloeden zij daadwerkelijk het beleid en de uitvoering van de gemeente?
  
- 6 Op welke wijze is participatie geborgd in de beleids- en uitvoeringsprocessen van de ambtelijke organisatie?
  - > Hoe is de organisatie ingericht om participatie-ambities te realiseren?
  - > Welke hulpmiddelen zijn hiertoe beschikbaar?
  - > Hoe wordt zorg gedragen dat medewerkers de kennis, benodigde vaardigheden en ervaring opdoen voor het uitvoeren van participatieprocessen?
  
- 7 Wat is de rolverdeling tussen raad, college en ambtelijke organisatie en werkt dat naar tevredenheid?

### 2.1 Algemene beeld

Voor een oordeel over de uitvoering zijn de kwaliteitsmaatstaven 'Professionele vormgeving' en 'Kwaliteit van samenwerking' belangrijk. We werken deze in de navolgende paragrafen verder uit. In deze paragraaf beperken we ons tot het algemene totaaloordeel van respondenten. Dat zijn:

- Inwoners die hebben deelgenomen aan trajecten voor *inwonersparticipatie* (De Bulkenaar, Cloetta en De Schaalsprong/Het Gesprek) en de ambtelijk projectleiders van deze trajecten;
- Initiatiefnemers van de trajecten (inwoners) voor *overheidsparticipatie* (DE-Toltuin en Bloesembos) en de ambtelijk betrokkenen bij deze trajecten.

#### INWONERSPARTICIPATIE

Zowel qua professionele vorming als kwaliteit van samenwerking springt het traject De Schaalsprong/Het Gesprek er positief uit. Zowel de ambtelijke projectleiding als de participanten oordelen hier positief over. Over het traject Cloetta oordelen zowel de ambtelijke projectleiding als de participanten negatief, zowel ten aanzien van de professionele vormgeving als de kwaliteit van samenwerking. Het oordeel rondom het traject De Bulkenaar is meer diffuus. Ten aanzien van professionele vormgeving oordeelt de ambtelijke projectleiding overwegend positief, terwijl de participanten hier neutraal tegenover staan. Het oordeel van de ambtelijke projectleiding over de kwaliteit van samenwerking is op veel punten negatief, de participanten oordelen hier neutraler over.

## OVERHEIDSPARTICIPATIE

Zowel het traject DE-Toltuin als Bloesembos laten ten aanzien van professionele vormgeving en kwaliteit van samenwerking een positief beeld zien. Zowel de ambtelijke projectleiding als initiatiefnemers oordelen overwegend positief. Er zijn drie aandachtspunten die we verder toelichten in de navolgende paragrafen.

## 2.2 Professionele vormgeving en kwaliteit van samenwerking

### 2.2.1 Inwonersparticipatie

De onderstaande tabel geeft weer wat de gemiddelde score is geweest van respondenten die de enquête hebben ingevuld rondom de drie geselecteerde casussen. De volledige rapportage (trajectrapporten) van de drie casussen zijn te vinden in bijlage 2 van dit rapport.

PROFESSIONELE VORMGEVING : Inwonersparticipatie							
Traject I betreft De Bulkenaar, Traject II Cloetta en traject III De Schaalsprong/Het Gesprek							
		Volgens de projectleider			Volgens de deelnemers		
	Positief (+) → Zeer positief (++)						
	Neutraal (o)						
	Negatief (-) → Zeer negatief (--)						
<i>Tijdens het traject is er sprake van...</i>		I	II	III	I	II	III
a.	zicht op de relevante spelers en hun belangen	+	--	++	nvt	nvt	nvt
b.	zicht op geldend beleid, kaders en regels	+	+	+	nvt	nvt	nvt
c.	professionele begeleiding van het traject	o	o	+	nvt	nvt	nvt
d.	maatwerk in werkvormen en communicatie	++	--	+	o	o	++
e.	ondersteuning met geld, expertise en/of capaciteit	+	-	+	nvt	-	+
f.	een plan van aanpak voor participatie	o	--	o	nvt	nvt	nvt
g.	een heldere procedure over besluitvormings-	nvt	nvt	nvt	o	o	+
KWALITEIT VAN SAMENWERKING: Inwonersparticipatie							
Traject I betreft De Bulkenaar, Traject II Cloetta en traject III De Schaalsprong/Het Gesprek							
		Volgens de projectleider			Volgens de deelnemers		
	Positief (+) → Zeer positief (++)						
	Neutraal (o)						
	Negatief (-) → Zeer negatief (--)						
<i>Tijdens het traject is er sprake van...</i>		I	II	III	I	II	III
a.	duidelijke spelregels voor de samenwerking	-	-	+	o	o	+
b.	juiste verwachtingen over en weer	-	o	+	o	o	+
c.	een open houding bij de gemeente	++	o	+	o	-	++
d.	een open houding bij de andere deelnemers	-	--	+	o	o	++
e.	een open en constructieve interactie	-	--	++	o	--	++
f.	op elkaar voortbouwen	-	--	++	o	-	++
g.	een prettige omgang en bejegening	+	+	++	+	o	++
h.	tijdige en relevante informatie	+	+	+	o	o	++
i.	gericht op afwegen van belangen	++	+	++	o	--	+
j.	het gevoel van serieus genomen te worden	nvt	nvt	nvt	o	-	++

Tabel: beoordeling kwaliteitsmaatstaf door projectleider en de deelnemers. Voor de grijze vlakken (nvt) is de vraag niet gesteld aan de projectleider of de deelnemers.

## DE BULKENAAR

Het is belangrijk om in dit traject drie verschillende opgaven te onderscheiden: (1) de locatiekeuze van het ziekenhuis, (2) de inpassing van het ziekenhuis in de omgeving en (3) de inrichting van het omliggende landschapspark. Daarnaast heeft een deel van de inwoners zich georganiseerd in zes verschillende bewonersgroepen. Deze bewonersgroepen vertegenwoordigen een deel van de inwoners van de wijk. De groepen zijn nauw betrokken in het traject maar het participatietraject heeft zich ook gericht op een bredere groep van inwoners van de wijk. Hiertoe zijn door de gemeente brede informatiebijeenkomsten georganiseerd en enquêtes uitgezet. Daarnaast zijn verschillende werkvormen ingezet zoals dialoog-/samenwerkingsessies, inloop-/informatiebijeenkomsten en één-op-één gesprekken met huisbezoeken.

Het oordeel rondom het traject De Bulkenaar is diffuus. Ten aanzien van professionele vormgeving oordeelt de ambtelijke projectleiding neutraal tot positief. Ten aanzien van de kwaliteit van samenwerking is op verschillende onderdelen de beoordeling juist negatief. Participanten geven gemiddeld een neutraal oordeel, er zijn participanten die een positief beeld hebben van het participatietraject en participanten met een negatief beeld. In de gesprekken die de onderzoekers hebben gevoerd wordt dit diffuse beeld nog eens bevestigd en worden ook oorzaken aangewezen. We lichten dat hieronder verder toe.

Rondom de locatiekeuze zijn door de gemeente bij de start van het traject de verkeerde verwachtingen gewekt. Dat blijkt uit gesprekken in het kader van dit onderzoek, een inspreknotitie van een van de bewonersgroepen en het wordt onderstreept door de Commissie Ombudsman. Omwonenden hadden de indruk dat ook de locatiekeuze onderdeel was van participatie. Dat was echter niet het geval en zij werden voor voldongen feiten gesteld. Het onderstaande citaat uit een van de gesprekken in het kader van dit onderzoek onderstreept dat.

“De locatie bleek allang beklonken tussen de gemeente en het bestuur van het ziekenhuis, nog voordat inwoners werden geïnformeerd over de keuze om het ziekenhuis te plaatsen in het gebied de Bulkenaar.”

Volgens de gemeente is de locatiekeuze van meet af aan geen onderwerp geweest van participatie. Dat was een bewuste keuze, want de gemeente schatte in dat de keuze voor een locatie zich niet leent voor participatie. In de ogen van de gemeente zouden inwoners het wel eens zijn met de komst van een ziekenhuis in Roosendaal, maar omwonenden waren het hoe dan ook het niet eens met de locatiekeuze. Dit wordt ook wel het NIMBY-effect genoemd.<sup>9</sup> Door de locatiekeuze buiten het participatietraject te houden, en daarover verkeerde verwachtingen te scheppen, is het vertrouwen in de gemeente al bij de start van het traject ernstig ondermijnd. Participanten geven verschillende redenen waarom dat wantrouwen nog eens extra is aangewakkerd:

- > De gemeente stelt dat cocreatie het leidende principe is. Daar is in de ogen van omwonenden niets van terecht gekomen;
- > Het besluitvormingsproces met betrekking tot de keuze voor de locatie was niet transparant. Ook na vele Wob-verzoeken is dat niet helder geworden;

---

<sup>9</sup> NIMBY (Not in my back yard, Niet in mijn achtertuin), is een begrip uit de ruimtelijke ordening om aan te duiden dat veel mensen wel gebruik willen maken van voorzieningen, maar er geen hinder van willen ondervinden. Zo willen veel mensen in een auto rijden, maar wil bijna niemand dat in zijn directe omgeving een nieuwe verkeersweg wordt aangelegd vanwege de geluidsoverlast of aantasting van het landschap.

- > Voorstellen van bewonersgroepen voor nader onderzoek worden niet, of heel laat en matig, ingewilligd;
- > De gemeente geeft geen, of pas heel laat antwoord op vragen ;
- > De Ombudsman geeft een negatief oordeel over het proces.

#### COCREATIE

De raad ondersteunt met een aangenomen motie in 2019 dat Cocreatie het leidende principe is. Met het aannemen van deze motie geeft de raad het college de opdracht om het proces van Cocreatie rond de ontwikkeling van de unilocatie Bravis naar de locatie Bulkenaar optimaal te faciliteren en te stimuleren en er op toe te zien dat dit proces zorgvuldig verloopt.

*De onderzoekers merken daarbij op dat wat de raad precies onder Cocreatie verstaat toen niet is gedefinieerd. De onderzoekers zien wel een aanverwante term terug in het huidige participatiebeleid van de gemeente (De Roosendaalse Participatiebrug), namelijk de term Coproduceren. Dat wordt door de gemeente gezien als een van de hoogste niveaus van participatie, namelijk het niveau direct onder 'Meebeslissen'. In het geval van Coproduceren vraagt de gemeente aan belanghebbenden om actief mee te doen aan de ontwikkeling van een plan en dat plan ook samen te dragen. Dat betekent samen bepalen: de agenda, uitgangspunten en de inrichting van het proces. Ook samen zoeken naar oplossingen en keuzes.*

Hoe dan ook de term Cocreatie wordt door bewonersgroepen in het traject Bulkenaar geïnterpreteerd als een hoge trap op de participatieladder (Willcox, 1994) en daarmee een proces waarbij grote betrokkenheid wordt nagestreefd door samen te creëren. De bewonersgroepen geven aan dat hier bij lange na geen sprake van was. Het ontbrak vooraf aan afspraken over het te volgen proces en de informatievoorziening en stevast werden zij achteraf geconfronteerd met eenmaal gekozen oplossingen, zonder te worden meegenomen in een afwegingsproces. In de ogen van bewonersgroepen heeft de raad dan ook een onvoldoende grondige afweging kunnen maken, waarbij ook de belangen en ideeën van inwoners scherp in beeld waren.

*Bron: inspraaknotitie van bewonersgroepen d.d. 8 december 2020.*

#### COMMISSIE OMBUDSMAN

Een van de bewonersgroepen heeft een klacht ingediend bij de Commissie Ombudsman over het niet ontvangen van ontvangstbevestigingen en antwoorden op brieven, alsmede het niet nakomen van toezeggingen gedaan door de gemeente. De commissie heeft over zes zaken gebogen waar de stichting een klacht over heeft ingediend:

- De rectificatie naar aanleiding van een aangedragen alternatief (klacht gegrond);
- Het niet nakomen van de uitvoering van een quickscan (klacht gegrond);
- De rectificatie van de Gebiedsvisie de Bulkenaar (klacht gegrond);
- Het inkoop- en aanbestedingsbeleid: de verstrekte opdrachten aan Arcadis (klacht ongegrond);
- Een niet respectvolle bejegening door de wethouder (klacht ongegrond);
- Het proces van Cocreatie (klacht gegrond).

*Bron: rapportage van de Commissie Ombudsman inzake de klacht van een bewonersgroep.*

Verschillende bewonersgroepen hebben zich op een verschillende wijze opgesteld in het traject. Zo heeft de bewonersgroep Buren van de Bulkenaar gekozen voor een strategie van 'agree to disagree'. Ook deze groep is het weliswaar niet eens met de locatiekeuze, maar heeft ervoor gekozen om zich constructief en open op te stellen ten aanzien van de andere twee opgaven: de inpassing van het ziekenhuis en de inrichting van het landschapspark. De groep

Buren van de Bulkenaar heeft daar ook een groot belang bij, want deze bestaat uit direct omwonenden en hebben daardoor direct zicht op het ziekenhuis en het landschapspark. Andere bewonersgroepen kiezen voor een andere strategie. Zij benutten alle mogelijke middelen om weerstand te bieden ten aanzien van de locatiekeuze. Zij verwachten wel betrokken te worden in het participatieproces rondom de inpassing van het ziekenhuis, maar willen niet de indruk wekken dat er door deelname draagvlak is voor de locatiekeuze. De bewonersgroepen zullen hoe dan ook bezwaar maken tegen de besluiten die zijn/worden genomen door de gemeente, zie als voorbeeld het voorbeeld in het onderstaande kader.

#### VERBINDINGSWEG

De gemeente heeft een plan gemaakt voor een verbindingsweg voor de wijk Tolberg. De weg moet aan de zuidkant zorgen voor een betere afwikkeling van het verkeer van en naar de wijk. Bewonersgroepen zijn het niet eens met dit plan. Zij vrezen dat de nieuwe weg het probleem niet oplost, maar juist vergroot. Door een toename van sluipverkeer zou het juist drukker kunnen worden in de wijk, zeker als straks de nieuwbouw van het ziekenhuis gereed is. Met dit laatste is er samenhang tussen het ziekenhuis en de zuidelijke ontsluitingsweg. Tegenstanders van de verbindingsweg geven aan dat voor de nieuwbouw van het ziekenhuis de nieuwe weg niet nodig is, want het ziekenhuis krijgt een eigen ontsluiting vanaf de afslag Wouw, parallel aan de rijksweg. Zes bewonersgroepen hebben in 2021 verschillende alternatieven aangedragen voor de ontsluiting van de wijk Tolberg. Zie het rapport 'Het moet en het kan beter'. De wethouder heeft vervolgens beloofd de alternatieven door een onafhankelijk ingenieurs-bureau te laten toetsen (een quickscan).

*“De opdracht en vraagstelling aan het ingenieursbureau zou gezamenlijk opgesteld worden, dat is niet gebeurd. De gemeente blijft dit dwarsbomen en geeft geen antwoord op brieven die hierover naar de gemeente worden gestuurd, zelfs geen ontvangstbevestiging!”*

*Bron: interviews.*

In gesprekken in het kader van dit rekenkameronderzoek wordt verder aangegeven dat met name de tegenstanders van de locatiekeuze zich organiseren in bewonersgroepen en ook van zich laten horen. Er is geen bewonersgroep dat zich als voorstander van de locatiekeuze manifesteert. Het zijn vooral de tegenstanders die van zich laten horen. Dit met uitzondering van het traject rondom het landschapspark. Rondom dat traject zijn ook de positieve signalen gehoord, tijdens een bijeenkomst in een tent die door de gemeente in het park was neergezet.

De ambtelijke projectleiding trekt in gesprekken in het kader van dit rekenkameronderzoek ook lessen uit het traject:

- 1 Bepaal aan de voorkant de spelregels en maak die ook helder: wat valt wel en wat valt niet binnen het participatietraject, waar hebben inwoners wel of geen invloed op via participatie?
- 2 Bespreek met groepen die mordicus tegenstander zijn welke wegen zij kunnen bewandelen en hoe zij zich gaan verhouden tot het participatietraject;
- 3 Steek niet alle energie in de flanken (de fervente voor- en tegenstanders). Richt de energie ook op de middengroep, de mensen die nog geen vooringenomen standpunt hebben maar meegenomen willen worden in het traject.

#### CLOETTA

In dit traject zijn omwonenden en een 'Aktiecomité De Meeten 2' betrokken en verschillende instrumenten ingezet om dat te doen zoals inloop- en informatiebijeenkomsten, online platform/website en gesprekken met Aktiecomité De Meeten 2. Omwonenden en het actiecomité hebben tot op heden ook gebruik gemaakt van alle rechten en instrumenten die een planologische procedure inwoners biedt.

Over het traject Cloetta oordelen zowel de ambtelijke projectleiding als de participanten negatief, zowel ten aanzien van de professionele vormgeving als de kwaliteit van samenwerking. In gesprekken werd helder waarom het oordeel negatief is, we lichten dat hieronder verder toe.

Ook hier was ten aanzien van de locatiekeuze in de ogen van inwoners geen sprake van participatie. Cloetta, fabrikant van bekende snoepmerken, heeft plannen om een productielocatie te bouwen in Roosendaal. Cloetta wil drie bestaande productielocaties (twee in Roosendaal en een in Turnhout) samenvoegen in een nieuwe fabriek. Het beschikbare industrieterrein aan de De Meeten 2 is als locatie gekozen en Cloetta heeft hiertoe contact opgenomen met het college.

De gemeente heeft op 14 december 2022 de inwoners geïnformeerd dat de gemeente het voornemen heeft om dat mogelijk te maken, mits tijdens ruimtelijke procedures alle signalen op groen licht komen.<sup>10</sup> Daarbij geeft de gemeente aan dat dit voornemen is ingegeven vanuit economische motieven, zoals het behouden van werkgelegenheid. Om dit mogelijk te maken is het nodig om de bestemming van de Kernweg te veranderen naar die van een bedrijventerrein. In feite wordt daarna een bestemmingsplanprocedure gevolgd. Dat blijkt uit gesprekken in het kader van dit onderzoek en een presentatie van de gemeente op bewonersinformatie-bijeenkomsten d.d. 14 december 2022 en 10 en 12 januari 2023. Daar wordt de te volgen planologische procedure gepresenteerd met de vier te volgen stappen: voorontwerpfase, ontwerpfase, vaststellingsfase en de beroepsfase. Per fase wordt aangegeven wat inwoners voor mogelijkheden hebben om invloed uit te oefenen: na de voorontwerpfase een inspraakreactie geven, na de ontwerpfase een zienswijze indienen en als laatste in beroep gaan bij de Raad van State na besluitvorming vaststelling bestemmingsplan door de raad.

De omwonenden vatten het feit dat reeds in maart 2021 de gemeente een eerste optie tot koop van de grond heeft verstrekt en een bestemmingsplanprocedure is opgestart, op als een voldongen feit. Het college heeft immers zonder enige raadpleging van inwoners reeds besloten mee te werken en de nieuwe fabriek op de voorkeurslocatie mogelijk te maken. Het college geeft daarbij aan dat economische motieven daaraan ten grondslag liggen. Hiermee is de toon gezet en het vertrouwen van inwoners in de gemeente is ondermijnd. Inwoners maken zich namelijk grote zorgen over mogelijke schadelijke effecten op hun leefomgeving. Denk aan de uitstoot van schadelijke stoffen, het transport van gevaarlijke stoffen, de toename van de verkeersdruk en geluidsoverlast et cetera. Daar worden tijdens de informatiebijeenkomsten vragen over gesteld, waarbij de gemeente aangeeft dat onderzoeken nog moeten plaatsvinden.

Omwonenden en een actiecomité van omwonenden hebben tot op heden gebruik gemaakt van alle rechten en instrumenten die een planologische procedure inwoners biedt. Dat was/is niet makkelijk voor de inwoners, want de procedure en het proces om een fabriek te kunnen plaatsen in de nabijheid van de leefomgeving van inwoners is uitermate complex en ons inziens voor inwoners ook niet te volgen. Denk aan het bepalen van de milieucategorie waaronder het terrein en de fabriek zou moeten vallen, de onderzoeken die daaraan ten grondslag liggen, de betekenis van de gekozen coördinatieprocedure voor inwoners om verschillende procedures voor vergunningverlening gelijktijdig te doorlopen, het verschil tussen het in eerste instantie wijzigen van een bestemmingsplan van kleinschalig naar grootschalig industrieel bedrijventerrein en in tweede instantie wijzigen in inpassing van een industriële activiteit, of er wel of geen sprake is van een planMER-plicht et cetera.

---

<sup>10</sup> Bron: verslag bewonersbijeenkomst De Meeten 2, 14 december 2022

De inwoners ervaren een ongelijk speelveld.<sup>11</sup> Zij geven aan dat zij door de gemeente niet zijn gefaciliteerd om dit allemaal op een goede wijze te kunnen doorgronden en te beoordelen.<sup>12</sup> Zij hebben dan ook dankbaar gebruik gemaakt van één van de inwoners die wel de juridische kennis en ervaring heeft om een dergelijk complex proces te kunnen beoordelen. Deze inwoner heeft de nodige op- en aanmerkingen op de gevolgde procedure en het proces en dat ook regelmatig kenbaar gemaakt bij de gemeente. In dit onderzoek gaan we daar verder niet op in. Niet omdat het geen hout zou snijden maar omdat dit buiten de scope van het onderzoek valt. Zonder daar een inhoudelijk oordeel over te hebben zijn de tekortkomingen die worden aangegeven overwegend juridisch-technisch van aard. In dit onderzoek richten we ons op het proces en de kwaliteit van participatie. Wel constateren wij dat er hier sprake is van een proces dat volgens planologische procedures is ingericht. Inwoners hebben hoogstens gebruik kunnen maken van hun rechten in zo'n procedure, dus overwegend inspraak achteraf met het geven van inspraakreacties, indienen van zienswijzen of het aantekenen van beroep. Van enige invloed vooraf is geen sprake. Het plan bestond al, inwoners zijn hoogstens geïnformeerd over de inhoud en konden gebruik maken van hun rechten.

Verder blijkt uit gesprekken in het kader van dit rekenkameronderzoek dat de bewonersbijeenkomsten niet werden voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter en/of onafhankelijke gespreksleiders. Daarnaast waren er vooral ambtenaren vanuit het beleidsdomein Economie aanwezig. Dat bevestigde het beeld bij tegenstanders dat het economische belang de boventoon voerde. Ook in deze casus zien we overigens dat vooral tegenstanders naar voren treden. Of er ook voorstanders van zich hebben laten horen hebben wij in dit onderzoek niet kunnen constateren.

Samenvattend in onze ogen, maar ook in gesprekken genoemd, ook hier een slechte start. Het college heeft besloten mee te werken aan de keuze van het bedrijf om een fabriek te bouwen op de nieuwe locatie, al dan niet om moverende redenen. Het punt is dat dit aan omwonenden achteraf wordt medegedeeld, die daar dan verder ook geen invloed meer op kunnen hebben. Omwonenden hebben het beeld dat zaken al vooraf tussen de gemeente en het bedrijf zijn beklonken en geheimhouding van overeenkomsten helpt daarbij niet om vertrouwen te krijgen. Zie ook het eerstvolgende kader. Het vertrouwen in de gemeente is al vanaf de start ondermijnd en inwoners kunnen hoogstens de formele procedures en juridische weg bewandelen: inspreken, zienswijzen indienen, bezwaar maken en beroep aantekenen.

Ook hier trekt de ambtelijke projectleiding in gesprekken een aantal lessen:

- 1 Het is belangrijk is om inwonersbijeenkomsten te laten begeleiden door onafhankelijke personen;
- 2 Als informatie nog niet (voldoende) voorhanden is organiseer dan geen informatiebijeenkomst;
- 3 Er zijn geen ervaringen en lessen gedeeld tussen de trajecten De Bulkenaar en Cloetta. Dat is een gemiste kans. Het is nodig dat dit verder wordt opgepakt door het centrale participatieteam, zodat er centraal kan worden geleerd van verschillende trajecten.

---

<sup>11</sup> Bron: interviews

<sup>12</sup> Bron: interviews

#### VRAAG EN ANTWOORD TIJDENS DE INFORMATIEBIJENKOMST OP 12 JANUARI 2023

**"Wat is uw politieke gevoel nu, na het horen van de bezwaren van de omwonenden, voor het draagvlak vanuit de gemeenschap?"**

"Als college zoeken wij naar draagvlak vanuit de gemeenschap. Wij staan voor het algemeen belang en alle inwoners uit de gemeente. Wij nemen uw zorgen serieus en daarvoor zijn we hier vanavond. Alle belangen en zorgen worden meegenomen in de belangenafweging en verdere procedure".

**"Ik hoor u hierin niet zeggen dat het zou kunnen zijn dat alles wordt afgeblazen door het college".**

"Nee, dat klopt. De reden hiervoor is dat wij voornemens zijn om Cloetta te laten vestigen op de Meeten 2, mits zij voldoen aan alle gestelde eisen en de gehele juridische procedure heeft doorlopen".

**"Is het zo dat het vorige college al een besluit heeft genomen en handtekeningen heeft gezet onder een reserveringsovereenkomst, waarin staat dat de gemeente de verplichting heeft om mee te werken aan de bestemmingsplanprocedure om Cloetta te laten vestigen aan de Meeten 2? Kunnen wij inzage krijgen in de reserveringsovereenkomst?"**

"Nee, het is niet mogelijk om optieovereenkomsten ter inzage te krijgen. Een optie-overeenkomsten is geheim. Een optieovereenkomst is een recht tot koop, wat betekent dat Cloetta de grond kan kopen op basis van het huidige bestemmingsplan".

Bron: verslag informatiebijeenkomst.

#### DE SCHAALSPRONG/HET GESPREK

In tegenstelling tot de voorgaande twee casussen is het beeld hier zeer positief. De Schaalsprong/Het Gesprek wordt gezien als een innovatieve aanpak en ook van een geheel andere orde. Het gaat hier om een permanente dialoog met en tussen inwoners over de toekomst van de stad en omliggende dorpen. De werkwijze is gericht op participatie zonder politieke invloed, met focus op representatie van verschillende inwonersgroepen en belangen. Het doel is om met elkaar in gesprek te gaan over wat voor gemeente Roosendaal in de toekomst zou moeten zijn: wat zien, horen en voelen we dan? Zien we veel groen, of water, of iets anders? Er komt geen concreet plan uit, het gaat om met welke intentie inwoners en het gemeentebestuur de toekomst zien.

Het Gesprek is een werkwijze/aanpak en bestaat uit twee sporen:

- 1 **Dialoog** bestaande uit twee rondes: een reactieronde en een beoordelingsronde. In de reactieronde kan iedereen zijn mening geven over bepaalde onderwerpen op basis van een paar vragen. In de tweede ronde beoordeelt men de antwoorden van anderen. De uitkomsten worden o.a. besproken met deelnemers aan zogenaamde reflectietafel(s) en maken deel uit van het plan dat aan de raad wordt aangeboden;
- 2 De **Reflectietafel** is een groep van circa twintig mensen, de zogenoemde reflectiegroep. Deze groep bestaat uit mensen uit verschillende delen van de stad, dorpen en buurtschappen die een doorsnee van de bevolking vertegenwoordigen. Hun taak was om feedback te geven op tussenresultaten en betrokken te blijven bij de verschillende fase van het traject. Ruim 200 deelnemers meldde zich aan voor de reflectietafel. Daarvan zijn twintig deelnemers geplaatst aan de reflectietafel.

Daarnaast zijn er specifieke tafels geweest van ondernemers en partners van de gemeente. Naast het algemene Gesprek Roosendaal Schaalsprong 2040 zijn er ook een 'OndernemersGesprek' en een 'MobiliteitsGesprek' gehouden.

Werving voor deelname was laagdrempelig, via een oproep van de gemeente aan de samenleving om mee te doen, onder andere via de gemeentelijke website en social media-kanalen. Op basis van de reacties werden deelnemers uitgenodigd om mee te doen aan het gesprek en/of mee te denken in de reflectietafel(s). In een daarop volgende campagne zijn posters met QR-codes in de hele gemeente opgehangen. Iedereen kon op elk moment deelnemen. Ook zijn tweeminuten-filmpjes gemaakt om deelnemers te werven. Voor minder digitaal vaardigen waren uitgeprinte versies van de vragenlijsten beschikbaar en zijn vrijwilligers van de gemeente ingezet om samen met mensen de vragen in te vullen.

Door gebruik te maken van een digitaal participatieplatform is een grote en diverse doelgroep bereikt. In twee ronden werd de linker- en rechterflank helder en kon worden gericht op de middengroep (het gedragen gemiddelde). De polarisatie is hiermee weg gehaald. Met de middengroep zijn tafels georganiseerd, met als doel om de dialoog met elkaar te voeren en te visualiseren hoe betrokkenen in de samenleving staan. Dit onder begeleiding van een onafhankelijke gespreksleiding. Het bleek dat mensen ten aanzien van een bepaald onderwerp voor een deel een gedeeld beeld hebben over een onderwerp. Het gesprek richt zich vervolgens over de 20% waar de beelden, meningen en ideeën nog niet overeenkomen. Interessant is dat ook bleek dat inwoners van mening kunnen veranderen tijdens deze gesprekken.<sup>13</sup> Dit is het voordeel van de focus op de middengroep. In deze groep is er in mindere mate sprake van gestolde en vooringenomen posities.<sup>14</sup>

De ambtelijke projectleiding trekt in gesprekken ook lessen uit dit traject:

- > De ervaringen met De Schaalsprong/Het Gesprek zijn zeer positief en dit kan verder worden uitgebouwd langs specifieke gemeentebrede thema's. De Schaalsprong/Het Gesprek kan worden beschouwd als een participatiemachine, waarmee inwoners allerlei gemeentebrede onderwerpen op hoofdlijnen met elkaar bespreken. De resultaten kunnen dan worden benut in toekomstige specifieke projecten;
- > De informatie uit de Schaalsprong/Het Gesprek is ook centraal gemeentebreed toegankelijk. Op dit moment is informatie uit andere participatieprojecten nog versnipperd in de organisatie en is de kwaliteit wisselend. Met de aanpak van de Schaalsprong/Het Gesprek is zowel informatie als de ambtelijke capaciteit rondom participatie meer gebundeld.







---

<sup>13</sup> Bron: interviews

<sup>14</sup> Bron: interviews

### 2.2.2 Overheidsparticipatie

De onderstaande tabel geeft weer wat de gemiddelde score is geweest van respondenten die de enquête hebben ingevuld rondom de drie geselecteerde casussen. De volledige rapportage (trajectrapporten) van de drie casussen zijn te vinden in bijlage 2 van dit rapport.

<b>PROFESSIONELE VORMGEVING : Overheidsparticipatie</b>					
<i>Traject I betreft DE-Toltuin en traject II Bloesembos</i>					
		Volgens de projectleider		Volgens de deelnemers	
	Positief (+) → Zeer positief (++)				
	Neutraal (o)				
	Negatief (-) → Zeer negatief (--)				
<b>Tijdens het traject is er sprake van...</b>		I	II	I	II
a.	De gemeente ondersteunt het initiatief op een professionele manier	+	++	+	++
b.	De gemeente speelt een passende rol	+	+	+	+
c.	De gemeente levert maatwerk	+	++	+	++
d.	De procedures van de gemeente zijn helder voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen	-	-	o	o
e.	De informatie van de gemeente is begrijpelijk voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen	o	+	+	o
f.	De gemeente komt haar afspraken na	o	-	+	+
<b>KWALITEIT VAN SAMENWERKING : Overheidsparticipatie</b>					
<i>Traject I betreft DE-Toltuin en traject II Bloesembos</i>					
		Volgens de projectleider		Volgens de deelnemers	
	Positief (+) → Zeer positief (++)				
	Neutraal (o)				
	Negatief (-) → Zeer negatief (--)				
<b>Tijdens het traject is er sprake van...</b>		I	II	I	II
a.	Goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s)	+	+	++	+
b.	De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld.	nvt	nvt	++	++
c.	De gemeentelijke regels/kaders v.h. het initiatief zijn helder.	+	+	+	o
d.	De eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief is duidelijk.	+	+	++	+
d.	De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen	+	+	++	o
f.	De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen	+	o	+	+
g.	De gemeente geeft alle informatie die nodig is tijdig	o	o	+	-
h.	De gemeente heeft een open en constructieve houding	+	+	+	++
i.	De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding	++	+	nvt	nvt
e.	Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen.	+	+	nvt	+

Tabel: beoordeling kwaliteitsmaatstaf door projectleider en de deelnemers.

Voor de grijze vlakken is de vraag niet gesteld aan de projectleider of de deelnemers.

Zowel het traject DE-Toltuin als Bloesembos laten ten aanzien van professionele vormgeving en kwaliteit van samenwerking een positief beeld zien. Zowel de ambtelijke projectleiding als initiatiefnemers oordelen overwegend positief. Er zijn ook aandachtspunten, we lichten deze hieronder verder toe.

#### DE-TOLTUIN

Voorheen was DE-Toltuin een braakliggend terrein, wat een doorn in het oog was van omwonenden. Omwonenden waren dan ook zeer positief over het initiatief en vrijwilligers hebben het terrein nu getransformeerd naar drie hoofdfuncties:

- 1 Een ontmoetingsplaats (DE-Mast) waar buurtbewoners samen kunnen komen;
- 2 Een natuurlijke speeltuin (DE-Jungle) waar kinderen avontuurlijk kunnen spelen;
- 3 Een moestuin met oogst voor minima (DE-Tuin), onderhouden door vrijwilligers maar dus niet voor hen zelf.

Stichting DE-Toltuin is opgericht in 2014, toen DE-Toltuin tot Icoonproject Noord-Brabant is verkozen door 'Groen Dichterbij' en daarmee een geldprijs heeft ontvangen. Het was nodig om een stichting op te richten omdat de gemeente geen middelen mag geven aan particulieren. Naast een administratief vehicle dat nodig is om (financiële) middelen te beheren, zorgt het bestuur van de stichting voor o.a. vrijwilligersmanagement, fondsenwerving, PR en overleg met allerlei gelieerde organisaties en goede doelen. De uitvoering ligt geheel bij de vrijwilligers van de DE-Toltuin en Bloesembos (Bloesembos is in een later stadium aan de stichting opgehangen).

De initiatiefnemers geven aan dat de samenwerking met de gemeente over het algemeen goed is. Daarbij merken zij op dat 'de gemeente' niet bestaat. Initiatiefnemers hebben altijd te maken met verschillende personen van de gemeente. Die personen hebben soms een ander beeld bij (of visie op) de samenwerking met initiatiefnemers, en daarmee ook een andere houding naar initiatiefnemers. Zo zijn de groenbeheerders van de gemeente professionals en sommige groenbeheerders nemen de regels en (technische) normen in alle gevallen als het uitgangspunt. Sommigen tonen daarbij weinig vertrouwen in de kennis en kunde van vrijwilligers. Zij hebben houvast aan regels en normen, maar vrijwilligers willen juist maatwerk, dus ook buiten de lijntjes kunnen kleuren als dat nodig is. Dit leidt soms tot fricties tussen de gemeente en vrijwilligers.

In gesprekken geven initiatiefnemers de volgende tips voor de gemeente:

- > Accepteer dat niet alles vanaf het begin al perfect moet zijn. Gun vrijwilligers een leer- en groeiproces;
- > Ga serieus om met vrijwilligers en koester hun betrokkenheid;
- > Besef dat de verbinders van de gemeente een cruciale rol spelen om de brug te slaan tussen de systeem- en de leefwereld;
- > Flexibiliteit en maatwerk zijn bijzonder belangrijk. Focus dus op de bedoeling en de bijdrage van het initiatief aan de beleidsdoelen van de gemeente, in plaats van of alles voldoet aan richtlijnen en normen.

#### BLOESEMBOS

Het initiatief Bloesembos is gestart nadat in 2019 de gemeente tientallen bomen verwijderd had, waar omwonenden erg van schrokken. Vanwege aantasting door de letterzetter moesten deze worden verwijderd, op drie bomen na. Eerder was al een hele rij grote lindebomen aan de rand langs de Bloesenberg met wortel en al volledig verwijderd. Na de kaalslag in 2019 dreigde verwaarlozing en verloedering van de woonomgeving.

De initiatiefnemers kwamen in beweging en eind 2019 zijn door hen flyers bezorgd aan alle direct aangrenzende woningen van de Bloesenberg en enkele woningen van aanliggende straten. Er volgde een buurtoverleg, de eerste op 18 december 2019 en daarna op 7 januari 2020 met de wethouder erbij. De initiatiefnemers geven aan dat de wethouder een zeer open en constructieve houding had en de vraag stelde wat de omwonenden graag zouden willen met het terrein. De wethouder gaf aan dat de omwonenden een plan voor het terrein mochten maken, in samenwerking met de verbinder van de gemeente. Een kerngroep van aanvankelijk zes omwonenden is aan de slag gegaan en heeft met papier en potlood eerste schetsen gemaakt van een plan. De wens was om alle bomen terug te plaatsen, met behoud van de kinderspeeltuin en het voetbalveldje. Van begin af aan met vergroting van de biodiversiteit als een rode draad door het hele project. De samenwerking met de verbinder was uitstekend. Na een half jaar regelmatig overleg (in coronatijd) was het plan getekend, goedgekeurd door de kerngroep en geaccepteerd door de gemeente.

Daarna kwam er een kink in de kabel. Er ontstonden fricties tussen de kerngroep en een ambtenaar groenbeheer. De reactie van deze ambtenaar op het ontwerp was zeer negatief, het zou niet aan richtlijnen of normen voldoen en van biodiversiteit wilde hij/zij niets weten. Dat werd in de ogen van de vrijwilligers op een respectloze wijze medegedeeld. De relatie tussen de vrijwilligers en de gemeente liep daarmee een deuk op. Ons inziens een typisch voorbeeld van een botsing tussen de 'systeemwereld van de overheid' en 'leefwereld van inwoners'. De focus van vrijwilligers ligt dan op de bedoeling, die van sommige ambtenaren op de regels (ongeacht de bedoeling). Los van dit incident faciliteert de gemeente de vrijwilligers met kennis en materieel en dat gaat over het algemeen goed. Soms is het wel nodig om juist de kennis te benutten van ambtenaren over regels en normen. Dat speelt bijvoorbeeld rondom de natuur-speeltuin. Dat moet natuurlijk ook een veilige omgeving zijn voor kinderen. De gemeente heeft het ontwerp daarop getoetst en uiteindelijk de gerealiseerde speeltuin gecontroleerd. In dit geval is de bedoeling van regels en normen ook helder: namelijk veiligheid voor kinderen.

Eind 2023 kwam er gelukkig een keerpunt toen een andere ambtenaar met meer bevoegdheden en gevoel over hoe om te gaan met vrijwilligers het stokje overnam. Deze had een visie op biodiversiteit en wilde ook graag luisteren naar de wensen van de vrijwilligers. De verbinder van de gemeente heeft daarbij een positieve rol gespeeld. Het is in de ogen van de initiatiefnemers nu een prachtig geheel geworden. Er is nu meer biodiversiteit en het heeft ook veel meer functies dan voorheen. Het verbindt namelijk ook de mensen in de buurt. Er is geloof en vertrouwen in de samenwerking met elkaar en ook kinderen en jongeren hebben een plek. Het onderhoud wordt gedaan door circa tien vrijwilligers, waarvan enkele tevens in het kernteam zitten. De verbinder ondersteunt het project financieel en met materieel, en verder met gevraagde en ongevraagde adviezen.

Uit het voorgaande blijkt dat de rol van de verbinder belangrijk is. Samenwerken met initiatiefnemers vraagt om het opbouwen van duurzame goede relaties en een groot probleemoplossend vermogen. Initiatiefnemers werken namelijk vanuit gevoel en intentie, het is belangrijk om daar oog voor te hebben.<sup>15</sup> Pragmatisch handelen, ruimte en vertrouwen geven zijn essentieel om initiatieven te benutten en tot wasdom te laten komen. Dat betekent niet direct regels stellen maar pas optreden als het niet goed gaat. Dat wordt op een treffende wijze aangegeven in gesprekken: "Het is belangrijk dat initiatiefnemers de ruimte krijgen om 'fouten' te maken want ook zij moeten de kans krijgen om te leren."

---

<sup>15</sup> Bron: interviews

In gesprekken worden ook tips gegeven door initiatiefnemers:

- > In de samenwerking met initiatiefnemers spelen allerlei zaken en er zijn veel actiepunten. Om een goede relatie op te bouwen is het nodig om afspraken na te komen. Leg daarom je actiepunten vast. Zeg wat je doet en doe wat je zegt; vertrouwen komt te voet en gaat te paard;
- > Probeer niet al het beleid en procedures van de gemeente uit te leggen. Dat is onmogelijk, zie dit als de techniek dat onder de motorkap van een auto zit;
- > Zorg voor een werkbudget zodat snel kan worden ingespeeld op vragen van initiatiefnemers.

### 2.2.3 Permanente vormen van participatie

Voor dit onderzoek is gesproken met de Jongerenraad, Bewonersplatformen en de Adviesraad Sociaal Domein. Dit zijn permanente vormen van participatie, er is sprake van een structureel karakter in plaats van een projectmatig participatieproces. De drie platformen kunnen voortdurend gevraagd en ongevraagd advies geven aan de gemeente over uiteenlopende onderwerpen.

#### JONGERENRAAD

De Jongerenraad bestaat al meer dan twaalf jaar en krijgt jaarlijks een subsidie van de gemeente om zijn rol in te kunnen vullen. De Jongerenraad geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de gemeente, maar ook aan andere partijen als het onderwerp jongeren raakt. Denk bijvoorbeeld aan scholen, maatschappelijke organisaties en bedrijven. Enige jaren geleden werd de Jongerenraad niet voldoende actief geïnformeerd door de gemeente. De Jongerenraad heeft dan ook een oproep gedaan naar de gemeente om, daar waar het onderwerp jongeren aan de orde is, de stukken proactief te sturen naar de Jongerenraad. Dat gaat nu beter en de Jongerenraad heeft nu ook een vast contactpersoon binnen de ambtelijke organisatie. Zo is de Jongerenraad betrokken bij de Dag van de Democratie en heeft aan tafel gezeten rondom het Toekomstbeeld 2040. Hierdoor kan de Jongerenraad invloed uitoefenen op het beleid en de plannen van de gemeente en makkelijker ideeën inbrengen voor uiteenlopende onderwerpen. Bijvoorbeeld:

- > De Jongerenraad heeft een idee ingebracht om de veiligheid voor jongeren te verbeteren in het geval van fietsen in het buitengebied. Het idee is een aantal inwoners te vragen of er bij hen aangebeld mag worden als dat nodig is. Bijvoorbeeld bij een lekke band of een onveilige situatie. Een raadslid heeft meegedacht en uiteindelijk is er een raadsvoorstel behandeld in de raad. Helaas is daar niet positief over besloten. De problemen werden wel erkend, maar voor deze oplossing was niet voldoende draagvlak;
- > Tijdens de coronaperiode hadden sommige jongeren geen studieplek om te studeren. De Jongerenraad heeft de gemeente gevraagd mee te denken en de gemeente heeft toen ook studieplekken gerealiseerd;
- > De Jongerenraad heeft advies gegeven over verruiming van de openingstijden voor uitgaansgelegenheden. Dat advies is door de gemeente opgevolgd;
- > De Jongerenraad geeft verder aan goed meegenomen te zijn bij de ontwikkeling van de jeugdagenda. De beleidsmedewerker heeft de Jongerenraad actief uitgenodigd om de jeugdagenda door te nemen. Er zijn korte lijnen met de beleidsmedewerker.

Er zijn in de ogen van de Jongerenraad nog wel punten die verbeterd kunnen worden:

- > De procesgang van besluitvorming is moeilijk te volgen, ook voor de achterban. Wat zijn de spelregels, wanneer komt iets op de raadsagenda, wanneer wordt het besluit genomen, hoe wordt dat teruggekoppeld et cetera?
- > De Jongerenraad heeft moeite om de eigen bedrijfsvoering goed op orde te krijgen. Het zou fijn zijn als de Jongerenraad ook op dit terrein wat advies of coaching van de gemeente zou krijgen.

## BEWONERSPLATFORMEN

De gesproken dorps- en wijkplatformen geven aan dat de gemeente goed met hen samenwerkt. Voor de samenwerking hebben de dorps- en wijkplatformen een convenant afgesloten met de gemeente. Zij werken met de gemeente samen rondom allerlei verschillende onderwerpen. Er is geen enkel onderwerp uitgesloten. De dorps- en wijkplatformen geven aan dat het belangrijkste in de samenwerking is dat de gemeente de bewonersplatformen serieus neemt. Dat betekent op tijd geïnformeerd worden door de gemeente, signalen die worden gegeven ook oppakken en op z'n minst vragen beantwoorden. Dus niet alleen gehoord worden maar ook handelen. Dat gaat veelal goed maar soms vinden zij het lastig. De gemeente is namelijk veelkoppig, voor ieder onderwerp zijn er weer andere ambtenaren waar contact mee is. De verbinders van de gemeente spelen hierbij een goede rol en helpen bij het leggen van de juiste contacten en samenhang. Dat geldt ook voor het college, het gemeentebestuur. Het huidige college werkt goed samen het bewonersplatform en dat gaat ook steeds beter.

In de praktijk gaan zaken goed en minder goed. In gesprekken worden verschillende voorbeelden genoemd. In de onderstaande tabel presenteren we een aantal voorbeelden.

Wat is belangrijk voor platformen?	Voorbeelden: wat gaat goed of minder goed?
Op tijd geïnformeerd worden	<ul style="list-style-type: none"> <li>De gemeente heeft een informatieavond georganiseerd voor inwoners over het tekort aan betaalbare woningen. Het bewonersplatform wist hier niets van en hoorde hierover pas twee dagen tevoren.</li> <li>De gemeente heeft 322 inwoners aangeschreven over een bepaald onderwerp. Het bewonersplatform wist van niets, "dan sta je bij vragen van inwoners in je hemd".</li> </ul>
Oppakken van signalen	<ul style="list-style-type: none"> <li>De openbare ruimte rondom een school is niet schoon, vieze tegels en veel rommel, de school is onzichtbaar door het hoge groen. Het bewonersplatform heeft hier meer dan 400 foto's van gemaakt en deze aan de verbinder gegeven.</li> <li>De gemeente had de huur opgezegd van een pand waar de brandweerpost was gevestigd. Hier heeft de dorpsraad bezwaar tegen gemaakt en de gemeente heeft een alternatieve locatie gevonden.</li> <li>Jaren geleden wilde de gemeente een zonnepark in een natuurgebied plaatsen. De dorpsraad heeft zich daar samen met andere belangengroepen tegen verzet, en met succes.</li> <li>Sinds 1,5 jaar heeft een aantal inwoners het initiatief genomen om een zogeheten 'koffiepraatje' te organiseren voor eenzame inwoners. Er is subsidie of andere financiële ondersteuning aangevraagd bij de gemeente, maar de gemeente wilde geen subsidie verstrekken en stuurde de initiatiefnemers van het kastje naar de muur.</li> </ul>
Niet alleen luisteren maar ook handelen	<ul style="list-style-type: none"> <li>Inwoners wilden graag sportvoorzieningen voor jong en oud voor onder andere een bootcamp. De inwoners hebben hier een plan voor gemaakt en de gemeente heeft geholpen met subsidie en de initiatiefnemers verbonden met de goede partijen die dit kunnen realiseren.</li> <li>Een stukje bos langs een drukke weg. Ouderen wilden graag een leuning langs het trapje. Dit is gemeld bij de verbinder en was binnen een week geregeld.</li> <li>Verlichting rondom een verkeerskruispunt deed het niet. Diverse keren moeten melden bij de gemeente voordat de gemeente actie ondernam.</li> </ul>

Tabel: voorbeelden wat gaat goed of minder goed in de samenwerking met de gemeente (bron: interviews).

De bewonersplatformen geven mee dat zij een belangrijke rol kunnen spelen in situaties daar waar verschillende belangen spelen. De bewonersplatformen kunnen dan een verbindende rol spelen. Bewonersplatformen hebben de mogelijkheid om verschillende spelers bij elkaar te brengen. Een voorbeeld is de komst van een school. Het bewonersplatform heeft allerlei partijen met elkaar verbonden die kansen zagen of raakvlakken hadden met de komst van de school. Denk aan de gemeente, het schoolbestuur, sportverenigingen, de kerk en de woningbouwvereniging. Een bewonersplatform kan al die partijen om de tafel te krijgen omdat een bewonersplatform een neutrale positie heeft, en daarmee voor geen enkele partij een bedreiging is. De wethouder zag dit ook en vroeg dan ook aan het bewonersplatform Heerle om een dorpsvisie op te stellen.

#### ADVIESRAAD SOCIAAL DOMEIN

Het instellen van een adviesraad voor het sociaal domein is een wettelijke verplichting voor de gemeente. Deze verplichting is vastgelegd in de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet. De adviesraad streeft naar een proactieve werkwijze en wil daarmee vooral vooraf meedenken met de gemeente. Dat is goed gelukt in het geval van de Jeugdagenda en het Integraal Huisvestingsplan voor Kindcentra. De ambtenaren hebben in opmaat naar deze agenda en plannen gesprekken gevoerd met de adviesraad. Punten die door de adviesraad naar voren zijn gebracht zijn ook verwerkt. Een voorbeeld is het onderwerp 'inclusieve samenleving'.

Deze proactieve werkwijze lukt goed als het gaat om het Sociaal Domein. Ten aanzien van andere domeinen moet hier nog een slag worden gemaakt. Bijvoorbeeld het ruimtelijke domein, de adviesraad wordt voor onderwerpen die in dat domein spelen nog niet vooraf in stelling gebracht. Een voorbeeld is de 'Parkenvisie'; hier is vooraf geen afstemming over geweest. Om vooraf goed in positie te komen is het voor de adviesraad belangrijk om zicht te krijgen op wat de gemeente de komende periode wil ontwikkelen. Recent zijn hierover afspraken gemaakt met de portefeuillehouder. Er is afgesproken dat de adviesraad drie keer per jaar overleg heeft met de portefeuillehouder om de agenda voor de komende periode te bespreken. De adviesraad heeft een netwerk van zo'n 300 inwoners en organiseert regelmatig incidenteel thematische informatiebijeenkomsten. De gemeente kan hier ook zijn voordeel mee doen door via de adviescommissie bijeenkomsten te organiseren. Een voorbeeld is een informatiebijeenkomst over het onderwerp 'financiële kwetsbaarheid', die de adviesraad voornemens is te organiseren.

Samenvattend wil de adviesraad bijdragen aan de inhoud (zoveel als mogelijk aan de voorkant) als aan het participatieproces met inwoners (organiseren en betrekken van doelgroepen).

## 2.3 Borging van participatie in het beleids- en uitvoeringsproces

### Beleidsproces

De gemeente wil dat participatie nadrukkelijk onderdeel uitmaakt van het beleids- en besluitvormingsproces van de gemeente. Hiertoe heeft de raad met het college de afspraak gemaakt dat ieder raadsvoorstel een participatieparagraaf bevat. De inrichting van participatieprocessen maakt daarmee transparant deel uit van beleid en de besluitvorming en heeft een minder vrijblijvend karakter. Het stimuleert de raad, het college en de ambtelijke organisatie vooraf na te denken hoe op maat het participatieproces, voor een bepaald vraagstuk dat voorligt, in te richten. De raad en het college geven verder aan dat het niet voor iedere opgave of project, of onderdelen daarvan, nodig is om een participatieproces in te richten. Niet alle besluiten lenen zich voor participatie. Ook in het geval besloten zal worden dat participatie niet zal worden ingezet is het de bedoeling dit in de participatieparagraaf van een raadsbesluit

helder te vermelden met een motivatie. Daarmee worden de keuzes die de raad en het college maken transparant.

### Uitvoering

Er wordt in Roosendaal door het college en binnen de ambtelijke organisatie allerlei inspanningen verricht om inwonersparticipatie vorm te geven. Om de kwaliteit van inwonersparticipatie te bewaken en te verhogen zijn participatieadviseurs aangesteld om met projectleiders mee te denken en hen te adviseren en te ondersteunen in de uitvoering als dat nodig is. Daarbij is veelal maatwerk nodig want er is geen blauwdruk van een participatieplan: iedere situatie is weer anders. Inwonersparticipatie is echter nog versnipperd georganiseerd in de organisatie. Om hier meer eenheid van werken in te krijgen is het plan om een zogeheten 'participatie eiland' in te richten als digitaal platform. Doel is participatietrajecten zichtbaar te maken voor iedereen, ervaringen en lessen met elkaar te delen, en vooral ook een gedeelde taal te ontwikkelen (tussen raad, college en ambtelijke organisatie) over participatie. Dit is ook essentieel om stelselmatig trajecten van inwonersparticipatie te evalueren en goede voorbeelden en effectieve instrumenten en -werkwijzen te verankeren door kennisverspreiding binnen de ambtelijke organisatie. Dit was een van de aanbevelingen uit eerder onderzoek van de rekenkamer in 2012. Verder is voor de uitvoering ook een toolkit met participatieve instrumenten in ontwikkeling. De toolkit moet ambtenaren ondersteunen bij het vormgeven en inrichten van het participatieproces.

Met betrekking tot overheidsparticipatie spelen binnen de ambtelijke organisatie de zogeheten 'verbinders' een belangrijke rol. Dit zijn ambtelijk functionarissen die voortdurend relaties opbouwen in wijken en buurten. Deze rol is ontstaan uit het programma vitale wijken en dorpen (voorheen: wijkgericht werken). De 'verbinders' zijn de ogen en oren in de wijk of het dorp en zijn namens de gemeente het eerste aanspreekpunt voor alle inwoners en organisaties. Zij helpen initiatiefnemers uit de lokale samenleving om hun initiatieven te realiseren en vormen de schakel tussen de initiatiefnemer en verschillende afdelingen binnen de ambtelijke organisatie.

## 2.4 Rol van de raad en het college bij participatie

In de enquêtes voor inwonersparticipatie is aan de ambtelijk projectleiders gevraagd of een participatieplan is vastgesteld door de raad, of de raad betrokken was als procesbewaker en een korte toelichting hierop te geven. Voor het traject Bulkenaar heeft de raad een participatieplan vastgesteld, voor de twee andere trajecten Cloetta en Schaalsprong/Het Gesprek niet.

Casus	Was de raad betrokken als procesbewaker?	Is een participatieplan vastgesteld door de raad?	Toelichting
De Bulkenaar	Ja	Ja	Er is een raadbegeleidingsgroep ingesteld om de raad goed te informeren en aan te laten haken bij de ontwikkelingen in het gebied.
Cloetta	Ja	Nee	De raad was waarnemer en heeft tijdens het traject een groot aantal raadvragen gesteld.
Schaalsprong/ Het Gesprek	Nee	Nee	De raad was waarnemer, onderzoeker en discussiedeelnemer.

Tabel: rol van de raad (bron: enquête).

Soms wordt dus een participatieplan vastgesteld door de raad, soms ook niet. Dit wisselende beeld is ook te zien in de enquêtes voor andere trajecten (die in dit onderzoek niet nader zijn verdiept). Voor het traject 'Omgevingsvisie de verbonden stad' heeft de raad ook een participatieplan vastgesteld. Voor andere trajecten heeft de raad geen participatieplan vastgesteld, zoals voor het traject Gebiedsvisie Westrand, De Hoogt 2 Wouw, Jeugdagenda, Hart voor Langdonk en het Roosendaals Isolatieprogramma.

Uit een gesprek met een afvaardiging van de raad blijkt dat de raad met het college de afspraak heeft gemaakt dat een raadsvoorstel, indien relevant, een participatieparagraaf bevat. Ook is afgesproken dat het college niet voor ieder project een participatieplan opstelt. De 'checklist grote projecten' van de gemeente geeft hiertoe een afwegingskader. Deze checklist biedt echter nog geen handreiking wat de rol van de raad precies is in het geval een participatieplan is opgesteld. Hier wordt in de raads werkgroep Participatie nog over gesproken.<sup>16</sup>

---

<sup>16</sup> Bron: interview

## 3 Resultaten van participatie: realisatiekracht en democratie

In dit hoofdstuk staan de deelvragen 8 en 9 centraal. Dit hoofdstuk biedt een verdieping aan de hand van de bestudeerde casussen die voor dit onderzoek zijn geselecteerd.

### Onderzoeksvragen

- 8 In hoeverre is het beleid en de uitvoering van de gemeente ten aanzien van inwoners- en overheidsparticipatie doeltreffend?
- > Zijn of worden de beoogde doelen gerealiseerd?
  - > Welke opbrengsten heeft inwoners- en overheidsparticipatie voor het beleid, de besluitvorming en uitvoering van de gemeente: in hoeverre is beleid en/of de uitvoering aangepast en bijgesteld als gevolg van participatie, worden inwonersinitiatieven daadwerkelijk gerealiseerd?
  - > Zijn inwoners en de gemeente tevreden met inwoners- en overheidsparticipatie? Dit met betrekking tot het proces en de resultaten.
  - > In het bijzonder de wijkraden en jongerenraad: zijn zij tevreden en wat zijn nog wensen?
  - > Wat zijn daarbij goede en minder goede voorbeelden?
- 9 Worden participatietrajecten tussentijds en achteraf geëvalueerd en zo ja wat zijn de uitkomsten en wat is daarmee gedaan?

### 3.1 Algemeen beeld

Voor een oordeel over de resultaten zijn de kwaliteitsmaatstaven 'Realisatiekracht' en 'Democratie' belangrijk. We werken deze in de navolgende paragrafen verder uit.

In deze paragraaf beperken we ons tot het algemene totaaloordeel van respondenten. Dat zijn:

- Inwoners die hebben deelgenomen aan trajecten voor *inwonersparticipatie* (De Bulkenaar, Cloetta en De Schaalsprong/Het Gesprek) en de ambtelijk projectleiders van deze trajecten.
- Initiatiefnemers van de trajecten (inwoners) voor *overheidsparticipatie* (DE-Toltuin en Bloesembos) en de ambtelijk betrokkenen bij deze trajecten.

#### INWONERSPARTICIPATIE

Voor het participatietraject Bulkenaar beoordelen zowel de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'voldoende', met respectievelijk een cijfer 7 en een 6. Qua algemeen oordeel zitten de ambtelijke organisatie en respondenten van de enquête nagenoeg op één lijn. Voor het participatietraject Cloetta beoordelen zowel de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'zeer onvoldoende', met respectievelijk een cijfer 4 en een 3. Qua algemeen oordeel zitten de ambtelijke organisatie en participanten nagenoeg op één lijn.

Voor het participatietraject De Schaalsprong/Het Gesprek beoordelen zowel de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'ruim voldoende', met allebei een cijfer 7. Qua algemeen oordeel zitten de ambtelijke organisatie en participanten op één lijn.

#### OVERHEIDSPARTICIPATIE

Voor het participatietraject DE-Toltuin beoordelen de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'zeer voldoende tot zeer goed', met respectievelijk een cijfer 7,5 en een 9. De initiatiefnemers beoordelen dit traject dus positiever dan de

ambtelijk projectleider. Voor het participatietraject Bloesembos beoordelen de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'voldoende tot goed', met respectievelijk een cijfer 6 en een 8. De initiatiefnemers beoordelen dit traject dus positiever dan de ambtelijk projectleider.

### 3.2 Resultaten inwonersparticipatie

De onderstaande tabel geeft weer wat de gemiddelde score is geweest van respondenten die de enquête hebben ingevuld rondom de drie geselecteerde casussen. De volledige rapportage (trajectrapporten) van de drie casussen zijn te vinden in bijlage 2 van dit rapport.

<b>REALISATIEKRACHT : Inwonersparticipatie</b>							
<i>Traject I betreft De Bulkenaar, traject II Cloetta en traject III De Schaalsprong/Het Gesprek</i>							
		Volgens de projectleider			Volgens de deelnemers		
	Positief (+) → Zeer positief (++)						
	Neutraal (o)						
	Negatief (-) → Zeer negatief (--)						
<i>Participatie draagt (naar verwachting) bij aan...</i>		I	II	III	I	II	III
a. nieuwe/betere ideeën, inzichten, oplossingen		++	-	++	+	--	++
b. meer ambitie of kwaliteit		+	-	++	+	--	++
c. snellere realisatie van de opgave		o	--	+	-	--	+
d. het delen van verantwoordelijkheid		o	--	++	o	o	++
e. zichtbaarheid van inbreng van deelnemers		nvt	nvt	++	o	-	++
<b>DEMOCRATIE : Inwonersparticipatie</b>							
<i>Traject I betreft De Bulkenaar, traject II Cloetta en traject III De Schaalsprong/Het Gesprek</i>							
		Volgens de projectleider			Volgens de deelnemers		
	Positief (+) → Zeer positief (++)						
	Neutraal (o)						
	Negatief (-) → Zeer negatief (--)						
<i>Participatie draagt (naar verwachting) bij aan...</i>		I	II	III	I	II	III
a. steun voor inhoud van het plan/project/initiatief		+	o	+	o	--	+
b. tevredenheid over het proces ongeacht de inhoud		nvt	nvt	nvt	o	--	++
c. meer invloed op de besluitvorming		+	++	+	o	--	++
d. grotere betrokkenheid en deelname		nvt	nvt	nvt	+	-	+
e. wederzijds begrip en vertrouwen		o	-	o	o	--	++
f. een zorgvuldige afweging van alle belangen		+	+	++	o	--	o
g. alle deelnemers hebben invloed kunnen uitoefenen		+	-	++	nvt	nvt	nvt
h. het duidelijk maken van hoe belangen zijn meegewogen		nvt	nvt	nvt	o	-	+
i. duidelijk maken hoe inbreng is behandeld		nvt	nvt	nvt	o	-	o

Tabel: beoordeling kwaliteitsmaatstaf door projectleider en de deelnemers.

Voor de grijze vlakken is de vraag niet gesteld aan de projectleider of de deelnemers.

### DE BULKENAAR

Rondom het oordeel over de realisatiekracht en democratie richten we ons hieronder verder op de inpassing van het ziekenhuis in de omgeving en de inrichting van het landschapspark. De locatiekeuze laten we verder buiten beschouwing, aangezien uit het vorige hoofdstuk is gebleken dat met betrekking tot dit onderdeel er geen sprake was van een op maat gesneden participatietraject. Uiteraard is er wel sprake van de reguliere 'Inspraak en Rechtsbescherming' voor besluiten op grond van de Omgevingswet, die verlopen conform de procedures van de Algemene wet bestuursrecht (Awb), denk aan een zienswijze-, bezwaar- en beroepsprocedure. De enquête laat zien dat zowel de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'voldoende', met respectievelijk een cijfer 7 en een 6 beoordelen. Dit beeld is in verdiepende gesprekken genuanceerder. De meningen van verschillende bewonersgroepen lopen namelijk sterk uiteen en is sterk afhankelijk van de gekozen strategie van een bewonersgroep. Een bewonersgroep die mordicus tegen de locatiekeuze is, beoordeelt ook de resultaten van participatie met betrekking tot de inpassing van het ziekenhuis en de inrichting van het landschapspark als negatief. De bewonersgroep die als strategie 'agree tot disagree' heeft gekozen beoordeelt dit positiever. Deze groep geeft aan daadwerkelijk invloed te hebben gehad op de inpassing en de inrichting van het landschapspark. Voorbeelden zijn:

- > De plek van de parkeergarage van het ziekenhuis, de hoogte van het ziekenhuis en de routes van en naar het ziekenhuis. Er is volgens deze groep zoveel als mogelijk gevolg gegeven aan het 'niet zien en niet horen' principe;
- > Ideeën en wensen omtrent de inrichting van het landschapspark zijn in verschillende dialoogsessies besproken en door de landschapsarchitect meegenomen in het ontwerp van het park. Er is ruimte gegeven voor de invulling van het park als zorglandschap en het behouden van het karakter van het buitengebied.

### CLOETTA

Voor het participatietraject Cloetta beoordelen zowel de ambtelijk projectleider als de respondenten (participanten) het traject als 'zeer onvoldoende', met respectievelijk een cijfer 4 en een 3. Zoals in het voorgaande hoofdstuk besproken is hier geen sprake van participatie, anders dan de reguliere 'Inspraak en Rechtsbescherming' voor besluiten op grond van de Omgevingswet. Van resultaten als gevolg van participatie kunnen we dan ook niet spreken. Wel geven deelnemers aan de enquête aan zij hun rechten hebben benut en dat dit ook resultaat heeft opgeleverd. Enkele voorbeelden die zij aangeven:

- > Door het indienen van zienswijzen is zichtbaar gemaakt dat niet met een omgevingsvergunning beperkte milieutoets (vormvrije MER) gewerkt kan worden;
- > Door inspraak is zichtbaar gemaakt dat een tweetal vergunningen (milieuvergunning en vergunning lozing oppervlaktewater) niet zijn aangevraagd door Cloetta en dat er mogelijk vervuild proceswater in een open wateropslagbekken wordt opgeslagen;
- > Er zal geen onnodige ontsluitingen en kap van bomen plaatsvinden en het bedrijf ziet af van gasgestookte productie.

### DE SCHAALSPRONG/HET GESPREK

Er is sprake van een hoge mate van betrokkenheid. In totaal hebben circa 2.400 inwoners deelgenomen, waarvan sommige deelnemers alleen aan de eerste dialoog hebben meegedaan en anderen aan alle drie. De doorwerking op het afwegen van belangen door de gemeente en de toekomstige besluitvorming over allerlei onderwerpen moet nog blijken. Verschillende zienswijzen op en meningen van inwoners over verschillende onderwerpen zijn wel al wel zichtbaar geworden. Dat was ook een belangrijk doel van het traject De SchaalSprong/Het Gesprek. Zo bleek de ambitie van de gemeente om naar 100.000 inwoners te groeien een terugkerend punt van discussie. Daar zijn de meningen over verdeeld. Tegelijkertijd is er behoefte aan meer woningen voor jong en oud en een groene en schone leefomgeving met een hoge leefkwaliteit.

### 3.3 Resultaten overheidsparticipatie

De onderstaande tabel geeft weer wat de gemiddelde score is geweest van respondenten die de enquête hebben ingevuld rondom de twee casussen. De volledige rapportage (trajectrapporten) van de drie casussen zijn te vinden in bijlage 2 van dit rapport.

<b>REALISATIEKRACHT : Overheidsparticipatie</b>					
<i>Traject I betreft DE-Toltuin, traject II Bloesembos</i>					
		Volgens de projectleider		Volgens de deelnemers	
	Positief ( + ) → Zeer positief ( ++ )				
	Neutraal ( o )				
	Negatief ( - ) → Zeer negatief ( -- )				
<b>Tijdens het traject is er sprake van...</b>					
		I	II	I	II
a.	De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd	++	+	++	+
b.	Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen <i>sneller</i> gerealiseerd	nvt	nvt	+	+
c.	Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief <i>meer</i> doelen bereikt	nvt	nvt	++	++
d.	De gemeente heeft slagvaardig gehandeld	nvt	nvt	+	o
e.	De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend	nvt	nvt	+	+
e.	De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief	+	o	nvt	nvt
f.	De initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren	++	+	nvt	nvt
<b>DEMOCRATIE : Overheidsparticipatie</b>					
<i>Traject I betreft DE-Toltuin, traject II Bloesembos</i>					
		Volgens de projectleider		Volgens de deelnemers	
	Positief ( + ) → Zeer positief ( ++ )				
	Neutraal ( o )				
	Negatief ( - ) → Zeer negatief ( -- )				
<b>Tijdens het traject is er sprake van...</b>					
		I	II	I	II
a.	De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief	+	++	+	nvt
b.	De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bijv. door compromissen te sluiten	++	++	+	nvt
c.	Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen	+	++	+	nvt
d.	De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen	o	+	o	nvt
e.	De gemeente legt goed uit hoe de eventuele besluitvorming loopt en hoe tot haar besluiten komt	+	+	+	nvt
f.	De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af	+	o	+	+
g.	De betrokkenheid van inwoners bij onze stad, dorp of wijk is door dit initiatief toegenomen	++	++	++	+

Tabel: beoordeling kwaliteitsmaatstaf door projectleider en de deelnemers. Voor de grijze vlakken is de vraag niet gesteld aan de projectleider of de deelnemers.

**DE-TOLTUIN**

De doelen van de initiatiefnemers rondom DE-Toltuin zijn ruimschoots gerealiseerd: het is een ontmoetingsplek voor inwoners, er is een natuurlijke speeltuin en een moestuin. De oogst van de moestuin gaat naar organisaties die dat uitdelen aan



mensen die dat nodig hebben. Alle omwonenden zijn positief over het initiatief. Er waren geen tegengestelde belangen die moesten worden overbrugd of die tegen elkaar afgewogen moesten worden. Het team vrijwilligers bestaat uit omwonenden inwoners uit de wijk Tolberg. De betrokkenheid en sociale cohesie is groot, individuele belangen spelen nagenoeg geen rol.

**BLOESEMBOS**

Rondom het initiatief Bloesembos is hetzelfde beeld te zien als bij DE-Toltuin.

**3.4 Evalueren en leren van participatietrajecten**

De informatie uit participatietrajecten is versnipperd over de ambtelijke organisatie en er is ook sprake van personele wisselingen en inhuur. Dat hebben de onderzoekers van dit onderzoek ook gemerkt. Het duurde erg lang voordat relevante informatie beschikbaar was. Als redenen werden genoemd de versnippering van informatie, het niet documenteren van relevante informatie, informatie en kennis die was verdwenen omdat de desbetreffende medewerker niet meer werkzaam was voor de gemeente et cetera. De optelsom van dit alles belemmert de organisatie om te leren van trajecten en staat goede gezamenlijke evaluaties in de weg. Zo zijn er binnen de ambtelijke organisatie geen ervaringen en lessen gedeeld tussen de trajecten Cloetta en De Bulkenaar.

Er is wel een beweging gaande om informatie meer centraal toegankelijk te maken, als voorwaarde om te leren van verschillende trajecten. Zo is er een plan om een zogeheten 'participatie eiland' in te richten als digitaal platform. Doel is participatietrajecten zichtbaar te maken voor iedereen, ervaringen en lessen met elkaar te delen, en vooral ook een gedeelde taal te ontwikkelen over participatie tussen raad, college en ambtelijke organisatie.<sup>17</sup>

<sup>17</sup> Bron: Interviews.

## 4 Rol van de raad

In dit hoofdstuk staat de deelvraag 10 centraal.

### Deelvraag

- 10 Hoe vult de raad zijn kaderstellende en controlerende rol in?
- > Welke rol heeft de raad gehad bij het tot stand komen van het beleid ten aanzien van participatie en heeft de raad daarbij kaders gesteld?
  - > Welke rol heeft de raad een rol bij het ontwerp en inrichting van participatietrajecten?
  - > Welke informatie krijgt de raad over de stand van zaken van de voortgang en de resultaten?
  - > Is deze informatie toereikend om de raad zijn controlerende rol in te laten vullen?

### 4.1 Kaderstellende rol

De raad heeft de wens om meer aan de voorkant te worden betrokken om zijn kaderstellende rol in te kunnen vullen, dus op het moment dat een participatieplan voor een bepaald traject of project is opgesteld en voordat het wordt uitgevoerd. De raad wil dan meer zicht op vraagstukken die spelen zoals: waar hebben participanten wel of geen invloed op, welke doelgroepen willen we bereiken, welke vormen van participatie zijn dan geschikt, hoe koppelen we terug aan participanten en wat is gedaan met hun inbreng? Dit omdat ieder participatietraject maatwerk is. Afhankelijk van de maatschappelijke opgave en vraagstukken die spelen moet een passend traject worden ingericht.<sup>18</sup>

Er is een raads werkgroep Participatie. De werkgroep is door het college en de ambtelijke organisatie betrokken in de ontwikkeling van de 'Roosendaalse visie op Participatie' en de 'Roosendaalse Participatiebrug'. Deze documenten vormen nu de kern van het beleid en de werkwijze van de gemeente als het gaat om participatie. De documenten zijn vastgesteld door de raad in december 2023.<sup>19</sup> Verder heeft de raad met het college de afspraak gemaakt dat een raadsvoorstel een participatieparagraaf bevat. Dit om de raad al aan de voorkant beter in positie te brengen om zijn kaderstellende rol in te vullen, niet alleen beleidsmatig maar ook voor specifieke opgaven, projecten en vraagstukken. Dit jaar 2024 zijn daartoe de eerste stappen gemaakt. De inrichting van participatieprocessen maakt daarmee transparant deel uit van de besluitvorming en heeft een minder vrijblijvend karakter. Het stimuleert de raad, het college en de ambtelijke organisatie vooraf na te denken hoe op maat het participatieproces, voor een bepaald vraagstuk dat voorligt, in te richten.<sup>20</sup> De raad en het college geven verder aan dat het niet voor iedere opgave of project, of onderdelen daarvan, nodig is om participatie in te richten. Niet alle besluiten lenen zich voor participatie. Ook in het geval besloten wordt dat participatie niet wordt ingezet, is het de bedoeling dit in de participatieparagraaf van een raadsbesluit helder te vermelden met een motivatie. Daarmee worden de keuzes die de raad en het college maken transparant. Verder lopen dit jaar 2024 gesprekken met de raads werkgroep met als doel om de rol van de raad te verkennen in participatietrajecten. De gedachte is dat door de raad onderdeel uit te laten maken van participatieprocessen het democratische proces sterker zal worden. De vraag die voorligt is: hoe kunnen de representatieve democratie en participatieve democratie elkaar versterken?

<sup>18</sup> Bron: interviews

<sup>19</sup> Bron: raadsvoorstel 21 december 2023

<sup>20</sup> Bronnen: interviews en toelichting op het raadsvoorstel 21 december 2023

## 4.2 Controlerende rol

De raad ontvangt verslagen en opbrengsten van participatiemomenten rondom specifieke trajecten of projecten. Ook wordt in het raadsvoorstel, onder de paragraaf participatie, verslag gedaan van de stand van zaken. Daarnaast krijgt de raad een beeld van de kwaliteit en opbrengst van participatie, doordat inwoners inspreken tijdens de raadsvergaderingen. Ook doen raadsleden eigen onderzoek door met inwoners te spreken.

Uit gesprekken in het kader van dit onderzoek blijkt dat verschillende fracties en raadsleden met een verschillende bril kijken naar de kwaliteit van een participatietraject. Er is binnen de raad nog geen gedeeld beoordelingskader waarmee de raad een eenduidig en consistent oordeel kan vormen over de kwaliteit van een participatietraject. Iedere fractie en/of raadslid beoordeelt dit aan de hand van eigen criteria. Dit staat een uniforme wijze van evalueren van trajecten voor inwonersparticipatie in de weg, wat een van de aanbevelingen was uit eerder onderzoek van de rekenkamer in 2012.

## Bijlage 1 Trajectrapporten

### Toelichting

Met een online vragenlijst zijn aan de projectleider én deelnemers vragen gesteld die aansluiten bij **vier kwaliteitsmaatstaven**. De vier kwaliteitsmaatstaven zijn: realisatiekracht, democratie, kwaliteit van samenwerking en professionele vormgeving.

Daarbij zijn de kwaliteit van samenwerking en professionele omgeving op te vatten als voorwaarden die moeten worden ingevuld om goede resultaten te realiseren. Realisatiekracht en democratie zijn de uiteindelijke resultaten van invulling van deze voorwaarden. In het geval er sprake is van goede invulling van de voorwaarden, is er sprake van voldoende realisatiekracht en een sterke democratie.

In deze bijlage presenteren we de trajectrapporten van de geselecteerde participatietrajecten voor een nadere verdieping. Waarderingen van projectleiders en deelnemers voor deze onderwerpen zijn op de eerste pagina van ieder trajectrapport weergegeven met de symbolen -- (zeer negatief), - (negatief), o (neutraal), + (positief) of ++ (zeer positief).

Naast gesloten vragen worden ook open vragen gesteld, waarbij respondenten in daarvoor bestemde tekstvelden hun antwoord kunnen geven. Wij hebben deze antwoorden een-op-een overgenomen.

**Leeswijzer bij dit trajectrapport**

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de projectleider van de gemeente én de online enquête deelnemers uit de samenleving.

**Legenda**

	Positief (+) → Zeer positief (++)
	Neutraal (0)
	Negatief (-) → Zeer negatief (--)
	Niet van toepassing

**Wat was de opgave? Om welke maatschappelijk vraagstuk of probleem ging het?**

Cloetta wil een nieuwe duurzame fabriek bouwen voor snoepwaren. Er is maar één bedrijventerrein in Rosendaal beschikbaar waar deze beoogde vestiging kan gerealiseerd worden, namelijk De Meeten 2. Het college heeft besloten om hieraan medewerking te verlenen, geeft Cloetta een optie tot aankoop van het terrein en bereidt een bestemmingsplanwijziging voor die gecoördineerd wordt met de omgevingsvergunning (zgn. een-op-een inpassing). De Meeten 2 was nog niet uitgegeven en wordt doorsneden door de Kemweg, met op het terrein olopande milieuzoneringen. Doel van het proces is een aaneengesloten terrein van ongeveer 9 ha aan Cloetta beschikbaar te stellen waar een fabriek kan worden gerealiseerd die geen extra overlast voor de omgeving veroorzaakt t.o.v. wat reeds te verwachten viel op deze locatie.

**Waar was de participatie op gericht?**

Informerende van omwonenden over het proces dat doorlopen zou worden. Dit proces was niet anders dan een reguliere bestemmingsplanwijziging, echter aangezien het een een-op-een inpassing betrof en er gelijk ook een omgevingsvergunning wordt ingediend, wilden zowel Cloetta als de gemeente de omwonenden betrekken bij het ontwerp van de fabriek.

**Hoe waarden de projectleider en de deelnemers het traject?**

De projectleider geeft dit traject een rapportcijfer:

**4**

Deelnemers geven dit traject een gemiddeld rapportcijfer:

**3****I REALISATIEKRACHT**

De opgave zo slagvaardig, slim, snel en/of efficiënt mogelijk realiseren

Participatie draagt (naar verwachting) bij aan...	Volgens de projectleider	Volgens deelnemers
nieuwe/betere ideeën en inzichten	-	--
meer ambitie of kwaliteit	-	--
snellere realisatie van de opgave	--	--
het delen van verantwoordelijkheid	--	0
zichtbaarheid inbreng deelnemers	nvt	-

**II DEMOCRATIE**

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door

Participatie draagt (naar verwachting) bij aan...	Volgens de projectleider	Volgens deelnemers
steun voor inhoud plan/project/initiatief	0	--
tevredenheid over proces ongeacht inhoud	nvt	--
meer invloed op besluitvorming	++	--
grotere betrokkenheid en deelname	nvt	-
wederzijds begrip en vertrouwen	-	--
een zorgvuldige afweging van alle belangen	+	--
alle deelnemers hebben invloed kunnen uitoefenen	-	nvt
duidelijk maken hoe belangen zijn gewogen	nvt	-
het duidelijk maken hoe inbreng is behandeld	nvt	-

**III KWALITEIT VAN SAMENWERKING**

Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen

Tijdens het traject is er sprake van...	Volgens de projectleider	Volgens deelnemers
duidelijke spelregels voor de samenwerking	-	0
juiste verwachtingen over en weer	0	0
een open houding bij de gemeente	0	-
een open houding bij de andere deelnemers	--	0
open en constructieve interactie	--	--
op elkaar voortbouwen	--	-
prettige omgang en bejegening	+	0
tijdige en relevante informatie	+	0
gericht op afwegen van belangen	+	--
het gevoel serieus genomen te worden	nvt	-

**IV PROFESSIONELE VORMGEVING**

Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk

Tijdens het traject is er sprake van...	Volgens de projectleider	Volgens deelnemers
zicht op de relevante spelers en hun belangen	--	nvt
zicht op geldend beleid, kaders en regels	+	nvt
professionele begeleiding van het traject	0	nvt
maatwerk in werkvormen en communicatie	--	0
ondersteuning met informatie, geld, expertise of capaciteit	-	-
een plan van aanpak voor participatie	--	nvt
heldere procedure over besluitvormingsmomenten abtenaren, college of raad	nvt	0

## Wat is de feedback van de projectleider en de deelnemers over het traject Snoepfabriek Cloetta?

### Wat zijn volgens deelnemers de belangrijkste resultaten van het traject?

- Door het indienen van zienswijzen heb ik zichtbaar gemaakt dat niet met een omgevingsvergunning beperkte milieutoets (vormvrije MER) gewerkt kan worden.
- Door inspraak bij de commissie R.O. heb ik zichtbaar gemaakt dat een tweetal vergunningen (milieuvergunning en vergunning lozing oppervlaktewater) niet zijn aangevraagd door Cloetta en dat er mogelijk vervuild proceswater in een open wateropslagbekken wordt opgeslagen.
- Door een aansprakelijkstelling heb ik vermoedelijk de levering van het perceel grond voor de geplande fabriek vooralsnog kunnen uitstellen. De koop is echter wel gesloten.
- Er vinden geen onnodige ontsluitingen en kap van bomen plaats, en het bedrijf afziet van gasgestookte productie.
- Het niet door laten gaan van Cloetta!
- Een aantal voorstellen zijn doorgevoerd in herziende plannen.

### Welke tips en feedback voor de toekomst geven deelnemers?

- Inwonersparticipatie dient in een voorfase plaats te vinden, waarbij raad en omwonenden tijdig en eerlijk worden voorgelicht. De overheid dient daarbij als verantwoordelijke bestuurder te handelen en niet een plan te willen doordrukken.
- Wees eerlijk en transparant over alles.
- Meer aandacht en tijd voor de belangen van omwonenden; ook voor de belangen die later aan het proces worden toegevoegd.
- Betere communicatie met bewoners; koppel terug na vragen en opmerkingen.
- Meer luisteren naar de betrokkenen.
- Participatie werkt alleen als je bereid bent om echt in gesprek te gaan en alle belangen transparant worden afgewogen.
- Informeer bewonersplatforms en eventuele andere georganiseerde bewonersgroepen vooraf bij het organiseren van een bewonersavond.
- Meer begrip hebben voor de inwoners van Roosendaal.
- Betrek bewoners eerder in het proces.
- Meer empathisch meedenken en niet verschuilen achter allerlei regelgeving.
- Handel eerlijk en betrouwbaar, niet vanuit eigenbelang van de gemeente.
- Behandel geen onderwerpen in het traject die vooraf eigenlijk al helemaal vastliggen.
- Neem participatie en betrokkenen serieus en geef invulling aan de inbreng van participanten.

### Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de projectleider?

Op een zeer vroeg tijdstip werden actief omwonenden op de hoogte gebracht dat er een proces zou starten.

### Welke lessen trekt de projectleider zelf?

Het bestuurlijke besluit was genomen, het betrof bijgevolg informeren. Verdere vormen van participatie in het proces zouden beperkt blijven tot het reageren op het ontwerp van de fabriek. Dit had veel duidelijker bij het begin van het proces gecommuniceerd moeten worden. De informatiebijeenkomsten werden te vroeg georganiseerd, deze hadden veel beter plaatsgevonden toen het concept ontwerp van de fabriek klaar was. De gemeenteraad heeft ook veel te vroeg in het proces raadvragen gesteld die betrekking hadden op een proces dat nog doorlopen diende te worden en waar de gemeenteraad nog niet aan zet was.

## Achtergrondinformatie over het traject Snoepfabriek Cloetta (ingevuld door de projectleider)

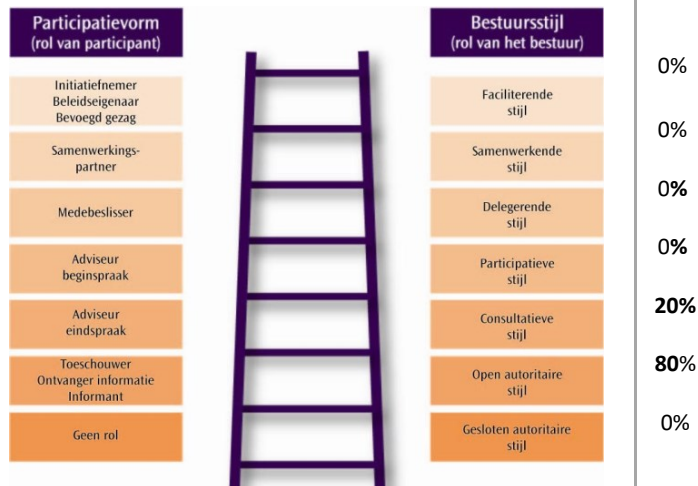
<b>Op welk schaal?</b>	Wijk	<b>College tevreden volgens projectleider?</b>	Niet bekend
<b>Op welke locatie?</b>	Kortendijk – De Landerije	<b>Raad tevreden volgens projectleider?</b>	Niet bekend
<b>Tijdelijk of structureel?</b>	Structureel	<b>Is er een werkwijze voor aanpak van participatie vastgesteld?</b>	Nee
<b>Wat was de looptijd?</b>	Twee jaar	<b>Hoe is deze opgesteld?</b>	Gezond verstand
<b>Participatie vanaf welk moment?</b>	Zeer vroeg stadium	<b>Werkvormen toegepast</b>	Inloop- en informatiebijeenkomsten, online platform/ website. Gesprekken met Actiecomité De Meeten 2
<b>Budget voor participatie</b>	Geen	<b>Meest bepalende werkvormen en communicatiemiddelen</b>	Die zijn er niet echt geweest
<b>Door wie wordt het onderwerp behandeld?</b>	Door de raad		

### Rol van de raad volgens de projectleider?

Was de raad betrokken als procesbewaker?	Ja
Is het participatieplan door de raad vastgesteld?	Nee
Rollen van de raad?	Waarnemer, er zijn tijdens het traject een groot aantal raadvragen gesteld.

### De Participatieladder: welke participatievormen/bestuurstijlen waren het meest kenmerkend voor dit participatietraject?

**Leeswijzer:** de participatieladder laat zeven mogelijke rollen van deelnemers en de gemeente zien. Hoe hoger op de ladder, hoe groter de inbreng, invloed en verantwoordelijkheid van deelnemers. De projectleider heeft aangegeven welke treden van de ladder voorkwamen door 20 punten te verdelen. Hieronder is die verdeling in percentages te zien.



### Respons op de online enquête onder deelnemers

Aantal voor de enquête uitgenodigde deelnemers	95
Aantal deelnemers dat de enquête heeft ingevuld	26
Uiteindelijke respons	<b>27%</b>

### Wie waren de deelnemers precies?

	Totaal in traject	Aantal deelnemers aan de enquête
Individuele inwoners	>100	15
Namens straat, wijk of buurt		5
Andere groepen inwoners	2	6
Vanuit maatschappelijke organisaties		
Vanuit bedrijven	1	
Onafhankelijke deskundigen	3	
Namens andere overheden	3	
<b>Totaal</b>	<b>&gt;109</b>	<b>26</b>

### Extra informatie over participatie door deelnemer(s):

<b>Bekend met visie van de gemeente op participatie in Roosendaal?</b>	Van de 26 deelnemers zijn 9 deelnemers bekend, en 17 deelnemers niet bekend met de gemeentelijke visie op participatie.
<b>In welke hoedanigheid deelgenomen aan het participatietraject?</b>	Individueel, namens mijn straat, wijk of buurt of namens andere bewonersgroepen.
<b>Op welke wijze geparticipeerd?</b>	Deelname van een of meer informatiebijeenkomsten, via het indienen van een zienswijze en/of bezwaarschriften, via inspraak bij de raad(scommissie), via actiegroep (De Meeten) of personen volmacht te verstrekken. Daarnaast heeft een van de deelnemers ook documentatie ter inzage bekeken en correspondentie gevoerd met gemeente en provincie.
<b>Vast contactpersoon bij de gemeente?</b>	Het grootste deel van de respondenten (23) beantwoordt deze vraag met Nee.

### Welke extra informatie is van belang?

#### Toelichting op aanpak van het participatietraject:

#### Toelichting op het aantal deelnemers van het participatietraject:

In de eerste ronde zijn o.b.v. door de ambtelijke organisatie verstrekte gegevens twee participanten uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. De vragenlijst is door beide respondenten ingevuld. Op verzoek is aanvullend een mailbestand verstrekt.

In een tweede ronde zijn o.b.v. een mailbestand 93 participanten uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Hiervan hebben 35 deelnemers de vragenlijst ingevuld, waar van 25 deelnemers de vragenlijst ook volledig hebben afgerond. Daarmee komt het response op totaal 26 deelnemers die de vragenlijst volledig hebben ingevuld.

Om tot een gemiddelde score op een Likertschaal te komen, hebben onderzoekers aan elk punt van de Likertschaal een numerieke waarde toegewezen van 'zeer oneens (1)' tot 'zeer mee eens (5)'. Om het gemiddelde te berekenen zijn alle scores (numerieke waarden) bij elkaar opgeteld en vervolgens gedeeld door het aantal antwoorden. Formule ziet er als volgt uit:  $\text{gemeen} = \text{som van de scores} / \text{aantal reacties}$ .

#### Opvallende punten volgens de onderzoeker:

**Leeswijzer bij dit trajectrapport**

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de projectleider van de gemeente én de korte online enquête deelnemers uit de samenleving.

**Legenda**

	Positief ( + ) → Zeer positief ( ++ )
	Neutraal ( 0 )
	Negatief ( - ) → Zeer negatief ( -- )
	Niet van toepassing

Het betreft de ontwikkeling van een landschapspark, met daarin het nieuwe ziekenhuis aan de rand van de stad. Middels participatie worden inwoners geïnformeerd over de ontwikkelingen en in de gelegenheid gesteld om hun zorg, suggesties en ideeën voor de ontwikkeling in te brengen. Dit met het doel om goede inbedding van het ziekenhuis in het park en een park dat invulling geeft aan de wensen van de omwonenden.

**Waar was de participatie op gericht?**

Omwonenden en belanghebbenden te informeren over de inpassing van het ziekenhuisgebouw in het landschapspark. Tevens suggesties en ideeën op te halen voor verdere uitwerking en invulling van het landschapspark.

**Hoe waarderen de projectleider en de deelnemers het traject?**

De projectleider geeft dit traject een rapportcijfer:

7

Deelnemers geven dit traject een gemiddeld rapportcijfer:

6

**I REALISATIEKRACHT**

De opgave zo slagvaardig, slim, snel en/of efficiënt mogelijk realiseren

Participatie draagt (naar verwachting) bij aan...	Volgens de projectleider	Volgens deelnemers
nieuwe/betere ideeën en inzichten	++	+
meer ambitie of kwaliteit	+	+
snellere realisatie van de opgave	0	-
het delen van verantwoordelijkheid	0	0
zichtbaarheid inbreng deelnemers	nvt	0
eigen inbreng in eindresultaat is herkenbaar	nvt	0

**II DEMOCRATIE**

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door

Participatie draagt (naar verwachting) bij aan...	Volgens de projectleider	Volgens deelnemers
steun voor inhoud plan/project/initiatief	+	0
tevredenheid over proces ongeacht inhoud	nvt	0
meer invloed op besluitvorming	+	0
grotere betrokkenheid en deelname	nvt	+
wederzijds begrip en vertrouwen	0	0
een zorgvuldige afweging van alle belangen	+	0
alle deelnemers hebben invloed kunnen uitoefenen	+	nvt
het duidelijk maken van hoe belangen zijn meegewogen	nvt	0
het duidelijk maken hoe inbreng is behandeld	nvt	0

**III KWALITEIT VAN SAMENWERKING**

Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen

Tijdens het traject is er sprake van...	Volgens de projectleider	Volgens deelnemers
duidelijke spelregels voor de samenwerking	-	0
juiste verwachtingen over en weer	-	0
een open houding bij de gemeente	++	0
een open houding bij de andere deelnemers	-	0
open en constructieve interactie	-	0
op elkaar voortbouwen	-	0
prettige omgang en bejegening	+	+
tijdige en relevante informatie	+	0
gericht op afwegen van belangen	++	0
het gevoel serieus genomen te worden	nvt	0

**IV PROFESSIONELE VORMGEVING**

Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk

Tijdens het traject is er sprake van...	Volgens de projectleider	Volgens deelnemers
zicht op de relevante spelers en hun belangen	+	nvt
zicht op geldend beleid, kaders en regels	+	nvt
professionele begeleiding van het traject	0	nvt
maatwerk in werkvormen en communicatie	++	0
ondersteuning met goede informatie, geld, expertise of capaciteit	+	nvt
een plan van aanpak voor participatie	0	nvt
heldere procedure over besluitvormingsmomenten abtenaren, college of raad	nvt	0

## Wat is de feedback van de projectleider en de deelnemers over locatie Bulkenaar?

### Wat zijn volgens deelnemers de belangrijkste resultaten van het traject?

- Inrichting landschapspark en afsluiten kleine lokale wegen voor sluipverkeer.
- Een participatietraject geeft je het gevoel dat je ergens aan bijdraagt. De uiteindelijke uitkomst laat zich raden, kan nu nog geen concrete resultaten opsommen, project loopt nog.
- Aanpassingen in het programma.
- Geen! Als bewoner van deze gemeente wordt je niet gehoord en wordt je van het kastje naar de muur gestuurd. Je moet zelf overal achteraan en je wordt letterlijk door de gemeente vergeten en genegeerd.

### Welke tips en feedback voor de toekomst geven deelnemers?

- Veel inwoners verwarren inspraak met het krijgen van hun zin. Zie de vele interventies die worden gedaan door een relatief kleine groep. Zij zullen ook met meer negatieve gevoelens terugkijken want zij krijgen hun zin niet en dan is in hun ogen de inspraak mislukt. Meeste stemmen gelden werkt echter alleen eens per vier jaar bij de gemeenteraad verkiezingen en dat hoort ook zo.
- Vanuit de gemeente was sprake van meer zenden dan ontvangen. Aspecten als hoe wordt omgegaan met de bestaande infra en de vrees voor parkeeroverlast in de wijk vanwege betaald parkeren bij het ziekenhuis, kwamen niet aan de orde in het participatieproces.
- Informatie over het traject zou wel beter kunnen door regelmatige updates te plaatsen in de Roosendaalse Bode. De informatiebijeenkomst was een goed initiatief, maar de keuze voor locatie kan beter. Ook jammer dat bijeenkomst in één weekend werd georganiseerd.
- Bij de start van het project is onvoldoende toegelicht waarom de Bulkenaar de juiste locatie is, en waarom de locatie geen onderdeel uitmaakte van de het participatieproces. De locatiekeuze is verder met teveel doelredenties onderbouwd terwijl cruciale informatie bij WOB-verzoeken niet meer te traceren was. Goede participatie vereist ook een zorgvuldige governance. De participatie rondom andere aspecten was uitstekend en professioneel georganiseerd: inrichting landschapspark, discussie over niet horen en zien van het concept m.b.t. verbindingsweg, aandacht voor woon-leefklimaat aspecten voor omwonenden t.a.v. onder meer het ontwerp ziekenhuis.

### Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de projectleider?

- Zeggenschap van direct omwonenden op de inrichting van het landschapspark.
- Draagvlak voor de totale ontwikkeling.
- Onderdelen en activiteiten in het park die aansluiten bij de vragen en wensen van de inwoners.

### Welke lessen trekt de projectleider zelf?

Duidelijk uitleggen van rollen, verantwoordelijkheden en mate van inbreng aan het begin van het proces is van groot belang voor een goed participatieproces, naar zowel inwoners, college als gemeenteraad.

## Achtergrondinformatie over het traject locatie Bulkenaar (ingevuld door de projectleider)

<b>Op welk schaal?</b>	Stadsdeel
<b>Op welke locatie?</b>	Niet beantwoord
<b>Tijdelijk of structureel?</b>	Structureel
<b>Wat was de looptijd?</b>	2019 - 2027
<b>Participatie vanaf welk moment?</b>	
<b>Budget voor participatie</b>	€ 25.000 – 50.000
<b>Door wie wordt het onderwerp behandeld?</b>	Ambtelijk en door het college en de raad (high impact)
<b>College tevreden volgens projectleider?</b>	Tevreden

<b>Raad tevreden volgens projectleider?</b>	Neutraal
<b>Is er een werkwijze voor aanpak van participatie vastgesteld?</b>	Na bekendmaking van de locatie is er een plan uitgerold hoe invulling te geven aan participatie.
<b>Hoe is deze opgesteld?</b>	Gezond verstand, eerdere persoonlijke ervaringen, voorbeeld van collega's en voorbeelden elders.
<b>Werkvormen toegepast</b>	Dialog-/samenwerksessies Inloop-/informatiebijeenkomst Een-op-een gesprekken   huisbezoek Digitale enquête Werk-, klankbordgroep Online platform   website
<b>Meest bepalende werkvormen en communicatiemiddelen</b>	Dialog-/samenwerksessies Inloop-/informatiebijeenkomst Een-op-eengesprekken / huisbezoek

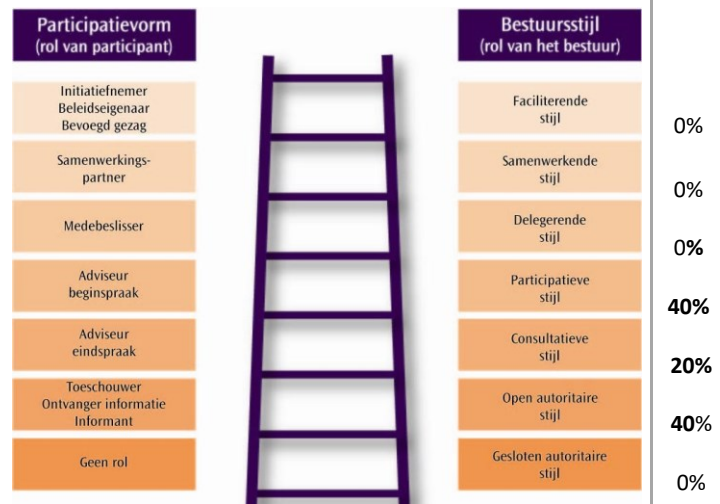
### Rol raad volgens projectleider?

Was de raad betrokken als procesbewaker?	Ja
Is het participatieplan door de raad vastgesteld?	Ja
Rollen van de raad?	Raadsbegeleidingsgroep ingesteld. Het traject van de Bulkenaar is een langjarig traject met zowel in samenleving als in de raad gevoeligheden. In de vorige bestuursperiode is door de raad in de begeleidingsgroep ingesteld om goed aangehaakt te blijven bij de ontwikkelingen in het gebied.

Hierdoor waren zij uit eerste hand geïnformeerd en konden specifieke vragen via korte lijnen beantwoord krijgen.

### De Participatieladder: welke participatievormen/bestuurstijlen waren het meest kenmerkend voor dit participatietraject?

**Leeswijzer:** de participatieladder laat zeven mogelijke rollen van deelnemers en de gemeente zien. Hoe hoger op de ladder, hoe groter de inbreng, invloed en verantwoordelijkheid van deelnemers. De projectleider heeft aangegeven welke treden van de ladder voorkwamen door 20 punten te verdelen. In de kolom hiernaast is die verdeling in percentages te zien.



### Respons op de online enquête onder deelnemers

Aantal voor de enquête uitgenodigde deelnemers	60
Aantal deelnemers dat de enquête volledig heeft ingevuld	7
Uiteindelijke respons	12%

### Wie waren de deelnemers precies?

	Totaal in traject	Aantal deelnemers aan de enquête
Individuele inwoners	>100	6
Namens straat, wijk of buurt		1
Andere groepen inwoners		
Vanuit maatschappelijke organisaties		
Vanuit bedrijven		
Onafhankelijke deskundigen		
Namens andere overheden	1	
<b>Totaal</b>		<b>7</b>

### Extra informatie over participatie door deelnemer(s):

<b>Bekend met visie van de gemeente op participatie in Roosendaal?</b>	Vijf van de zeven respondenten zijn bekend met de gemeentelijke visie op participatie
<b>In welke hoedanigheid deelgenomen aan het participatietraject?</b>	Individueel en namens een groep omwonenden
<b>Op welke wijze geparticipeerd?</b>	Via een bijeenkomst en/of overleg, een vragenlijst, een online platform, vanuit de buurtvertegenwoordiging en door het indienen van zienswijze/bezwaar
<b>Vast contactpersoon bij de gemeente?</b>	Twee van de zeven respondenten antwoorden met ja. De andere vijf antwoorden hier met nee

### Welke extra informatie is van belang?

<b>Toelichting op aanpak van het participatietraject:</b>
Op meerdere locatie en momenten heeft participatie plaatsgevonden: <ul style="list-style-type: none"> <li>In het lokale buurthuis (De Bergspil);</li> <li>In het EKP (gebouw in het centrum) tijdens een breder event;</li> <li>Op de locatie zelfs in een tent;</li> <li>Tijdens corona is middels online bijeenkomsten invulling gegeven aan participatie.</li> </ul>
<b>Toelichting op de response van de deelnemers:</b>
In de eerste ronde zijn drie participanten uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Een van de drie deelnemers heeft de vragenlijst ingevuld. In een tweede ronde zijn o.b.v. steekproef uit een mailbestand 57 participanten uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. Hiervan hebben veertien deelnemers de vragenlijst ingevuld, waar van zes deelnemers de vragenlijst ook volledig hebben afgerond. Daarmee komt het response op totaal zeven deelnemers. Om tot een gemiddelde score op een Likertschaal te komen, hebben onderzoekers aan elk punt van de Likertschaal een numerieke waarde toegewezen van 'zeer oneens (1) tot 'zeer mee eens (5). Om het gemiddelde te berekenen zijn alle scores (numerieke waarden) bij elkaar opgeteld en vervolgens gedeeld door het aantal antwoorden. Formule ziet er als volgt uit: $\text{gemeen} = \text{som van de scores} / \text{aantal reacties}$ .
<b>Opvallende punten volgens de onderzoeker:</b>
Bij de eerste uitvraag naar emailadressen van deelnemers aan dit participatietraject zijn drie emailadressen aan onderzoekers door de ambtelijke organisatie verstrekt. Uit de response blijkt dat het aantal deelnemers meer dan 100 is. Op verzoek is voor een tweede ronde een mailbestand aangeleverd waaruit op basis van een steekproef 57 emailadressen zijn geselecteerd en uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen.

**Leeswijzer bij dit trajectrapport**

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de projectleider van de gemeente én de korte online enquête deelnemers uit de samenleving.

**Legenda**

	Positief ( + ) → Zeer positief ( ++ )
	Neutraal ( 0 )
	Negatief ( - ) → Zeer negatief ( -- )
	Niet van toepassing

**Wat was de opgave? Om welke maatschappelijk vraagstuk of probleem ging het?**

De toekomst van de gemeente Rosendaal

**Waar was de participatie op gericht?**

Bedoeld om te luisteren naar de meningen en ideeën van onze inwoners, partners en ondernemers over waar de kansen en bedreigingen zitten en hoe die aan te pakken

**Hoe waarderen de projectleider en de deelnemers het traject?**

De projectleider geeft dit traject een rapportcijfer:

**7**

Deelnemers geven dit traject een gemiddeld rapportcijfer:

**7**

**I REALISATIEKRACHT**

De opgave zo slagvaardig, slim, snel en/of efficiënt mogelijk realiseren

<b>Participatie draagt (naar verwachting) bij aan...</b>	<b>Volgens de projectleider</b>	<b>Volgens deelnemers</b>
nieuwe/betere ideeën en inzichten	++	++
meer ambitie of kwaliteit	++	++
snellere realisatie van de opgave	+	+
het delen van verantwoordelijkheid	+	++
zichtbaarheid inbreng deelnemers	nvt	++
eigen inbreng is zichtbaar in het resultaat		+

**II DEMOCRATIE**

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door

<b>Participatie draagt (naar verwachting) bij aan...</b>	<b>Volgens de projectleider</b>	<b>Volgens deelnemers</b>
steun voor inhoud plan/project/initiatief	+	+
tevredenheid over proces ongeacht inhoud	nvt	++
meer invloed op besluitvorming	+	++
grotere betrokkenheid en deelname	nvt	+
wederzijds begrip en vertrouwen	0	++
een zorgvuldige afweging van alle belangen	++	0
alle deelnemers hebben invloed kunnen uitoefenen	++	
het duidelijk maken van hoe belangen zijn meegewogen	nvt	+
het duidelijk maken hoe inbreng is behandeld	nvt	0

**III KWALITEIT VAN SAMENWERKING**

Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen

<b>Tijdens het traject is er sprake van...</b>	<b>Volgens de projectleider</b>	<b>Volgens deelnemers</b>
duidelijke spelregels voor de samenwerking	+	+
juiste verwachtingen over en weer	+	+
een open houding bij de gemeente	+	++
een open houding bij de andere deelnemers	+	++
open en constructieve interactie	++	++
op elkaar voortbouwen	++	++
prettige omgang en bejegening	++	++
tijdige en relevante informatie	+	++
gericht op afwegen van belangen	++	+
het gevoel serieus genomen te worden	nvt	++

**IV PROFESSIONELE VORMGEVING**

Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk

<b>Tijdens het traject is er sprake van...</b>	<b>Volgens de projectleider</b>	<b>Volgens deelnemers</b>
zicht op de relevante spelers en hun belangen	++	nvt
zicht op geldend beleid, kaders en regels	+	nvt
professionele begeleiding van het traject	+	nvt
maatwerk in werkvormen en communicatie	+	++
ondersteuning met informatie geld, expertise of capaciteit	+	+
een plan van aanpak voor participatie	0	nvt
heldere procedure over besluitvormingsmomenten abtenaren, college of raad	nvt	+

## Wat is de feedback van de projectleider en de deelnemers over het traject Schaalsprong/Het Gesprek?

### Wat zijn volgens deelnemers de belangrijkste resultaten van het traject?

- Draagvlak, concrete input per wijk of dorp, meer begrip en inzicht in de te nemen stappen. Verbeterd contact met medewerkers van de gemeente. Meer gezamenlijke realisatiekracht in de uitvoering straks. Grote betrokkenheid.
- Contact met bewoners en nuancering.
- Kennismaking en met elkaar kunnen aftasten op welke wijze deze vorm van participatie werkbaar is.
- Dat er geluisterd wordt naar de inwoners.
- Er is richting gegeven aan Roosendaal 2040, hopelijk komen er nog vervolgstappen en wordt uiteindelijk uitvoering gegeven aan de wensen van de Roosendaler zelf!
- Ophalen van meningen over groot scala aan onderwerpen bij zo groot mogelijk deel van de inwoners en belanghebbenden. Methode was heel vernieuwend en baanbrekend. Traject loopt nog dus resultaten moeten nog blijken. Tussentijdse rapportages zien er goed uit.
- Bijdragen aan oplossingen en speerpunten gezien vanuit de bewoners en gebruikers zelf; de mensen die echt in gemeente Roosendaal wonen en werken in verschillende leeftijdsgroepen en met verschillende achtergronden.

### Welke tips en feedback voor de toekomst geven deelnemers?

- Zorg dat de gehele organisatie, inclusief de raad, weet welke langjarige relatie je met inwoners wel of niet wil hebben. Welke onderwerpen een kleine en welke grote participatie traject zijn. Nu nog veel ieder voor zich en wiel steeds opnieuw uitvinden. Ook steviger zijn naar inhuur, jij bepaalt als gemeente de kleuren en de stijl, de continuïteit.
- Probeer een meer representatieve groep bij elkaar te laten komen.
- Het blijft lastig te zijn om jongeren en mensen met een andere (etnische) achtergrond hier enthousiast te krijgen. Hoe zorg je daarvoor?
- Ga ermee door, geef er een vervolg aan zodat het niet voor niets is geweest.
- Ga zo door. Hou de belanghebbenden en -stellenden op de hoogte van wat er speelt en wat er gedaan is.
- Zorg dat de hele gemeentelijke organisatie (incl. bestuur) weet welke langjarige relatie je met inwoners wel of niet wil hebben. Welke onderwerpen zich voor een klein of groot participatietraject lenen. Nu nog veel ieder voor zich en steeds het wiel opnieuw uitvinden. Ook steviger zijn naar inhuur, als gemeente bepaal jij de kleur, stijl en continuïteit.

### Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de projectleider?

Hoge mate van betrokkenheid, hoge waardering voor deze vorm van participatie (stand 12.03.2023: een 8,3 gemiddeld op 3.000 deelnemers).

### Welke lessen trekt de projectleider zelf?

Verbinding aan de voorkant, gezamenlijk resultaat aan de achterkant.

## Achtergrondinformatie over het traject Schaalsprong/Het Gesprek (ingevuld door de projectleider)

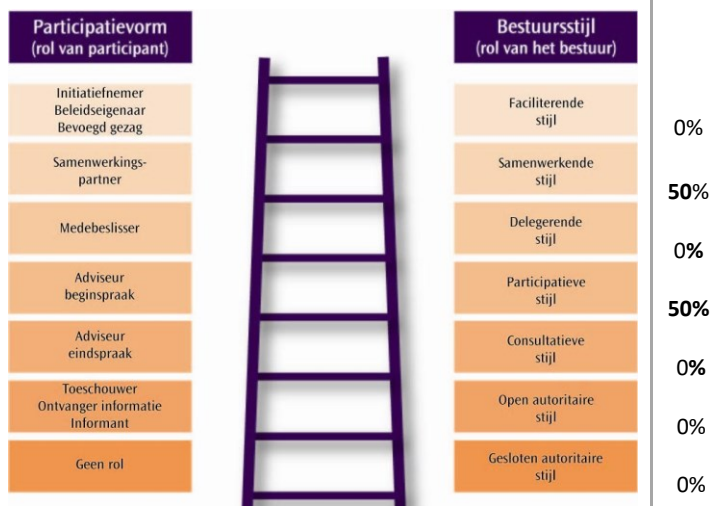
<b>Op welk schaal?</b>	Gemeentebreed	<b>Is er een werkwijze voor aanpak van participatie vastgesteld?</b>	Participatieplan
<b>Op welke locatie?</b>	Digitaal (dialoog) en fysiek in Huis van Roosendaal	<b>Hoe is deze opgesteld?</b>	Gezond verstand; Voorbeelden van inwonersparticipatie elders; Oriëntatie (landelijk) van mogelijkheden/initiatieven die passend zouden kunnen zijn bij deze grote opgave. O.b.v. presentatie en pitches is uiteindelijk de keuze gemaakt voor deze aanpak.
<b>Tijdelijk of structureel?</b>	Tijdelijk	<b>Werkvormen toegepast</b>	Dialoog- en samenwerkssessie; Inloop-/informatiebijeenkomsten; Een-op-eengesprekken   huisbezoek Digitale vragenlijst; Werk- /klankbordgroep; Online platform / website; Sociaal media platforms.
<b>Wat was de looptijd?</b>	6 maanden	<b>Meest bepalende werkvormen en</b>	Digitale sessies waarbij meningen (1 <sup>e</sup> ronde) worden gewaardeerd (2 <sup>e</sup> ronde).
<b>Participatie vanaf welk moment?</b>	Zeer vroeg moment		
<b>Budget voor participatie</b>	€ 50.000 of meer		
<b>Door wie wordt het onderwerp behandeld?</b>	Ambtelijk en door college en raad		
<b>College tevreden volgens projectleider?</b>			
<b>Raad tevreden volgens projectleider?</b>			

### Rol raad volgens projectleider?

Was de raad betrokken als procesbewaker?	Nee
Is het participatieplan door de raad vastgesteld?	Nee
Rollen van de raad?	Waarnemer, onderzoeker en discussiedeelnemer

### De Participatieladder: welke participatievormen/bestuurstijlen waren het meest kenmerkend voor dit participatietraject?

**Leeswijzer:** de participatieladder laat zeven mogelijke rollen van deelnemers en de gemeente zien. Hoe hoger op de ladder, hoe groter de inbreng, invloed en verantwoordelijkheid van deelnemers. De projectleider heeft aangegeven welke treden van de ladder voorkwamen door 20 punten te verdelen. In de kolom hiernaast is die verdeling in percentages te zien.



### Respons op de online enquête onder deelnemers

Aantal voor de enquête uitgenodigde deelnemers	9
Aantal deelnemers dat de enquête heeft ingevuld	7
Uiteindelijke respons	<b>78%</b>

### Wie waren de deelnemers precies?

	Totaal in traject	Aantal deelnemers aan de enquête
Individuele inwoners	>100	5
Namens straat, wijk of buurt		
Andere groepen inwoners	>100	
Vanuit maatschappelijke organisaties	>30	
Vanuit bedrijven	>30	1
Onafhankelijke deskundigen	10	
Namens andere overheden	10	
Anders: ontwerper en uitvoerder van Het Gesprek in opdracht van gemeente	1	1
<b>Totaal</b>	<b>&gt;300</b>	<b>7</b>

### Extra informatie over participatie door deelnemer(s):

<b>Bekend met visie van de gemeente op participatie in Roosendaal?</b>	Ja
<b>In welke hoedanigheid deelgenomen aan het participatietraject?</b>	Een van de respondenten is als ontwerper en uitvoerder van Het Gesprek online en offline betrokken (geweest) in opdracht van de gemeente.
<b>Op welke wijze geparticipeerd?</b>	Meerdere online vragenrondes en bijeenkomsten (zgn. reflectietafels). Als uitvoerder en ontwerper hebben we input vanuit de online dialoog gebruikt in latere dialogen en in de offline reflectietafels. Wij brachten onderwerpen en thema's in vanuit de inwoners of vanuit traject Schaaalprong/Het Gesprek waarvoor een verdieping gevraagd werd.
<b>Vast contactpersoon bij de gemeente?</b>	5 van de 7 respondenten beantwoorden met ja.

### Opvallende punten volgens de onderzoeker:

De ambtelijke organisatie had aanvankelijk alleen de contactgegevens van de uitvoerder aan onderzoekers verstrekt. Later zijn op verzoek van de onderzoekers ook de leden van de reflectiegroep benaderd met de vraag om de enquête in te vullen. Hierop hebben vijf leden de vragenlijst alsnog ingevuld.

**Leeswijzer bij dit trajectrapport**

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de ambtelijk sleutelfiguur van de gemeente én de korte online enquête deelnemers uit de samenleving.

**Legenda**

	Positief ( + ) → Zeer positief ( ++ )
	Neutraal ( 0 )
	Negatief ( - ) → Zeer negatief ( -- )
	Niet van toepassing

**Beschrijving van het initiatief**

Drie hoofdfuncties worden door DE-Toltuin geboden aan de omliggende wijk:

1. Een ontmoetingsplaats (DE-Mast) waar buurtbewoners samen kunnen komen.
2. Een natuurlijke speeltuin (DE-Jungle) waar kinderen avontuurlijk kunnen spelen.
3. Een moestuin met oogst voor minima (DE-Tuin) onderhouden door vrijwilligers maar dus niet voor hen zelf

**Wat is de centrale opgave / het doel van het initiatief?**

- Het initiatief is gestart vanuit ergernis over de slechte inrichtings- en onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte. Bewoners hebben eigen doelen geformuleerd: natuurlijk spelen, (moes)tuinieren, recreëren en ontmoeten.
- De leefbaarheid van de wijk vergroten op een perceel waar een school stond. Dit perceel werd toegevoegd aan het openbaar gebied.

**Waardering voor het initiatief**

Alles overziend oordeel van ambtelijke begeleider en initiatiefnemer met een rapportcijfer 1 t/m 10

Oordeel van ambtelijke begeleider over tevredenheid bijdrage gemeente:

7,5

Oordeel van initiatiefnemer over het proces:

9

Oordeel van initiatiefnemer over het resultaat:

9

**I REALISATIEKRACHT**

Het realiseren van het initiatief	Volgens de ambtelijke begeleider	Volgens deelnemers
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd	++	++
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen <i>sneller</i> gerealiseerd.	nvt	+
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief <i>meer</i> doelen bereikt.	nvt	++
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld.	nvt	+
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend	nvt	+
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief.	+	nvt
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren	++	nvt

**II DEMOCRATIE**

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door	Volgens de ambtelijke begeleider	Volgens deelnemers
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief	+	+
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bijv. door compromissen te sluiten	++	+
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen	+	+
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen	0	0
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen.	+	+
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af	+	+
De betrokkenheid van inwoners bij onze stad, dorp of wijk is door dit initiatief toegenomen.	++	++

### III KWALITEIT VAN SAMENWERKING

Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen	Volgens de ambtelijke begeleider	Volgens deelnemers
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s)	+	++
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld.	nvt	++
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk.	+	+
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief.	+	++
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen	+	++
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen	+	+
De gemeente geeft alle informatie die nodig is <i>tijdig</i>	0	+
De gemeente heeft een open en constructieve houding	+	+
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding	++	nvt
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen.	+	nvt

### IV PROFESSIONELE VORMGEVING

Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk	Volgens de ambtelijke begeleider	Volgens deelnemers
De gemeente ondersteunt het initiatief op een professionele manier	+	+
De gemeente speelt een passende rol	+	+
De gemeente levert maatwerk	+	+
De procedures van de gemeente zijn helder voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen	-	0
De informatie van de gemeente is begrijpelijk voor initiatiefnemer en andere betrokkenen	0	+
De gemeente komt haar afspraken na	0	+

#### Wat is de feedback van de ambtelijke sleutelfiguren en de deelnemers over traject DE-Toltuin?

##### Welke tips en feedback voor de toekomst geven initiatiefnemers aan de gemeente?

Geen

##### Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de ambtelijke begeleider?

- Leefbaarheid en sociale cohesie zijn toegenomen.
- Dit initiatief loopt inmiddels 10 jaar en heeft zich bewezen er is zelfs een stichting opgericht die op komen voor de continuïteit en nog steeds zijn de initiatiefnemers zeer betrokken. Nog steeds er er samenwerking met de gemeente er is b.v een jaarbudget waarmee gewerkt word en er zijn nog steeds regelmatig activiteiten.

##### Welke tips en suggesties heeft de ambtelijke begeleider voor de initiatiefnemers?

- Ga alsjeblieft door zoals je gedaan hebt.
- Soms is het moeilijk om samen te werken beheerders kijken anders naar inactieven dan de medewerkers aan de sociale kant van de gemeente soms staan regels in de pad en is er onvoldoende vertrouwen in bewoners. Ik ga uit van vertrouwen en initiatief nemers kunnen meer als je van vertrouwen uit gaat . Samen werken is begrip hebben van de doelen die je wil bereiken daarvoor heb je intern begrip nodig. Als dat er is kun je meer voor elkaar krijgen.

##### Welke lessen trekt de ambtelijke begeleider?

- Laat los, gun de bewoners hun leermomenten, ook van de dingen waarvan je vanuit je professie zegt dat het een mislukking zal worden.
- Geef vertrouwen, praat positief, wees betrokken en stimuleer.
- Laat je eigen kwaliteitsstandaard los. De bewoners zijn de enigen die kunnen bepalen of het een succes is of niet.
- Reageer snel op hulpvragen, maar neem niet over.
- De belangrijkste les zit voor mij vooral in de samen werking en het vertrouwen in onze bewoners. Ik ben wars van ambtenaren die het allemaal beter weten maar zich niet verplaatsen naar de leefwereld van de bewoners.

**Achtergrondinformatie over het initiatief**

<i>Op welk schaal?</i>	Wijk / Buurt
<i>Tijdelijk of structureel?</i>	Structureel
<i>Vast contactpersoon bij de gemeente?</i>	Ja
<i>Is er een werkwijze voor aanpak, begeleiding of ondersteuning opgesteld?</i>	Nee
<i>Is deze werkwijze door de raad vastgesteld?</i>	Nee

**Deelnemers aan het initiatief****Wie waren de deelnemers precies?**

Individuele inwoners	>20
Namens straat, wij of buurt	3
Andere groepen inwoners	2
Vanuit maatschappelijke organisaties	6
Vanuit bedrijven	
Onafhankelijke deskundigen	5
Namens andere overheden	2

**Rol en bijdrage gemeente**

<i>Door wie binnen de gemeente is/wordt het initiatief behandeld?</i>	De ambtelijke organisatie
<i>Wie binnen de gemeente heeft een rol gespeeld?</i>	Het college (besluitvorming)
<i>Wat was de bijdrage van de gemeente?</i>	<ul style="list-style-type: none"> <li>▪ Beschikbaar stellen buitenruimte;</li> <li>▪ Niets overnemen of beter weten dan bewoners;</li> <li>▪ Contact houden, zo nodig wat hand en spandiensten leveren door de buitendienst Openbare Werken;</li> <li>▪ Beschikbaar stellen van een jaarlijks budget waarover de bewoners zelf kunnen beslissen waaraan en hoe ze dit uitgeven;</li> <li>▪ Vertrouwen geven en waardering uitspreken voor wat de mensen doen.</li> <li>▪ De gemeente heeft met raad en daad bijgedragen aan dit initiatief.</li> </ul>

**Welke extra informatie is van belang?****Opmerkingen initiatiefnemers:**

Binnen de gemeente heeft de ambtelijke organisatie geholpen bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen.

**Leeswijzer bij dit trajectrapport**

Dit trajectrapport geeft de uitkomsten van de zelfevaluatie door de ambtelijk sleutelfiguur van de gemeente én de korte online enquête deelnemers uit de samenleving.

**Legenda**

	Positief ( + ) → Zeer positief ( ++ )
	Neutraal ( 0 )
	Negatief ( - ) → Zeer negatief ( -- )
	Niet van toepassing

**Beschrijving van het initiatief**

Er zijn 100 tot 200 bomen verwijderd het gebied dreigde te verloederen. De bewoners wilden volledig herstel, alle bomen terug in een natuurlijk parkje met vooral veel biodiversiteit en speelgelegenheid.

**Wat is het doel / centrale opgave van het initiatief?**

Aanleiding: In een stuk openbaar groen aan de Bloesenberg stonden veel naaldbomen. In deze monocultuur sloeg de Letterzetter toe, een klein kevertje waarvan de larven dodelijk zijn voor naaldbomen. De gemeente was genoodzaakt alle bomen te verwijderen. Een aantal bewoners was geschokt door deze kaalslag, zocht de gemeente op om te bespreken dat ze graag hun eigen invulling willen geven aan dit gebied. Doelstelling van bewoners was om hier een buurtparkje te maken, waar biodiversiteit door zelfwerkzaamheid voorop staat.

**Waardering voor het initiatief**

Alles overziend oordeel van ambtelijke begeleider en initiatiefnemer met een rapportcijfer 1 t/m 10

<b>Oordeel van ambtelijke begeleider over tevredenheid bijdrage gemeente:</b>	<b>6</b>	<b>Oordeel van initiatiefnemer over het proces:</b>	<b>8</b>
		<b>Oordeel van initiatiefnemer over het resultaat:</b>	<b>8</b>

**I REALISATIEKRACHT**

Het realiseren van het initiatief	Volgens de ambtelijke begeleider	Volgens deelnemers
De doelen van het initiatief zijn gerealiseerd	+	+
Door samenwerking met de gemeente zijn de doelen <i>sneller</i> gerealiseerd.	nvt	+
Door samenwerking met de gemeente heeft het initiatief <i>meer</i> doelen bereikt.	nvt	++
De gemeente heeft slagvaardig gehandeld.	nvt	0
De gemeente heeft flexibel gehandeld: de regels waren/zijn niet knellend	nvt	+
De gemeente heeft een goede bijdrage geleverd aan het initiatief.	0	nvt
Initiatiefnemer heeft voldoende realisatiekracht om doelen te realiseren	+	nvt

**II DEMOCRATIE**

De stem van de samenleving is vertegenwoordigd en klinkt door	Volgens de ambtelijke begeleider	Volgens deelnemers
De initiatiefnemers hebben zicht op de belangen van anderen die geraakt worden door of te maken hebben met het initiatief	++	nvt
De initiatiefnemer heeft inzet gepleegd om tegengestelde belangen te overbruggen, bijv. door compromissen te sluiten	++	nvt
Het is de initiatiefnemer gelukt om de tegengestelde belangen te overbruggen	++	nvt
De gemeente helpt het initiatief bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen	+	Nvt
De gemeente legt goed uit hoe eventuele besluitvorming loopt en hoe zij tot haar besluiten is gekomen.	+	nvt
De gemeente weegt bij besluiten de inbreng en belangen zorgvuldig af	0	+
De betrokkenheid van inwoners bij onze stad, dorp of wijk is door dit initiatief toegenomen	++	+

III KWALITEIT VAN SAMENWERKING		
Goed teamspel: constructieve interactie en duidelijkheid voor iedereen	Volgens de ambtelijke begeleider	Volgens deelnemers
Er is een goede samenwerking tussen gemeente en initiatiefnemer(s)	+	+
De initiatiefnemer is netjes en respectvol door de gemeente behandeld.	nvt	++
De gemeentelijke regels en kaders en de eventuele rol/inzet van de gemeente voor het initiatief zijn duidelijk.	+	0
De gemeente heeft aan de initiatiefnemer(s) helder gemaakt wat de gemeente kon betekenen voor het initiatief.	+	+
De gemeente zoekt naar 'ruimte' binnen de regels om het initiatief verder te helpen	+	0
De gemeente stelt alle relevante informatie beschikbaar om het initiatief verder te helpen	0	+
De gemeente geeft alle informatie die nodig is <i>tijdig</i>	0	-
De gemeente heeft een open en constructieve houding	+	++
De initiatiefnemer heeft een open en constructieve houding	+	nvt
Bij een eventueel te nemen besluit heeft de gemeente duidelijk aangegeven wanneer het besluit zou worden genomen	+	+

IV PROFESSIONELE VORMGEVING		
Een goede voorbereiding en een goed werkende aanpak in de praktijk	Volgens de ambtelijke begeleider	Volgens deelnemers
De gemeente ondersteunt het initiatief op een professionele manier	++	++
De gemeente speelt een passende rol	+	+
De gemeente levert maatwerk	++	++
De procedures van de gemeente zijn helder voor de initiatiefnemer en andere betrokkenen	-	0
De informatie van de gemeente is begrijpelijk voor initiatiefnemer en andere betrokkenen	+	0
De gemeente komt haar afspraken na	-	+

### Wat is de feedback van de ambtelijke sleutelfiguren en de deelnemers?

#### Welke tips en feedback voor de toekomst geven initiatiefnemers aan de gemeente?

Goed luisteren naar wensen van bewoners, ambtenaren onderling goed afstemmen met elkaar en vooral meer zorg voor nieuw aangebrachte bomen en struiken

#### Wat zijn de belangrijkste resultaten volgens de ambtelijke begeleider?

Een pareltje van een park in een jaren 80- buurt, toegenomen WOZ-waarde, sociale cohesie, bijdrage aan gemeentelijke beleidsdoelstellingen m.b.t. verdroging, hittestress, biodiversiteit.

#### Welke tips en suggesties heeft de ambtelijke begeleider voor de initiatiefnemers?

- Trek uw eigen plan. Het is uw park - u bepaalt.
- Heb geregeld kerngroepoverleg met de gemeente erbij.
- Doe een beroep op de gemeente als er werkzaamheden zijn die u zelf niet kunt uitvoeren op uw doe-ochtenden. Durf te vragen.
- Uw contactpersonen regelen dat dan de eigen buitendienst van Openbare Werken, een GWW-aannemer of een hovenier gaat doen wat u wil.
- Raak niet verstrikt in ambtelijk gedoe. Communiceer met uw ambtelijke contactpersonen en laat hen de boodschappen in de organisatie doen.
- Breng een paar keer per jaar een nieuwsbrief voor de hele buurt uit. Daarmee houdt u draagvlak.
- U werkt aan biodiversiteit, daar hoort Brandnetel en Akkerdistel bij. Jullie snappen dat dit waardplanten zijn voor Oranjetipje en Gehakelde aurelia. Veel mensen vinden het gewoon onkruid, "vuil" dat zich verspreidt naar hun tuintjes met begonia's en viooltjes van de Intratuin.
- Organiseer ook recreatieve bijeenkomsten voor de hele buurt - doe een beroep op de buurtopbouwwerker.

#### Welke lessen trekt de ambtelijke begeleider?

- Toelichting op vraag 16: M.i. is de gemeente onduidelijk over haar rol. Diverse ambtenaren vonden dat ze zeggenschap hadden(hebben) over wat bewoners mogen en moeten en bemoeien zich met wat de bewoners daar allemaal doen. Dit leidt tot ergernis, frustratie en zelfs af en toe uitspraken dat de mensen het bijltje erbij neergooien "Nou, als het zo moet, dan bekijk je het maar!". Het gros van de ambtenaren kan zich niet verplaatsen in de belevingswereld van bewoners, en heeft geen interesse in mensen.
- Geef vertrouwen, geef ondersteuning. De bewoners hebben de leiding, bepalen het beleid. Betuttel niet - wees geen betweter. Accepteer dat bewoners fouten maken - coach ze in het leerproces.

- Zoek de kwaliteiten van de betrokken bewoners - vul de zwakke punten zelf aan. Accepteer dat bewoners anders tegen beheer van openbaar gebied aankijken dan u vanuit uw vakprofessie.
- Houd afstand: "Als je er bovenop gaat zitten, kan het niet groeien." "Het begint pas, als het klaar is."

### Achtergrondinformatie over het initiatief

<b>Op welk schaal?</b>	Wijk / Buurt
<b>Tijdelijk of structureel?</b>	Structureel
<b>Vast contactpersoon bij de gemeente?</b>	Ja
<b>Is er een werkwijze voor aanpak, begeleiding of ondersteuning opgesteld?</b>	Nee
<b>Is deze werkwijze door de raad vastgesteld?</b>	Nee

### Rol en bijdrage gemeente

<b>Door wie binnen de gemeente is/wordt het initiatief behandeld?</b>	Ambtelijke organisatie
<b>Wie binnen de gemeente heeft een rol gespeeld?</b>	College Binnen de gemeente heeft de ambtelijke organisatie heeft geholpen bij het overbruggen van eventuele tegengestelde belangen.
<b>Wat was de bijdrage van de gemeente?</b>	

### Deelnemers aan het initiatief

<b>Wie waren de deelnemers precies?</b>	
Individuele inwoners	4
Namens straat, wij of buurt	15
Andere groepen inwoners	
Vanuit maatschappelijke organisaties	
Vanuit bedrijven	
Onafhankelijke deskundigen	
Namens andere overheden	

### Welke extra informatie is van belang?

#### **Opmerkingen ambtelijk projectleider:**

Op de vraag of de gemeente een goede bijdrage heeft geleverd, heb ik 'neutraal' geantwoord. Met Bloesembos waren er ambtenaren die het allemaal maar niks vonden, het hele project als mislukt benoemden (ook naar bewoners toe, wat uitermate kwetsend was), en zonder overleg grote ingrepen hebben gedaan (rooien van veel door bewoners gewenste beplanting). Maar er waren ook enkele ambtenaren die vol enthousiasme en vakkennis, werktijd en eigen vrije tijd ervoor hebben gezorgd dat dit project opgestart kon worden. Er was nl. een professionele aannemer nodig om de basis op orde te krijgen, waarmee bewoners verder kunnen.

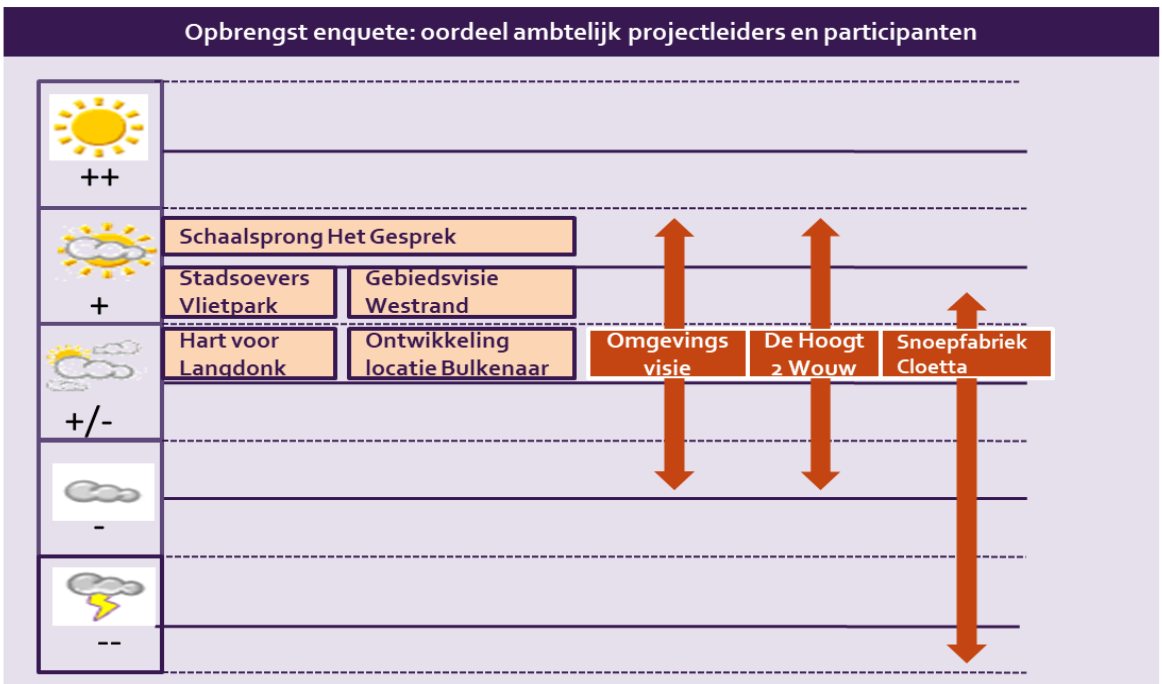
#### **Opmerkingen onderzoeker:**

Bij de vraag over de deelnemers staan niet altijd dezelfde aantallen genoemd. In het geval van een afwijkend aantal wordt een bandbreedte aangegeven.

De vragenlijst is ingevuld door een initiatiefnemer in de hoedanigheid van een coördinator namens een groep bewoners.

## Bijlage 2 Geïnterviewde voorbeelden

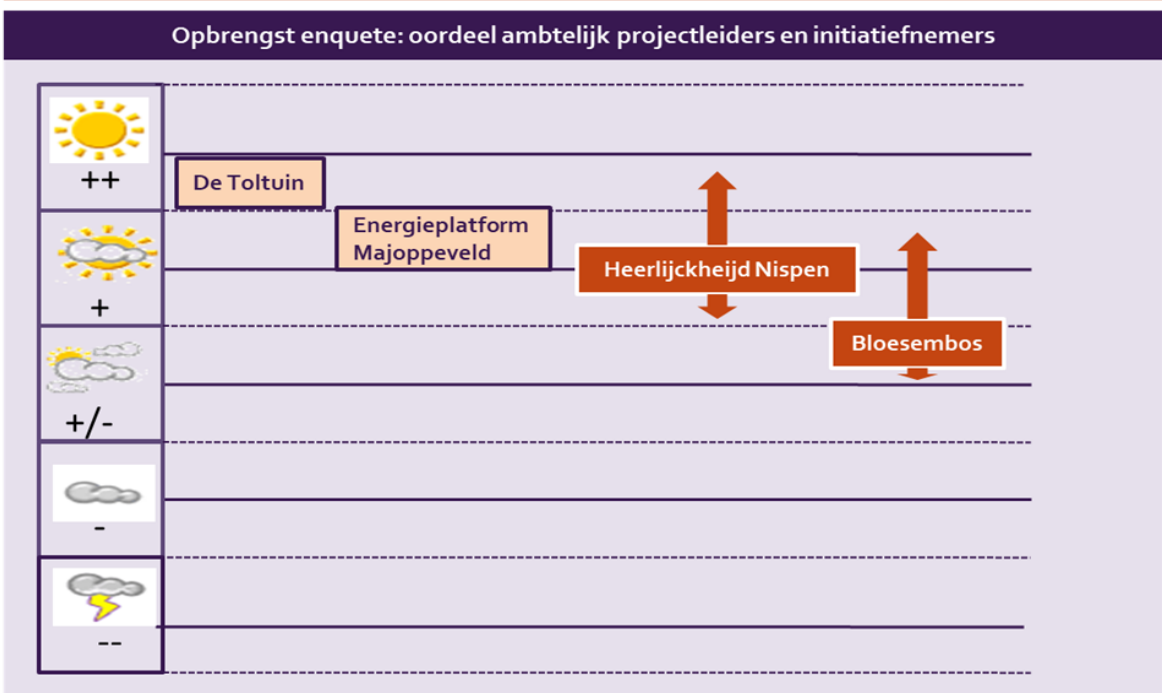
### Inwonersparticipatie



**Budget voor participatie**

▪ Hart voor Langdonk:	3K – 10K	▪ Schaalsprong Het Gesprek	>50K
▪ Stadsoevers Vlietpark:	25K – 50K	▪ Omgevingsvisie	3K
▪ Locatie Bulkenaar:	25K – 50K	▪ De Hoogt Wouw	Geen
▪ Snoepfabriek Cloetta:	3K		
▪ Gebiedsvisie Westrand:	Geen		

### Overheidsparticipatie: inwonersinitiatieven



## Bijlage 3 Evaluatiemodel, normenkader en aanpak

### Evaluatiemodel en normenkader

Voor het onderzoek is het onderstaande evaluatiemodel ingezet. Met dit evaluatiemodel zijn vele participatietrajecten geëvalueerd.

Het evaluatiemodel is ontwikkeld door Partners+Pröpper in het kader van een Landelijk Benchmark Burgerparticipatie uit 2010, in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Met het evaluatiemodel kan de kwaliteit van trajecten voor participatie systematisch worden geëvalueerd. Het is een meetinstrument waarmee gemeenten elk denkbaar participatietraject kunnen evalueren langs vier kwaliteitsmaatstaven, zie de onderstaande tabel. Daarbij zijn de kwaliteit van samenwerking en professionele omgeving op te vatten als voorwaarden die moeten worden ingevuld om goede resultaten te realiseren: het realiseren van opgaven en goed democratisch samenspel. Met andere woorden: in het geval er sprake is van goede invulling van de voorwaarden is er sprake van voldoende realisatiekracht en een sterke democratie.

	Kwaliteitsmaatstaf	Hoofdnormen
Resultaat ↑	I Realiseren van opgaven	Participatie draagt bij aan slagvaardige, snelle en efficiënte realisatie van maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld door het ontstaan van nieuwe ideeën en inzichten en het bundelen van krachten.
	II Democratisch samenspel	Participatie versterkt het democratisch gehalte van de wijze waarop dat gebeurt, door een zorgvuldige(re) afweging van belangen en grotere betrokkenheid, draagvlak, invloed en wederzijds begrip en vertrouwen.
Voorwaarden	III Constructieve samenwerking	Opgaven zoveel mogelijk vanuit 'teamspel' realiseren, onder andere door open en constructieve interactie, adequate en tijdige communicatie en goed verwachtingenmanagement over en weer.
	IV Professionele vormgeving	Doordachte en passende inrichting van participatietrajecten vanuit overzicht, met inzet van participatieve werkvormen op maat.

Tabel: Kwaliteitsmaatstaven en hoofdnormen voor inwonersparticipatie.

### Aanpak

Het onderzoek heeft twee hoofdstappen doorlopen:

#### 1 De eerste stap is oriënterend:

- > Een algemene oriëntatie op het participatiebeleid door bestudering van het gemeentelijk beleid, het voeren van oriënterende gesprekken met portefeuillehouders en de ambtelijke organisatie en het opstellen van een lijst van participatietrajecten over de afgelopen drie jaar.
- > Het uitzetten van een online vragenlijst onder projectleiders en betrokken inwoners van de geïnventariseerde participatietrajecten. Dit heeft niet als doel om een representatief beeld op te halen. Het doel is om grof het net op te halen welke praktijkvoorbeelden leerzaam kunnen zijn voor verdere verdieping en wat daarbij bijzondere leerpunten kunnen zijn voor verdere verdieping in de volgende fase van het onderzoek. De online vragenlijsten hebben dus een signalerende functie voor selectie van praktijkvoorbeelden en inhoudelijke aandachtspunten. Selectie van praktijkvoorbeelden van inwonersparticipatie en praktijkvoorbeelden van overheidsparticipatie.

**2 De tweede stap is verdiepend.**

- > In deze stap zijn de geselecteerde praktijkvoorbeelden verder verdiept door gesprekken te voeren met de desbetreffende participanten (inwoners) en de ambtelijk projectcoördinatoren en verbinders. De uitkomsten van de vragenlijsten uit de oriënterende stap zijn gebruikt als input voor dit gesprek.

## Bijlage 4 Respondenten- en bronnenlijst

### Respondentenlijst

Naam	Fractie
Afvaardiging gemeenteraad	
Geanonimiseerd	GroenLinks
	Burgerbelangen Roosendaal
	Griffier
	PvdA

Naam	Functie
Afvaardiging college	
Geanonimiseerd	Wethouder
	Wethouder

Naam	Functie
Ambtelijke organisatie	
Geanonimiseerd	Coördinator burgerinitiatieven (niet meer in dienst)
	Projectleider, casus De Bulkenaar
	Adviseur inwoners- en overheidsparticipatie
	Projectmanager Binnenstad
	Directeur
	Projectleider, casus Schaalsprong/Het Gesprek
	Strategisch adviseur
	Verbinder, casus initiatieven DE-Toltuin en Het Bloesembos
	Verbinder
	Programmamanager betrouwbare gastvrije gemeente
	Projectleider, casus Snoepfabriek Cloetta
Verbinder	

Naam	Casus
Deelnemers participatietrajecten	
Stichting Natuur Betrokken Tolberg	De Bulkenaar
De Buren van de Bulkenaar	De Bulkenaar
Vrienden van de Bulkenaar	De Bulkenaar
Twee deelnemers	Cloetta
Vier deelnemers	De Schaalsprong/Het Gesprek
Initiatiefnemer	DE-Toltuin
Initiatiefnemer	Bloesembos

Naam	Organisatie
Overige gesprekspartners (participatie breed)	
Deelnemer	Jongerenraad Roosendaal
Vijf deelnemers	Bewonersplatformen
Drie deelnemers	Adviesraad Sociaal Domein Roosendaal

## Bronnenlijst

De onderstaande bronnen zijn voor het onderzoek geraadpleegd.

S	Nr.	Jaar	Maand	Titelbeschrijving
<b>Algemeen</b>				
SA	1	2018	-	Gemeente Roosendaal,, <i>Bestuursakkoord 2018-2022</i> , datum onbekend
SA	2	2019	-	Gemeente Roosendaal, <i>Kadernota 2020</i> , datum onbekend
SA	3	2019	-	Gemeente Roosendaal, <i>Programmabegroting 2020</i> , datum onbekend
SA	4	2020	-	Gemeente Roosendaal, <i>Programmabegroting 2021</i> , datum onbekend
SA	5	2021	-	Gemeente Roosendaal, <i>Jaarstukken 2020</i> , datum onbekend, behorend bij controleverklaring accountant, 5 juli 2021
SA	6	2021	-	Gemeente Roosendaal, <i>Kadernota 2022</i> , datum onbekend
SA	7	2022	-	Gemeente Roosendaal, <i>Ambitieakkoord 2022-2026</i> , datum onbekend
SA	8	2022	-	Gemeente Roosendaal, <i>Jaarstukken 2021</i> , datum onbekend
SA	9	2022	-	Gemeente Roosendaal, <i>Programmabegroting 2022</i> , datum onbekend
SA	10	2022	11	Gemeente Roosendaal, <i>Programmabegroting 2023</i> , vastgesteld door de gemeenteraad op 10 november 2022
SA	11	2023	-	Gemeente Roosendaal, <i>Jaarstukken 2022</i> , datum onbekend
SA	12	2023	-	Gemeente Roosendaal, <i>Kadernota 2024</i> , datum onbekend
<b>Beleid participatie</b>				
SB	1	-	-	Gemeente Roosendaal, <i>Participatie eiland</i> , presentatie, datum onbekend. Inclusief: – Bijlage 1, <i>Participatiekaart</i> , datum onbekend – Bijlage 2, <i>Participatiecanvas</i> , datum onbekend
SB	2	-	-	Gemeente Roosendaal, <i>Burgers en interactiviteit</i> , datum onbekend
SB	3	-	-	Gemeente Roosendaal, <i>Participatief werken</i> , datum onbekend
SB	4	-	-	Gemeente Roosendaal, <i>Stappenplan burgerinitiatief</i> , datum onbekend
SB	5	2005	11	Gemeente Roosendaal, <i>Interactieve gereedschapskist</i> , november 2005
SB	6	2006	3	Gemeente Roosendaal, <i>Convenant tussen bewonersplatforms en gemeente Roosendaal</i> , 24 maart 2006
SB	7	2021	-	Gemeente Roosendaal, <i>visie, Onze dienstverlening</i> , 2021
SB	8	2021	12	Gemeente Roosendaal, subsidieverleningsbeschikking aan Stichting Jongerenraad Roosendaal, <i>Besluit subsidieaanvraag Jongerenraad 2022-2025</i> , 17 december 2021
SB	9	2022	9	Gemeente Roosendaal, <i>Omgevingsvisie Roosendaal</i> , september 2022
SB	10	2023	11	Gemeente Roosendaal, toelichting raadsvoorstel aan de raad van gemeente Roosendaal, over <i>Visie op Participatie en de Roosendaalse Participatiebrug</i> , november 2023. Inclusief: – Bijlage 1: <i>Visie inwoners- en overheidsparticipatie</i> , oktober 2023 – Bijlage 2: <i>Toelichting op De Roosendaalse Participatiebrug</i> , zonder datum
SB	11	2023	12	Gemeente Roosendaal, <i>Participatieverordening gemeente Roosendaal</i> , publicatie in gemeentebblad nr. 560737, 28 december 2023
SB	12	2023	12	Gemeente Roosendaal, raadsvoorstel, <i>Roosendaalse Participatievisie en Roosendaalse Participatiebrug</i> , 21 december 2023
SB	13	-	-	Document 'Handvatten en Structuur participatieverslag.'
<b>Casus De Bulkenaar</b>				
<b>Raadscommunicatie</b>				
SC	1	2020	-	Gemeente Roosendaal, elf verslagen raadsbegeleidingswerkgroep Bravis, van 2 maart 2020 t/m 24 november 2020

S	Nr.	Jaar	Maand	Titelbeschrijving
SC	2	2020	11	Gemeente Roosendaal, brief aan raad, <i>Stand van zaken project De Bulkenaar en verbindingsweg Tolberg</i> , 10 november 2020
SC	3	2021	-	Gemeente Roosendaal, tien verslagen raadsbegeleidingswerkgroep Unilocatie Bravis van 26 januari 2021 t/m 21 december 2021
SC	4	2022	1	Gemeente Roosendaal, Verslag raadsbegeleidingswerkgroep Unilocatie Bravis, 11 januari 2022
SC	5	2023	1	Gemeente Roosendaal, <i>Verslag werkgroep Bravis</i> , 18 januari 2023
SC	6	2024	4	Gemeente Roosendaal, brief aan raad, <i>Stand van zaken openstaande moties en toezeggingen De Bulkenaar/Bravis nieuwbouw</i> , 3 april 2024
<b>Communicatie met omwonenden</b>				
SD	1	2019	9	Gemeente Roosendaal, brief aan direct omwonenden, <i>Informatiefbrief Bravis Ziekenhuis locatie De Bulkenaar</i> , 12 september 2019
SD	2	2019	9	Gemeente Roosendaal, brief aan niet direct omwonenden, <i>Informatiefbrief Bravis Ziekenhuis locatie De Bulkenaar</i> , 12 september 2019
SD	3	2019	9	Gemeente Roosendaal, persbericht, <i>Start participatietraject ontwikkeling de Bulkenaar</i> , 19 september 2019
SD	4	2019	11	Gemeente Roosendaal, persbericht, <i>Inwoners denken mee over gebied de Bulkenaar</i> , 7 november 2019
SD	5	2020	-	Gemeente Roosendaal, brief aan geïnteresseerden, <i>Informatie over de gewijzigde planning om te komen tot het bestemmingsplan voor de Bulkenaar</i> , datum onbekend
<b>2019 Fysieke participatie</b>				
SE	1	2019	-	Gemeente Roosendaal, <i>Bouwstenen/kansen vanuit interviews</i> , uitkomsten van de bewonersenquête, presentatie, datum onbekend
SE	2	2019	-	Gemeente Roosendaal, <i>Ingekomen ideeën</i> , datum onbekend
SE	3	2019	-	Gemeente Roosendaal, <i>Uitkomsten interviews en enquêtevragen in relatie tot ontwikkeling de Bulkenaar en toekomstige verbindingsweg</i> , datum onbekend
SE	4	2019	9	Gemeente Roosendaal, <i>Start participatietraject ontwikkeling de Bulkenaar</i> , persbericht, 13 september 2019
SE	5	2019	11	Gemeente Roosendaal, video MP4, <i>Resultaten participatie, inloopavond</i> , 13 november 2019
<b>2020 Communicatieplan</b>				
SF	1	2020	-	Gemeente Roosendaal?, werkdocument, <i>Uitvoeringsplan Communicatie 2020, Gebiedsontwikkelingsplan de Bulkenaar in Roosendaal</i> , datum onbekend
SF	2	2020	10	GR8 Agency B.V., <i>Verslag meeting communicatieplan Q3 De Bulkenaar</i> , 2 oktober 2020
<b>2020 Digitale participatie</b>				
SG	1	2020	-	Gemeente Roosendaal, overzicht links, <i>Digitale communicatie en participatie</i> , datum onbekend
<b>2021 Inspraakprocedure</b>				
SH	1	2021	2	Arcadis, <i>Ingekomen vragen vanuit de digitale informatieavond voorontwerp bestemmingsplan De Bulkenaar met antwoorden</i> , 23 februari 2021
SH	2	2021	6	Gemeente Roosendaal, <i>Nota inspraak en vooroverleg, voorontwerp bestemmingsplan De Bulkenaar</i> , 1 juni 2021
<b>2021 Zienswijze procedure</b>				
SI	1	2021	6	Gemeente Roosendaal, <i>Nota zienswijzen ontwerp bestemmingsplan De Bulkenaar</i> , 6 december 2021
<b>2023 Landschapspark participatie</b>				

S	Nr.	Jaar	Maand	Titelbeschrijving
SJ	1	2023	-	Karres Brands, conceptplankaart, <i>Landschapspark Bulkenaar</i> , kaart nr. 1395.00, datum onbekend
SJ	2	2023	-	Gemeente Roosendaal, <i>Vier jpg's</i> met de thema's: <ul style="list-style-type: none"> <li>– Voorzieningen en programma</li> <li>– Sport</li> <li>– Natuur en beheer</li> <li>– Bewonersinitiatieven</li> </ul>
SJ	3	2023	-	Gemeente Roosendaal, intern werkdocument, <i>Respons inwonersplatforms trajecten</i> , datum onbekend
SJ	4	2023	9	Gemeente Roosendaal, <i>Veldexcursie Bomen over De Bulkenaar op 28 oktober 2023</i> , uitnodigingsbrief inwoners directe omgeving, 25 september 2023. Inclusief: <ul style="list-style-type: none"> <li>– Intern overzicht, <i>Communicatieplanning Bomen over De Bulkenaar</i>, van 29 september t/m 2 november 2023</li> <li>– Advertentie, <i>28 oktober, Bomen over de Bulkenaar, De veldexcursie-bent u erbij?</i>, datum onbekend</li> <li>– Nieuwsbrief verstuurd via e-mail, <i>Save the date: 28 oktober! Bomen over de Bulkenaar: de veldexcursie</i>, datum onbekend</li> </ul>
SJ	5	2023	9	Love for Live, offerte voor gemeente Roosendaal, <i>Pitch De Bulkenaar evenement 28 oktober 2023</i> , 18 september 2023
<b>Buren van de Bulkenaar</b>				
SK	1	-	-	Gemeente Roosendaal, <i>Toelichting op de participatie Buren van de Bulkenaar</i> , datum onbekend
SK	2	2022	2	Gemeente Roosendaal, <i>Intentieverklaring</i> , ondertekend, 22 februari 2022
SK	3	2022	9	Buren van de Bulkenaar, verslag overleg met gemeente, <i>Aansluiting Thorbeckelaan-Bulkenaar</i> , 5 september 2022
SK	4	2023	5	Buren van de Bulkenaar, e-mailbericht, <i>Kort verslag overleg Buren van de Bulkenaar</i> , (datum overleg onbekend), e-mail 7 mei 2023
SK	5	2024	2	Gemeente Roosendaal, e-mailcontacten over <i>Concept tekeningen De Bulkenaar</i> , periode 26 februari 2024- 18 maart 2024
SK	6	2024	2	Buren van de Bulkenaar, verslag overleg met gemeente, Worddocument met aanpassingen, <i>Landschapspark, Afsluiting Huibergseweg, Verbindingsweg, Uitspraak Raad van State</i> , 15 februari 2024
SK	7	2024	5	Gemeente Roosendaal, verslag, <i>Overleg met de Buren van de Bulkenaar i.r.t. De Bulkenaar en Verbindingsweg Tolberg</i> , 30 mei 2024
<b>Algemeen De Bulkenaar</b>				
SL	1	-	-	Gemeente Roosendaal, <i>Ingekomen ideeën</i> , datum onbekend
SL	2	-	-	Gemeente Roosendaal, <i>Uitkomsten interviews en enquêtevragen i.r.t. ontwikkeling de Bulkenaar en toekomstige verbindingsweg</i> , datum onbekend
SL	3	-	-	Gemeente Roosendaal, kansenkaart, <i>Uitkomsten interviews; bouwstenen verbindingsweg</i> , datum onbekend
SL	4	-	-	Gemeente Roosendaal, nota van antwoord, <i>Notitie Reikwijdte en Detailniveau Bulkenaar</i> , datum onbekend
SL	5	-	-	Gemeente Roosendaal, uitkomsten van de bewonersenquête, <i>Bouwstenen/kansen vanuit de interviews, Toekomstige zoom ziekenhuislocatie</i> , datum onbekend
SL	6	2020	3	Gemeente Roosendaal, <i>Gebiedsvisie de Bulkenaar</i> , maart 2020. Inclusief: <ul style="list-style-type: none"> <li>– Samenvatting Gebiedsvisie de Bulkenaar, datum onbekend</li> </ul>
SL	7	2020	12	Stichting Natuurlijk Betrokken Tolberg, Vrienden van de Bulkenaar, <i>De Vergeten Bewoners Thorbeckelaan en kop Jagersberg, Thorbeckelaan Zuid</i> ,

S	Nr.	Jaar	Maand	Titelbeschrijving
				Beter Amberberg Leven, brief aan gemeenteraad delen visie, <i>Voorgenomen ontwikkeling Bravis/Bulkenaar inclusief infrastructuur, kernpunten overleg raadsbegeleidingsgroep Bravis</i> , 8 december 2020
SL	8	2021	1	Stichting Natuurlijk Betrokken Tolberg, Vrienden van de Bulkenaar, De Vergeten Bewoners Thorbeckelaan en kop Jagersberg, Thorbeckelaan Zuid, Beter Amberberg Leven, <i>Alternatieven voor nieuwbouw ziekenhuis Bravis omgeving Roosendaal, Het moet en kan beter</i> , 31 januari 2021
SL	9	2021	2	Gemeente Roosendaal, presentatie ten behoeve van digitale informatieavond, <i>Bestemmingsplan De Bulkenaar</i> , 23 februari 2021. Inclusief: – Arcadis, <i>Vragen en antwoorden digitale informatieavond</i> , datum onbekend
SL	10	2022	4	Commissie Ombudsman, eindrapportage, <i>inzake Klacht van Stichting Natuurlijk Betrokken Tolberg, Vrienden van de Bulkenaar, Amberberg Beter Leven en bewoners Westelaarsestraat/den Hil/Plantagebaan</i> , terugkoppeling Ombudsman in gesprek aan betrokkenen op 26 april 2022, datum eindrapportage onbekend
SL	11	2023	1	Commissie Ombudsman, <i>Jaarverslag 2022 Commissie Ombudsman Roosendaal</i> , 19 januari 2023
SL	12	2023	9	Gemeente Roosendaal, <i>Jaarverslag bezwaarschriftencommissie en andere commissies 2022</i> , 5 september 2023
<b>Casus Cloetta</b>				
SM	1	2022	12	Gemeente Roosendaal, presentatie, <i>Bewonersinformatiebijeenkomst Cloetta</i> , 14 december 2022 en 10 en 12 januari 2023
SM	2	2022	12	Gemeente Roosendaal, <i>Verslag bewonersbijeenkomst De Meeten 2</i> , 14 december 2022
SM	3	2023	1	Gemeente Roosendaal, <i>Verslag informatiebijeenkomst over de mogelijke vestiging van Cloetta aan de Meeten 2</i> , 10 januari 2023
SM	4	2023	1	Gemeente Roosendaal, <i>Verslag informatiebijeenkomst Cloetta</i> , 12 januari 2023
SM	5	2023	6	Gemeente Roosendaal, <i>Inspraak- en overlegrapport 'Bestemmingsplan De Meeten 2'</i> , juni 2023
SM	6	2023	6	Cloetta Holland BV, <i>Verslaglegging informatiebijeenkomst Cloetta</i> , 6 juni 2023
SM	7	2023	11	Gemeente Roosendaal, <i>Verslag actiecomité Cloetta</i> , 20 november 2023
SM	8	2024	1	Gemeente Roosendaal, <i>Gespreksverslag Actiecomite De Meeten 2 en Bewonersplatform Kortendijk</i> , 26 januari 2024
SM	9	2024	6	Gemeente Roosendaal, <i>Tijdlijn Cloetta</i> , van mei 2022 t/m juni 2024
<b>Schaalsprong/Het Gesprek</b>				
SN	1	2024	4	Gemeente Roosendaal, slideseries gemaakt door Transitiefocus, <i>Eindrapport Het Gesprek deel III-1, uitkomsten van DD1, DD2 en DD3</i> , april 2024
<b>Overig</b>				
SO	1	2024	3	Gemeente Roosendaal, <i>Aanpak strategisch omgevingsmanagement, participatie en communicatie voor nieuwe kazerne voor het Korps Commando Troepen (KCT) in de gemeente Roosendaal</i> , final concept, 13 maart 2024
SO	2	2024	4	Gemeente Roosendaal, <i>Participatieplan nieuwe kazerne Korps Commandotroepen (KCT)</i> , 18 april 2024